

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
SURIN RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน) ประจำปี 2558

Vol.17 No. 1 (January - June) 2015 : ISSN 1905 - 551X



กำหนดเผยแพร่ :

ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน) / ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม)

วัตถุประสงค์ :

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคมและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม

เงื่อนไขการตีพิมพ์ :

ทุกบทความที่ตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยสองท่าน ทั้งคณะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

คณะกรรมการที่ปรึกษา :

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ มีกุล	ผู้ทรงคุณวุฒิประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทนนท์ รัตนรวมการ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สารภี วรรณตรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิรายุ ทริพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.อัคราพร สุขทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณินดิษฐ์ ไสยโสภณ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา พิณศรี

กองบรรณาธิการ :

อาจารย์ ดร.อภิชาติ แสงอัมพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ วีโรจน์ ทองปลิว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.จิณฉนวน ปะโคทั้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ สมหมาย ชินนาค	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์ เนตรกลาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา



ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศรพนธ์ เนื้อไม้หอม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ ปัญญาแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญวรัตน์ แจ่มใส
อาจารย์ ดร.จักรพันธ์ ชัดชุ่มแสง
อาจารย์ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลงภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.สารภี วรรณตรง
รองศาสตราจารย์ ธงชัย วงศ์เสนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณินดิษฐ์ ไสยโสภณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเศษ ชินวงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา รัตนธรรมเมธี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันทนา กุลรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป แพร่มย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา พิณศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไร จันทมัตตการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรวัตร ภูระธีรานรัชต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณยพัทธ์ ศรีเพ็ญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุทัศน์ กองทรัพย์
อาจารย์ ดร.อัชราพร สุขทอง
อาจารย์ ดร.อภิชาติ แสงอัมพร
อาจารย์ ดร.ดำเกิง โถทอง
อาจารย์ ดร.อิทธิวัตร ศรีสมบัติ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
SURIN RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน) ประจำปี 2558

Vol.17 No. 1 (January - June) 2015 : ISSN 1905 - 551X



อาจารย์ ดร.ชาติรี เกษโพหนอง
อาจารย์ ดร.จิราวรรณ อยู่เกษม
อาจารย์ ดร.วสันต์ชัย กากแก้ว
อาจารย์ ดร.เบญจวรรณ วงษาวดี
อาจารย์ ดร.พนา จินดาศรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.สมมาตร ผลเกิด

รองศาสตราจารย์ ดร. สัญญา เคนาภูมิ

รองศาสตราจารย์ สมหมาย ชินนาค

รองศาสตราจารย์ บุญยัง หมั่นดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนธ์ เนื้อไม้หอม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิ่งแก้ว ปะติตั้งไข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญวรัตน์ แจ่มใส

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญย์เสนอ ตรีวิเศษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์ เนตรกลาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอมอร แสนภูวา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพลินพิศ ธรรมรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขุมวิทย์ ไสยโสภณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริเพ็ญ อัดไพบูลย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระศักดิ์ วรรณิตร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ ปัญญาแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
SURIN RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน) ประจำปี 2558

Vol.17 No. 1 (January - June) 2015 : ISSN 1905 - 551X



ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ด้านประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระชัย ยศโสธร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ ดร.จักรพันธ์ ชัดชุ่มแสง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ ดร.ปรารภณา แซ่อึ้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
อาจารย์ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

เลขานุการ : นางนุตรา มิ่งมงคล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยเลขานุการ : นางปิยนุช ผมพันธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ศิลปกรรม : นายอนันต์ แสงวงมี / นายณัฐนันท์ แสงสว่าง / นายพัทธ์ สุทธิประภา

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ : นางสาวศศิธร จันครา / นางสาวกตพร ศรีโกตะเพชร / นางสาวอุษณีย์ จะมีวด

สำนักงาน : ฝ่ายวิจัยและจัดการความรู้ สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสุรินทร์ อาคาร 38 ชั้น 3 ที่อยู่เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ - ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32000 โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369 E-Mail. Human journal@hotmail.com

จัดพิมพ์โดย : ร้านพีดีไซน์ 172/1 ถนนเทศบาล 4 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2558) เป็นวารสารทางวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคมและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม เป็นต้น ทางกองบรรณาธิการยังคงมีความมุ่งหวังที่จะจัดทำวารสารให้สมบูรณ์ตามเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI : Thai Journal Citation Index Centre)

เนื้อหาในฉบับประกอบด้วยบทความวิจัยจำนวน 5 เรื่อง และบทความวิชาการจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

- 1) การสร้างรูปแบบจำลองการย่อ-การขยายทางคณิตศาสตร์ที่สัมพันธ์กับลายผ้าทอมือบ้านไซสะหว่าง เมืองบาเจียง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดย คำหล้า สีนวน เบญจวรรณ วงษาชาติ คณินนิตย์ ไสยโสภณ
- 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการใช้บริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดย สังวาลย์ ตุกพิมาย สุภาสิณี วิเชียรจรัสศรี ยัมยวน
- 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ โดย ละเอียด จันทินมาธร ธีรวัตร ภูระธีรานรัชต์ สารภี วรรณตรง
- 4) ระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าตึงพิทยานุกุล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดย รักษ์ชัย ฉัตรเงิน ศักดา พันธุ์เพ็ง
- 5) การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง โดย ยอินทิรา ลังกาชัย, ศักดิ์ดา พันธุ์เพ็ง
- 6) การจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยศรินยา บุญทัน และวลัยพร ชินศรี
- 7) คุณภาพชีวิตที่ดี ควรเป็นอย่างไ โดย นรวรราช คุ้มจั่น และอนุวัต กระสังข์
- 8) ทิศทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย โดย โรจนินทร์ ศรีปองพันธ์ และสุรศักดิ์ ชะมารัมย์ และ
- 9) ปริทัศน์หนังสือ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดย พระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดย สารภี วรรณตรง

ทั้งนี้ ทางกองบรรณาธิการขอขอบคุณเจ้าของผลงานบทความทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมทำให้วารสารฉบับนี้ได้เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการสู่สาธารณะตามนโยบายของผู้บริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลงบทความทุกท่านที่ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้ และในโอกาสนี้ขอเชิญชวนคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปที่มีความสนใจร่วมเผยแพร่บทความเพื่อนำลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณินนิตย์ ไสยโสภณ

บรรณาธิการ

สารบัญ	หน้า
กองบรรณาธิการ	1
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	2
บทบรรณาธิการ	5
บทความวิจัย	
การสร้างรูปแบบจำลองการย่อ-การขยายทางคณิตศาสตร์ที่สัมพันธ์กับลายผ้า ทอมือบ้านไซสะหว่าง เมืองบาเจียง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว	
โดย คำหล้า สีนวน เบญจวรรณ วงชาวดี และคณิงนิตย์ ไสยโสภณ	9
ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการใช้บริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	
โดย สัจฉลย์ ตุกพิมาย สุภาสินี วิเชียร และจรัสศรี ยิ้มยวน	21
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหาร ส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์	
โดย ละเอียด จันทินมาตร ธีรวัตร ภูระธีรานรัชต์ และสารภี วรรณตรง	37
ระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าดิ่งพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3	
โดย รัชชัยย์ ฉัตรเงิน และศักดา พันธุ์เพ็ง	49
การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง	
โดย อินทิรา ลังกาชัย และศักดา พันธุ์เพ็ง	65
บทความวิชาการ	
การจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองท้องถิ่น	
โดย ศรีนยา บุญทัน และวลัยพร ชินศรี	75
	87

สารบัญ	หน้า
คุณภาพชีวิตที่ดี ควรมีอย่างไร โดย นรवरราช คุ่มจั่น และอนูวัต กระสังข์	87
ทิศทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย โดย โรจนินทร์ ศรีปองพันธ์ และสุรศักดิ์ ชะมารัมย์	95
ปริทัศน์หนังสือ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดย สารณี วรรณตรง	106
ภาคผนวก	
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	118
หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความจากงานวิจัย เพื่อพิมพ์ใน วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	119
แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับบทความวิชาการหรือบทความจากงานวิจัยเพื่อพิจารณา นำลงวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	126
แนะนำนักเขียน	128

การสร้างรูปแบบจำลองการย่อ-การขยายทางคณิตศาสตร์ที่สัมพันธ์กับ
ลายผ้าทอมือบ้านไซสะหว่าง เมืองบาเจียง แขวงจำปาสัก
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

The creation scale-up and scale-down mathematical model
that relate to hand-woven cloths of Ban Sai-Sa-Wang,
Muang Ba-chiang, Champasak province, Lao PDR.

คำหล้า สีนวน¹ เบนจวรรณ วงษาวดี² คณิงนิตย์ ไสยโสภณ³

Kumla Seenuan¹ , Benjawan Wongsawadee² , Kanuengnit Saiyasopon³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปทรงคณิตศาสตร์ในลายผ้าทอมือ บ้านไซสะหว่าง เมืองบาเจียง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเพื่อสร้างรูปแบบจำลองการย่อ-การขยายในลายผ้าทอมือสำหรับใช้เป็นสื่อการสอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า เอกลักษณ์ผ้าทอมือของบ้านไซสะหว่างมีลักษณะแบบประสมประสานลายผ้าของลาวเหนือและลาวใต้ออกมาเป็นลายที่วิจิตรงดงามตามจินตนาการของช่างทอด้วยการเก็บขิด เหยียบจก ซึ่งการออกแบบลายผ้ามีทั้งลักษณะที่เป็นลายโบราณที่จินตนาการมาจากธรรมชาติ ได้แก่ ลายนาค ลายสีโท ลายนกหัดสะดิง ลายรุ้ง ลักษณะที่สองที่จินตนาการ มาจากบริบทชุมชน และวิธีการดำรงชีวิตประกอบด้วย ลายทุ่งนา ลายกะปูลายนกเต็นชีวิตคาบปลา ลักษณะที่สามเป็นรูปเรขาคณิต ที่ช่างทอใช้ เส้น มุม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ห้าเหลี่ยม หกเหลี่ยม วงกลมและวงรี มาสร้างขึ้นเป็นลายหลัก ลายประกอบและลายชั้น โดยใช้วิธีการคำนวณ การนับ การวัดให้ลายผ้าได้มาตรฐาน มีความสมดุลและสวยงามแก่สายตาผู้ชมผู้ใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดทั้งสามารถผลิตเป็นสินค้าออกสู่สังคม จนกลายเป็นธุรกิจที่สร้างความมั่งคั่งแก่ครอบครัวและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน แม้ในยุคการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีนี้ จะมีผลกระทบต่อการทำก็ต่ออุตสาหกรรมเลียนแบบลายผ้าทอมือเทียบเคียงไม่ได้กับคุณค่าทางจิตใจเพราะผลิตภัณฑ์ที่ทอด้วยมือนั้นเต็มไปด้วย

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ด้วยจิตวิญญาณของช่างทอผ้าที่สร้าง ความภาคภูมิใจต่อผู้ใช้ให้มีวัฒนธรรมการนุ่งห่มเป็นของชาติตน ผลการสร้างรูปแบบจำลองการย่อการขยายบนลายผ้าทอมือบ้านไซสะหว่าง ผู้วิจัยสร้าง โดย เริ่มจากการศึกษาลักษณะลวดลายทางคณิตศาสตร์ที่ปรากฏบนผ้าทอมือ แล้วถอดลายออกเป็นเส้นตามรูปเรขาคณิตโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วาด (Paint) เพื่อสร้างลายบน แผ่นกราฟที่ แสดงให้เห็นถึงการย่อการขยายของรูปเรขาคณิตที่ปรากฏทั้งสองมิติ พบว่า รูปแบบจำลองการย่อ การขยายทางคณิตศาสตร์ที่สร้างจากลายผ้าทอมือบ้านไซสะหว่างประกอบด้วยการย่อการขยาย ของลายเส้น มุม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม หกเหลี่ยมและวงรี คุณสมบัติของรูปแบบจำลองที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้เป็นการเรียนการสอนทางคณิตศาสตร์เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสื่อจริงที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ในขณะเดียวกันสามารถนำรูปแบบจำลองไปใช้เป็นแนวทางในการ ออกแบบลวดลายผ้าให้ได้ มาตรฐานตามหลักการทางคณิตศาสตร์ได้อย่างสมดุลและสวยงามด้วย

คำสำคัญ : รูปแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ การย่อการขยาย ลายผ้าทอมือ

Abstract

This research aimed: 1) to study about mathematical shapes found on patterns of hand-woven cloths of Ban Sai-sa-wang, Mueang Ba-chiang, Champasak province, Lao PDR; and 2) to construct scale-up and scale-down models of hand-woven cloths' patterns and use as a mathematical instructional media. A qualitative research methodology had been applied to this present study where the data had been collected through observations and interviews with gurus, practitioners, and general informants living in the research area.

The study revealed that the specific identity of hand-woven cloths found in Ban Sai-sa-wang is a combination of patterns found in the northern Laos and the southern Laos to form an exquisite pattern based on an imaginary of weavers. The special technique known as “Kep Khit, Yiap Chok” is a famous weaving technique used by the weavers. According to patterns of cloths, it could be able to classify into 3 main groups. First is traditional patterns (or “Lai” in Thai and Lao languages) created from the nature including Lai Naga, Lai Si-ho, Lai Nok-hat-sa-ding, and Lai Rung. Second is patterns created from community's contexts and ways of life including Lai Thung-na, Lai Ka-pu, and Lai Nok-ten-chio-khap-pla. Third is patterns where geometric shapes including lines, angles, triangles, squares, pentagons, hexagons, circles, and ovals have been applied by the weavers to form a principal pattern, a

composited pattern, and a step pattern. Such the patterns are made by calculating, counting, and measuring to form standard, balance, and beautiful patterns of cloths for consumers. Those hand-woven cloths become the outstanding products sold generally. A production of hand-woven cloths becomes a business that generates a grate income to families and it also helps to strengthen a community, too. Nowadays, new production technologies have important effects on a cloth weaving; however, an industry to imitate patterns of hand-woven cloths could not be able to compare with hand-woven cloths' psychological values. This is because of the hand-woven products are fully consisted of the weavers' spirits and prides in helping to generate their own national cultures about cloths.

According to a construction of scale-up and scale-down models of patterns found on hand-woven cloths, the researcher started by studying about mathematical characteristics found on hand-woven cloths. Afterthat, mathematical patterns, found on hand-woven cloths, were reproduced according to its geometric shapes using a computer program in order to form patterns on a graph paper representing a scale-up and a scale-down of the geometric shapes in 2 dimensions. The study found that the a scaling-up and scaling-down of mathematical models derived from patterns found on hand-woven cloths of Ban Sai-sa-wang consist of a scaling-up and a scaling-down of patterns, lines, angles, squares, hexagons, and ovals. The constructed models could be able to use as a mathematical instructional media for learners to learn from authentic instructional media found in a daily life. At the same time, the constructed model could also be able to use as a guideline for a pattern designing to meet a required standard basing on the mathematical principle, too.

Keywords : Mathematic Models, Scale-up and Scale-down, Patterns of Hand-Woven Cloths.

บทนำ

มนุษย์มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ออกมาได้อยู่ตลอดเวลา สำหรับการศึกษาก็จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัย "วิธีคิด" ที่นอกกรอบเดิมจากที่เคยเข้าใจว่าการเรียนรู้คือ ศึกษาเพียงเพื่อให้รู้ไว้ เปลี่ยนเป็นการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนางาน พัฒนาการชีวิตและดำเนินในชีวิตจริง ด้วยเหตุนี้การสร้างประสบการณ์เรียนรู้ เป็นการเข้าถึงความจริงที่สัมผัสได้ ซึ่ง สมพร จารุณัฐ (2540 : 4)

ได้กล่าวว่าสื่อการสอนคือ ความคิดรวบยอดที่สำคัญ เป็นโครงสร้างของสถานการณ์ในชีวิตจริงถูกจำลองขึ้น ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และสื่อการสอนคณิตศาสตร์จึงเป็นการอธิบายเหตุผลของหลักการคำนวณ ดังที่ ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 214) ได้กล่าวว่า คณิตศาสตร์เป็นวิชาว่าด้วยการคำนวณในสิ่งที่เรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานการคำนวณใช้กับศาสตร์อื่น ๆ เช่น ฟิสิกส์ ชีววิทยา สังคมวิทยา โดยเฉพาะต้องงานอาชีพ เช่น งานทอผ้า คณิตศาสตร์ได้มีบทบาทในการออกแบบลายผ้าต่าง ๆ อย่างมากมาย และสร้างสรรค์ลายผ้าด้วยความสวยงามซึ่งสอดคล้องกับ เครื่องจิต ศรีบุญนาค (2540 : 69) ได้กล่าวถึง การทอผ้าแบบลวดลายโครงสร้างมีหลายลักษณะด้วยกัน เช่น แนวนอน แนวเฉียง ตาหมากรุก บันได และลักษณะสีเหลี่ยมขนมเปียกปูน ที่สำคัญลายเรขาคณิตเป็นลายที่นำเอารูปทรงทางเรขาคณิตมาสร้างให้เกิดลวดลาย ต่าง ๆ จากเหตุผลกล่าวข้างต้น ประกอบกับผู้วิจัยเป็นครูสอนคณิตศาสตร์ จึงต้องการศึกษาการสร้างรูปแบบจำลองการย่อ การขยายทางคณิตศาสตร์ที่สัมพันธ์กับลายผ้าทอมือบ้านไซสะหว่าง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้รับสืบทอดการทอผ้ามาแต่บรรพบุรุษ และปัจจุบันยังรักษาวัฒนธรรมการทอผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของตน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปคณิตศาสตร์ในลายผ้าทอมือบ้านไซสะหว่าง เมืองบาเจียง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและเพื่อสร้างรูปแบบจำลองการย่อ-การขยายในลาย ผ้าทอมือสำหรับใช้เป็นสื่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่บ้านไซสะหว่าง เมืองบาเจียง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความรู้และเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการทอผ้า ประกอบด้วย นักวิชาการด้านการทอผ้า ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Perform Informants) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการทอผ้า ประกอบด้วย กลุ่มทอผ้า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ใช้ผ้าทอมือ ประกอบด้วย กลุ่มผู้ใช้ กลุ่มผู้จำหน่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือที่เป็นตัวบุคคล คือ ผู้วิจัย เป็นผู้เก็บข้อมูลทั้งในการศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ช่วยในการประสานงานพื้นที่เก็บข้อมูลเครื่องมือ เอกสารคือ กรอบการสัมภาษณ์ กรอบการสังเกต เครื่องมือที่เป็นอุปกรณ์ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่ออำนวยความสะดวกในการบันทึกข้อมูล ประกอบด้วย เครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพ สมุด และปากกาสำหรับการบันทึกข้อมูล

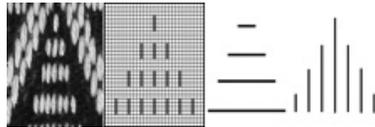
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเอกสารและลงภาคสนาม ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการสังเกต สังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลที่ได้มาเป็นการหาคุณภาพของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า

ผลการวิจัย

ผลการศึกษารูปคดีศาสตร์ในลายผ้าทอมือ บ้านไซสะหว่าง เมืองบาเจียง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ช่างทอมีความรู้ ความเข้าใจ ความคิดรวบยอดทาง คณิตศาสตร์เป็นอย่างดี จึงสามารถนำไปปรับใช้งานทอผ้าของตนได้อย่างชำนาญ เนื่องจากมีข้อ ค้นพบเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ การคำนวณ รูปเรขาคณิตในลายผ้าทอมือบ้านไซสะหว่างจำนวนมาก รวมทั้งเอกลักษณ์ผ้าทอมือของบ้านไซสะหว่างมีลักษณะแบบประสมประสานลายผ้าของลาวเหนือ และลาวใต้ออกมาเป็นลายที่วิจิตรงดงามตามจินตนาการของช่างทอด้วยการเก็บขีด เหยียบจก ซึ่ง การออกแบบลายผ้ามีทั้งลักษณะที่เป็นลายโบราณที่จินตนาการมาจากธรรมชาติ ได้แก่ ลายนาค ลายสีโห ลายนกหัดสะดิง ลายรุ้ง ลักษณะที่สองที่จินตนาการมาจากบริบทชุมชนและการดำรงชีวิต ประกอบด้วย ลายพุงนา ลายกะปู ลายนกเต็นชีวคาบปลา ลักษณะที่สามเป็นรูปเรขาคณิตที่ช่างทอ ใช้ เส้น มุม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ห้าเหลี่ยม หกเหลี่ยม วงกลมและวงรี มาสร้างขึ้นเป็นลายหลัก ลายประกอบและลายชั้น โดยใช้วิธีการคำนวณ การนับ การวัดให้ลายผ้าได้มาตรฐาน มีความสมดุล และสวยงามแก่สายตาผู้ชมผู้ใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดทั้งสามารถผลิตเป็นสินค้าออกสู่สังคม จน กลายเป็นธุรกิจที่สร้างความมั่งคั่งแก่ครอบครัวและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน แม้ในยุคการผลิต ที่ใช้เทคโนโลยีนี้จะมีผลกระทบต่อการทำงานก็ตาม แต่อุตสาหกรรมเลียนแบบลายผ้า ทอมือเทียบ เคียงไม่ได้กับคุณค่าทางจิตใจเพราะผลิตภัณฑ์ที่ทอด้วยมือนั้นเต็มไปด้วยจิตวิญญาณของช่างทอผ้า ที่สร้างความภาคภูมิใจต่อผู้ใช้ให้มีวัฒนธรรมการนุ่งห่มเป็นเอกลักษณ์ของชาติตน

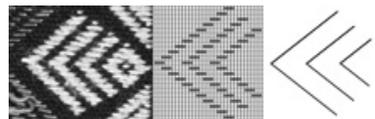
การวิเคราะห์ ข้อมูลจากผ้าทอมือ พบว่า ลายย่อยลายขยายในลายผ้าทอมือบ้านไซสะหว่าง ประกอบด้วย ลายย่อยลายขยายเส้นตรง ลายย่อยลายขยายมุม ลายย่อยลายขยายสามเหลี่ยม ลายย่อย ลายขยายสี่เหลี่ยม ลายย่อยลายขยายหกเหลี่ยม และลายย่อยลายขยายวงรี ผลการสร้างรูปแบบจำลอง การย่อการขยายบนลายผ้าทอมือบ้านไซสะหว่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสร้างโดย เริ่มจากการศึกษาลักษณะ ลวดลายทางคณิตศาสตร์ที่ปรากฏบนผ้าทอมือ แล้วถอดลายออกเป็นเส้นตามรูปเรขาคณิตโดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ วาด (Paint) เพื่อสร้างลายบนแผนกราฟที่แสดงให้เห็นถึงการย่อการขยาย ของรูปเรขาคณิตที่ปรากฏทั้งสองมิติ พบว่า รูปแบบจำลองการย่อการขยายทางคณิตศาสตร์ที่สร้าง จากลายผ้าทอมือบ้านไซสะหว่างประกอบด้วย 6 รูปแบบ ได้แก่ การย่อการขยายของลาย เส้น มุม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม หกเหลี่ยมและวงรี ซึ่งมีตัวอย่าง และรูปแบบจำลอง ดังนี้

ลายเส้นตรงแบบแนวตั้งและแนวนอน ถ้าเรียงตามลำดับเริ่มจาก 1 จุด 3 จุด 5 จุด 7 จุด เรียกว่า การขยายลายเส้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าเรียงจาก 7 จุด 5 จุด 3 จุด 1 จุด ลายนี้เรียกว่า การย่อลายเส้น จะใช้ลายนี้เป็นลายประกอบในลายผ้าทอมือซึ่งมีตัวอย่าง และแบบจำลอง ดังนี้



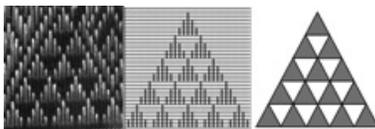
ภาพที่ 1 ลายผ้าทอมือ รูปแบบจำลอง และการย่อการขยายเส้นแนวตั้งและแนวนอน

ลายมุมฉาก ถ้าเรียงลำดับมุมฉากที่ขอบด้วยสองด้านที่สั้นสุดไปหามุมฉากที่ขอบด้วยสองด้านที่ยาวสุดนี้เรียกว่า การขยายด้านของมุมฉากตรงกันข้าม ถ้าเรียงจากมุมที่มีด้านยาวสุดไปหามุมที่มีด้านสั้นสุด เรียกว่า การย่อด้านของมุมฉาก ลายนี้ใช้เป็นลายหลัก ลายประกอบในลายผ้าซึ่งมีตัวอย่าง และแบบจำลอง ดังนี้



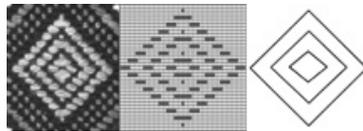
ภาพที่ 2 ลายผ้าทอมือ รูปแบบจำลอง และการย่อการขยายด้านของมุมฉาก

ลายสามเหลี่ยมเล็กเรียงซ้อนกัน 15 รูป ถ้าเรียงลำดับจากรูปสามเหลี่ยม 1 รูปที่เป็นจุดยอดของรูปสามเหลี่ยมใหญ่ หารูปสามเหลี่ยม 5 รูป ที่เป็นฐานของรูปสามเหลี่ยมใหญ่ เรียกว่า การขยายรูปสามเหลี่ยม (เพิ่มจำนวนรูปสามเหลี่ยม) แต่ตรงกันข้าม ถ้าเรียงลำดับจากรูปสามเหลี่ยม 5 รูป หารูปสามเหลี่ยม 1 รูป เรียกว่า การย่อรูปสามเหลี่ยม (ลดจำนวนรูปสามเหลี่ยม) ลายนี้ใช้เป็นลายหลักในลวดลายผ้าทอมือ ซึ่งมีตัวอย่างและแบบจำลอง ดังนี้



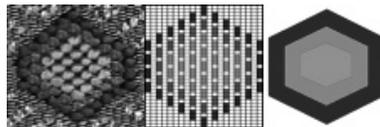
ภาพที่ 3 ลายผ้าทอมือ รูปแบบจำลอง และการย่อการขยายรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่วเรียงแถวซ้อนกัน

ลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซ้อนกัน 3 รูป ถ้าเรียงลำดับจากสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนที่อยู่ขอบนอกหาสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนข้างใน จะได้รับการย่อสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน แต่ถ้าเรียงลำดับจากสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนข้างในหาสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนที่อยู่ขอบนอกจะได้รับการขยายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลายนี้ใช้เป็นลายหลักในลายผ้าทอมือซึ่งมีตัวอย่าง และแบบจำลอง ดังนี้



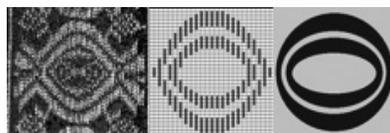
ภาพที่ 4 ลายผ้าทอมือ รูปแบบจำลอง และการย่อการขยายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแบบโปร่ง

ลายหกเหลี่ยมแบบทึบถ้าเรียงลำดับจากรูปเล็กที่อยู่ตรงกลางหารูปที่อยู่ขอบนอกเรียกว่า การขยาย และจากรูปที่อยู่ขอบนอกหารูปเล็กตรงกลางเรียกว่า การย่อ ลายนี้ใช้เป็นลายหลักในลายผ้าทอมือ ซึ่งมีตัวอย่าง และแบบจำลอง ดังนี้



ภาพที่ 5 ลายผ้าทอมือ รูปแบบจำลอง และการย่อการขยายรูปหกเหลี่ยมแบบทึบ

ลายวงรีแบบโปร่ง ถ้าเรียงลำดับจากรูปเล็กที่อยู่ตรงกลางหารูปที่อยู่ขอบนอก เรียกว่า การขยาย และจากรูปที่อยู่ขอบนอกหารูปเล็กตรงกลาง เรียกว่า การย่อ ลายนี้ใช้เป็นลายหลักในลายผ้าทอมือซึ่งมีตัวอย่าง และแบบจำลอง ดังนี้



ภาพที่ 6 ลายผ้าทอมือ รูปแบบจำลอง และการย่อการขยายรูปวงรีแบบโปร่ง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาคณิตศาสตร์ในลายผ้าทอมือบ้านไซสะหว่าง ด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจในพื้นที่ พบว่า การสร้างลายผ้าที่มีการถ่ายทอดมานานอย่างต่อเนื่องในบ้านไซสะหว่าง ที่มีต้นกำเนิดทางภาคเหนือของประเทศลาวนั้น แฝงความคิดทางคณิตศาสตร์ไว้หลายแขนง อย่างน้อยที่สุดเท่าที่

สำรวจพบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ การนับ การวัด รูปเรขาคณิต การย่อการขยาย เป็นการแพร่กระจายของวัฒนธรรมทอผ้า ช่างทอผ้าบ้านไชยสะหว่างได้สืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าจากบรรพบุรุษ กลายเป็นวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตให้มีความสะดวกสบาย วัฒนธรรมนี้แพร่กระจายมาถึงปัจจุบัน ดังแนวคิดของ อมรา พงศาพิชญ์ (2537 : 206) ได้กล่าวไว้ว่า การแพร่กระจายของวัฒนธรรมนั้น จากสังคมที่มีความเจริญไปสู่สังคมที่ด้อยความเจริญหรือวัฒนธรรมที่ดีและเจริญที่สุดแล้วจะแพร่กระจายไปยังแหล่งอื่นซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมการทอผ้าบ้านไชยสะหว่าง มีรากเหง้าพื้นฐานมาจากชนเผ่าลาวที่อยู่ภาคเหนือ มาดำรงชีวิตที่ภาคใต้ ซึ่งช่างทอยังนำคุณค่าของการทอผ้ามาผนวกกับการทอผ้าของชนเผ่าลาวได้ ทำให้วัฒนธรรมมีการผสมผสานกันอย่างลงตัวและสวยงาม กลายเป็นเอกลักษณ์ของบ้านไชยสะหว่าง

วิธีการสร้างแบบจำลอง ระบบการถ่ายทอดความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่ผ่านการทอผ้าของบ้านไชยสะหว่างที่ได้จากการวิเคราะห์พฤติกรรมเป็นวิธีที่สามารถยืนยันถึงความเป็นไปได้ในการเข้าถึงความคิดนามธรรม ให้เป็นรูปธรรมจากภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในลายผ้าทอมือได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2548 : 1) ได้กล่าวว่า แบบจำลอง เป็นสิ่งที่มนุษย์ตั้งใจสร้างขึ้นเพื่อแทนปรากฏการณ์ในธรรมชาติ หรืออาจสร้างขึ้นจากการแสวงหาความรู้ ด้วยวิธีการค้นคว้าอย่างจริงจัง แบบจำลองกราฟที่สร้างขึ้นจากลายผ้าทอมือเพื่อสื่อถึงความสัมพันธ์กับคณิตศาสตร์ ทางด้านการคำนวณ และรูปเรขาคณิตซึ่งสอดคล้องกับ หุมพันธ์ ป.สหัสวดี (2010 : 170-179) ได้กล่าวว่า อัตราส่วนของผลหารความยาวของรูปวาดให้ความยาวจริงคำนวณหน่วยเดียวกัน เช่น อัตราส่วนย่อเป็นจำนวนเลขส่วนที่มีจำนวนตัวตั้งหารน้อยกว่าตัวหารค่าของอัตราส่วน ต้องน้อยกว่า 1 อัตราส่วนขยายเป็นจำนวนเลขส่วนที่มีจำนวนตัวตั้งหารมากกว่าตัวหารค่าของอัตราส่วนต้องมากกว่า 1 ซึ่งแบบจำลองนี้เป็นการจำลองที่สร้างขึ้นแทนความคิดนามธรรม (แทนอัตราส่วน) เป็นรูปธรรม (รูปแบบจำลอง) ที่แสดงแทนแนวคิดเชิงทฤษฎี เพื่อแสดงเหตุผลอุดมคติของกระบวนการ สามารถใช้ทดลองเพื่อหาคำตอบว่าถูกหรือผิด อย่างมีเหตุผลของหลักการคณิตศาสตร์

ความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้คณิตศาสตร์ไม่ได้จำกัดอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่ทุกคนจำเป็นต้องรู้ไม่มากก็น้อยตามความต้องการใช้ประโยชน์ของแต่ละคน ส่วนงานทอผ้าก็ต้องใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์อย่างมากเพราะเป็นงานออกแบบทางด้านความงามและเน้นคุณภาพเฉพาะของบ้านไชยสะหว่าง สอดคล้องกับ นิตยา ประพฤติกิจ (2541 : 19) ได้กล่าวไว้ว่า ในชีวิตประจำวันทุกคนต้องใช้คณิตศาสตร์ทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว การประยุกต์คณิตศาสตร์ไปใช้ในระดับที่เหมาะสมกับตนเอง หรือใช้อธิบายปรากฏการณ์เหตุการณ์ใกล้ตัวที่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวันทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีลายคณิตศาสตร์ปรากฏอยู่จำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับ เครือจิต ศรีบุญนาถ (2548 :

133) ได้กล่าวว่า ลวดลายผ้าทอมือที่พัฒนาจากต้นแบบประกอบ ด้วยเส้นตรง เส้นพินปลา กากบาท ขนมเปียกปูน ลายขอ หรือลายก้นหอย จากการศึกษาลายต้นแบบ แสดงให้เห็นว่า ลายเรขาคณิต มีปรากฏอย่างมากมายในลวดลายผ้าทอ มีหลักการคำนวณ การนับ การวัด กำหนดโครงสร้างของ ลายต้นแบบอย่างมากมาย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ ช่างทอผ้าชอบทอลายย่อ ลายขยายถึง ร้อยละ 66 แสดงให้เห็นว่า ช่างทอมีรสนิยมลายย่อลายขยายมากพอสมควรนี่จะเป็นเหตุผลให้รู้ว่ าคณิตศาสตร์ มีความจำเป็นต่อช่างทอผ้ามากที่สุด เพราะคณิตศาสตร์จะเป็นตัวควบคุมคุณภาพและ มาตรฐานของลายผ้า เป็นที่รับรองผลประโยชน์สูงสุดให้ช่างทอผ้ากลายเป็นผู้มีฝีมือที่ชำนาญ

กระบวนการเรียนรู้โดยถ่ายทอดการย่อการขยายในลวดลายผ้าทอมือบ้านไชชะหว่าง กระบวนการเรียนรู้การเลียนแบบ หรือเป็นการรับรู้เพื่อทำตาม ให้ได้ข้อสรุปสอดคล้องกับการเรียน รู้ของเสรี พงศ์พิศ (2547 : 47-48) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาอยู่บน ประสบการณ์ชีวิต และการเรียนรู้ภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้สั่งสมถ่ายทอดและสืบทอดกันมาจน กลายเป็นวิถีชีวิต แบบแผนการปฏิบัติกรอยู่ร่วมกัน โดยการเลียนแบบเอาบางอย่าง เรียนรู้โดย การซึมซับเอาประสบการณ์ เพราะประสบการณ์อาจได้พบได้เห็นการกระทำของต้นแบบ คือ ผู้เป็น ย่า ยาย แม่ ที่ทอผ้าทุก ๆ วัน เห็นจนเคยชิน ผู้เป็นลูกกลายเป็นผู้สืบทอดโดยไม่รู้ตัว ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ บันดูรา (Bandura Alber, 1977) ได้กล่าวว่า คนเราสามารถเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ มากมาย โดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่ตนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ เช่น บิดา มารดา ญาติ พี่น้อง เพื่อนครู อาจารย์ หรือบุคคลทั่วไปในสังคม สามารถเรียนรู้และได้รับประโยชน์จากประสบการณ์ หรือ การกระทำของบุคคลอื่น เช่น การเรียนทอผ้าโดยแบบธรรมชาติ สภาพแวดล้อม และสังคมได้ ชัดเกล้าให้ช่างทอผ้ากลายเป็นผู้ที่มีฝีมือการทอผ้าที่ชำนาญ

สิ่งที่เป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน คือ ผลการตอบรับจากชุมชนทางด้านวัตถุและ จิตใจ ดังที่ เฮิร์ชเบิร์ก (Herzberg, 1959 : 113-115) ได้กล่าวแล้วว่าปัจจัยกระตุ้นเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับ การทำงาน ซึ่งมีผลทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น การได้รับความยอมรับนับถือ ความ สำเร็จของงาน ปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ทำให้บุคคลเกิดความพึง พอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน ซึ่งสอดคล้องกับ มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 39) ได้กล่าวว่า มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอไม่มีสิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง หรือพึงพอใจ อย่างใดอย่างหนึ่งแล้วความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก ความต้องการของช่างทอผ้า คือ การ ที่ได้รับความชื่นชมจากผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ของตน ที่รับรู้คุณค่า ศิลปวัฒนธรรมการทอผ้าได้รับการส่งเสริมก็จะเป็นแรงจูงใจให้ช่างทอผ้าผลิตผลงานใหม่ ลวดลายผ้าใหม่ออกสู่สายตาของมวลชนที่สนใจ และให้การตอบรับตามยุคสมัยได้อย่างยาวนาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย ผลการวิจัยแสดงว่าระบบคณิตศาสตร์ไม่ได้มีเพียงระบบเดียว และระบบคณิตศาสตร์ที่สร้างและพัฒนาขึ้นใช้ในวัฒนธรรมของบ้านไซสะหว่างนั้นสัมพันธ์กับประสบการณ์ของช่างทอผ้าและเป็นความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์สำหรับใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง ผู้วิจัยจึงเสนอว่า

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวม และจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนในชั้นประถมหรือมัธยม ภายในบ้านได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทอผ้า และเสนอให้ทางบ้านได้สร้างเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เรื่องการทอผ้า

นอกจากนี้พบว่า แบบการย่อการขยายของบ้านไซสะหว่างมีลักษณะเฉพาะของตนเอง ช่างทอผ้ารู้แบบการย่อการขยายได้ดี ทอได้ และแบบการย่อการขยายที่รับรู้และเข้าใจง่ายสำหรับช่างทอบ้านไซสะหว่าง คือ แบบการย่อการขยายรูปสี่เหลี่ยม รูปสามเหลี่ยม เส้นตรง มุม ส่วนรูปแบบที่มีลักษณะการย่อการขยายวงรีเป็นแบบที่รับรู้ได้ยาก ความแตกต่างของการรับรู้เช่นนี้ เป็นลักษณะเฉพาะของบ้านไซสะหว่าง ดังนั้น การวางแผนการสอนคณิตศาสตร์จึงควรให้ความสำคัญในเรื่องการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก และต้องสอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ที่เป็นประสบการณ์เดิมของนักเรียนด้วย

จากแบบจำลองกราฟการย่อการขยายของลวดลายผ้าทอมือ ซึ่งบันทึกความละเอียดของเส้นด้าย ด้ายยืน ด้ายพุ่ง และด้ายพุ่งเสริมลวดลายต่าง ๆ ช่างทอผ้าสามารถนำไปปรับใช้ในการออกแบบลวดลายผ้าของตนเพื่อสร้างมาตรฐานของลายและคุณภาพของผ้าทอมือให้ดียิ่งขึ้น ทำให้ช่างทอผ้าที่จะบันทึกลวดลายด้วยการใช้กราฟ ที่สำคัญจะได้ออกแบบลายที่เป็นของตนเอง ไม่ต้องใช้การลอกเลียนแบบลายของคนอื่น

เอกสารอ้างอิง

- เครือจิต ศรีบุญนาค และคณะ. (2540). **ซัมปีวตโซัด : ผ้านุ่งไหมชาวไทยเขมรสุรินทร์**.
สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- _____. (2548). **อัตลักษณ์ผ้าทอมือและการแต่งกายชนเผ่าดั้งเดิมสายตระกูลมอญ-เขมร**.
สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ทิตนา แคมมณี. (2548). **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2541). **คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย**. เพชรบุรี : วิทยาลัยครูเพชรบุรี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : ศิริวัฒนา อินเตอร์พรีนซ์ (มหาชน).

- สมพร จารุณัฐ. (2540). การวางแผนการเรียนการสอนสื่อและกระบวนการ. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เสรี พงศ์พิศ. (2547). ร้อยคำที่ควรรู้. กรุงเทพฯ : พลังปัญญา.
- หุมนัน ป.สหัสวัตติ. (2010). **คณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. เวียงจันทน์ : โรงพิมพ์ศึกษา.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2537). **วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทย
แนวมนุษยวิทยา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Alber, Bandura. (1977). **Social learning theory**. Englewood Cliffs. NJ : Prentice Hall.
- Herzberg, Frederick and Others. (1959). **The Motivation to Work**. New York :
John Wiley & Sons.
- Maslow, Abraham Harold. (1970). **Motivation and Personality**. 2nd.
New York : Harper & Row.

ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการใช้บริการ
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

The Study of under graduates Academic Resources and
Information Technology Centre, Surindra Rajabhat University

สังวาลย์ ตุกพิมาย¹ สุภาลินี วิเชียร² จรัสศรี ยิ้มยวน³

Sangwan Tukpimai¹ , Supasini Wichian² , Jarassri Yimyuan³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการใช้บริการสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อ้างอิงตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,602 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีวัตถุประสงค์ในการใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ บริการยืม-คืน หนังสือและวัสดุการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) อ่านหนังสือประกอบรายวิชาที่เรียน/เตรียมการสอบ ($\bar{X} = 3.69$) และใช้บริการ Internet ($\bar{X} = 3.59$) ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน ด้านความพึงพอใจทรัพยากรสารสนเทศภายใน สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) ด้านความพึงพอใจในการบริการอินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์พิมพ์งาน ในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.77$) และนักศึกษา มีมุมมองต่อการบริการของผู้ให้บริการในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น พาท่านไปที่ชั้นหนังสือที่หาหนังสือ ($\bar{X} = 3.45$) ให้คำตอบที่ถูกต้อง ($\bar{X} = 3.29$) และติดต่อได้ง่ายและยินดีต้อนรับ ($\bar{X} = 3.55$) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : การใช้สารสนเทศ ความพึงพอใจ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Abstract

This research aimed to study 1) Condition of Information usage of graduate students to Academic Resources and Information Technology Centre in Surindra Rajabhat University 2) Satisfaction service of Academic Resources and Information Technology Centre of Graduate Students in Surindra Rajabhat University. The sampling for this research was under graduate students in Surindra Rajabhat University who registered in the first semester at academic year 2012. The size of sampling referred to Krejcie & Morgan table at 95% confidence level and 5 % of error. The sampling students were 1,602 students. The statistics were shown as percentage, mean and standard deviation (S.D.).

The results were found that the purpose of students to use Academic Resources and Information Technology Centre were to borrow and lend book and education material were in high level ($\bar{X} = 3.79$), Reading textbooks/ preparing for studying ($\bar{X} = 3.69$) and Internet servicing ($\bar{X} = 3.59$) which were in high level. The total satisfaction of Academic Resources and Information Technology Centre was in medium level ($\bar{X} = 2.77$) and the point of view of graduate students to Academic Resources and Information Technology Centre such as service the customers to find the book at its location ($\bar{X} = 3.45$), giving the correct information ($\bar{X} = 3.29$) and easy to connect and willing to service ($\bar{X} = 3.55$) were in medium level.

Keywords : Information User, Undergraduate students, Surindra Rajabhat University.

บทนำ

ปัจจุบันข้อมูล ข่าวสารและสารสนเทศในบริบทสังคมฐานความรู้ได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น รัฐบาลต้องวางเป้าหมายการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพของพลเมืองให้มีองค์ความรู้หรือการสร้างความรู้ให้แก่ประชากรของประเทศ รวมถึงการสร้าง ความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน สังคมและท้องถิ่น การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวต้องเริ่มต้นจากการจัดการศึกษาของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนากำลังคนและพัฒนาทุนทางปัญญาของสังคม เป็นการเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น เป็นการสร้างเสริมผู้ที่มีสติปัญญาให้เป็นผู้หน้าที่ดีในด้านวิชาการ ความรู้และศีลธรรมจรรยา บัณฑิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาระดับนี้ย่อมได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีสติปัญญา ความรู้ ผู้ที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา

ต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ มีความสามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีความสามารถในการติดตามความรู้วิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ตลอดเวลา กล่าวคือ นักศึกษาจะเรียนหรือได้รับความรู้จากในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอ (วันชาติ ภูมิ, ทิพย์วัลย์ ตุลยสุสุข และจุฑารัตน์ ศรารณวงค์, 2545 : 33)

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นแหล่งสารสนเทศ โดยมีหน้าที่หลักคือ การพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตแก่นักศึกษา บริการคอมพิวเตอร์ พิมพ์งาน บริการและดูแลเครือข่ายคอมพิวเตอร์ จัดซื้อ จัดหา บอกรับทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปลักษณะ เป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศและเป็นหน่วยงานหลักของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ในการให้บริการสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน การวิจัยของมหาวิทยาลัย โดยผู้ใช้บริการหลักคือ นักศึกษา คณาจารย์ พนักงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ตลอดจนชุมชนโดยรอบและจังหวัดใกล้เคียง เป้าหมายที่สำคัญของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ คือ การตอบสนองความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้บริการสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัย โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการจัดระบบการบริการสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพแก่ผู้ใช้สารสนเทศสามารถเข้าถึงสารสนเทศต่าง ๆ ได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ตระหนักถึงปัญหาด้านการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาประชากรของประเทศในบริบทสังคมฐานความรู้แบบไร้พรมแดน โดยเล็งเห็นถึงความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประชากรของประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์มีภารกิจหลัก คือ การจัดการศึกษาแก่ประชากรของประเทศ ดังนั้น ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และข้อมูลข่าวสารในบริบทสังคมฐานความรู้ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาดังกล่าว ดังนั้นเพื่อการพัฒนาให้สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมีศักยภาพสูงในด้านการให้บริการ เพื่อตอบสนองต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา คณาจารย์และบุคลากร โดยสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตแก่นักศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบริการสังคมฐานความรู้และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้บริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จึงจำเป็นต้องศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ตรงตามความต้องการมากที่สุด คุณภาพบริการเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันบริการสารสนเทศและบุคคล และเป็นหัวใจหลักของการบริการสารสนเทศ

ดังนั้น เพื่อให้สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ดำเนินการให้บริการสารสนเทศอย่างมีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการสูงสุด

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการใช้บริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อนำความรู้ข้อมูลและ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้รับจากการทำงานวิจัยนำเสนอผู้บริหาร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ บริการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการใช้บริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตพื้นที่ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวนรวม 1,602 คน จำแนกเป็นคณะครุศาสตร์ จำนวน 322 คน คณะวิทยาการจัดการ จำนวน 291 คน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 351 คน คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 297 คน และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 341 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อ้างอิงตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970 : 607) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) (ดังแสดงในภาคผนวก) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการพัฒนาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาคั่นคว้าจากตำราวิชาการ เอกสาร รายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศในเรื่องเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศ ปัญหาการใช้สารสนเทศ และความ ต้องการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี
2. ศึกษาวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดและสมมุติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้
3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบบสอบถามที่สร้างแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์และความพึงพอใจต่อการใช้บริการสารสนเทศของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 1,602 คน ตามขั้นตอนโดยสรุปดังนี้

1. จัดเตรียมแบบสอบถามพร้อมทำรหัสแบบสอบถาม
2. ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มประชากรจำนวนทั้งสิ้น 1,602 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยการทำงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้กำหนดรหัสตัวแปรในแบบสอบถาม เพื่อความสะดวกในการป้อนข้อมูลในโปรแกรมวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ คือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ และดำเนินการป้อนข้อมูลจากแบบสอบถามลงโปรแกรม

2. วิเคราะห์โดยหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ

2.2 ข้อคำถามสภาพการให้บริการสารสนเทศและความพึงพอใจ ซึ่งคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.3 กำหนดค่าน้ำหนักของคำตอบด้วยหมายเลข และการแปลผลค่าเฉลี่ยของหมายเลขใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

หมายเลข 5 ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง สภาพการใช้/ระดับมากที่สุด

หมายเลข 4 ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง สภาพการใช้/ระดับมาก

หมายเลข 3 ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง สภาพการใช้/ระดับปานกลาง

หมายเลข 2 ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง สภาพการใช้/ระดับน้อย

หมายเลข 1 ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง สภาพการใช้/ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและสภาพการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 940 คน คิดเป็นร้อยละ 58.68 และเป็นเพศชาย จำนวน 662 คน คิดเป็นร้อยละ 41.32 โดยนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 จำนวน 567 คน ร้อยละ 35.39 รองลงมา คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 505 คน ร้อยละ 31.52 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 420 คน ร้อยละ 26.20 ชั้นปีที่ 4 จำนวน 105 คน ร้อยละ 6.55 และชั้นปีที่ 5 มีน้อยที่สุด จำนวน 5 คน ร้อยละ 0.34 และนักศึกษากลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 351 คน คิดเป็นร้อยละ 21.92 รองลงมาคือนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 21.29 ตามลำดับ โดยนักศึกษากลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ระหว่าง 2.00 – 2.70 จำนวน 902 คน คิดเป็นร้อยละ 56.30 รองลงมาคือ นักศึกษาที่มีผลการเรียนตั้งแต่ 2.71 ขึ้นไป จำนวน 700 คน คิดเป็นร้อยละ 43.70 และนักศึกษากลุ่มประชากรส่วนใหญ่เข้าใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ที่ 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ อยู่ระดับที่สูงสุดร้อยละ 36.14 รองลงมาคืออยู่ที่ 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 34.20 ตามลำดับ

2. การใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เข้าสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศใช้บริการโดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาเข้าใช้บริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 อันดับแรกคือ บริการยืม-คืนหนังสือ และวัสดุการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) อ่านหนังสือ ประกอบรายวิชาที่เรียน/เตรียมการสอบ ($\bar{X} = 3.69$) และใช้บริการ Internet ($\bar{X} = 3.59$) โดยนักศึกษากลุ่มตัวอย่างประชากรผู้เข้าใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศใช้วิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับน้อย ($\bar{X} = 2.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาใช้วิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นการสอบถามจากเพื่อนซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.77$) และนักศึกษาผู้เข้าใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาใช้ทรัพยากร 3 ระดับแรก คือ หนังสือ ($\bar{X} = 3.75$) วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ($\bar{X} = 3.34$) และหนังสืออ้างอิง หนังสือรายปี ($\bar{X} = 3.11$) ทั้งนี้นักศึกษาผู้เข้าใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีวัตถุประสงค์การใช้บริการภายในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาใช้ทรัพยากร 3 ระดับแรก คือ บริการ Internet ($\bar{X} = 3.29$) บริการอ่านภายในห้องสมุด ($\bar{X} = 3.27$) และบริการยืม-คืน ($\bar{X} = 3.13$)

3. ความพึงพอใจต่อทรัพยากรสารสนเทศและผู้ให้บริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พบว่า นักศึกษาผู้เข้าใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความพึงพอใจทรัพยากรสารสนเทศภายในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาใช้ทรัพยากร 3 อันดับแรก คือ ห้องสมุดจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน ($\bar{X} = 3.79$) ทรัพยากรสารสนเทศที่มีในห้องสมุดตรงกับความต้องการ ($\bar{X} = 3.69$) และทรัพยากรสารสนเทศที่ได้จากห้องสมุดมีความทันสมัย ($\bar{X} = 3.55$) นักศึกษาผู้เข้าใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความพึงพอใจในสภาพและความเหมาะสมภายในห้องสมุด สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาพอใจในสภาพและความเหมาะสมภายในห้องสมุด 3 อันดับแรก คือ ทรัพยากรสารสนเทศที่ได้จากห้องสมุดมีความทันสมัย ($\bar{X} = 3.55$) ทรัพยากรสารสนเทศจัดเรียงในลักษณะที่ถูกต้องค้นหาง่าย สะดวก ($\bar{X} = 3.38$) และ ทรัพยากรสารสนเทศ (หนังสือ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ สื่อโสตทัศนฯ) ($\bar{X} = 3.22$) นักศึกษาผู้เข้าใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความพึงพอใจในบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาพอใจในระดับปานกลาง ยกเว้นเมื่อเข้าห้องสมุดท่านเห็นจุดที่จะสามารถของความช่วยเหลือได้ชัดเจนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.09$) นักศึกษาผู้เข้าใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความพึงพอใจในบริการ OPAC ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อค้นหาทรัพยากรสารสนเทศภายในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาพอใจในระดับปานกลางในทุก ๆ ข้อ นักศึกษาผู้เข้าใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความพึงพอใจในบริการสื่อโสตทัศนในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับน้อย ($\bar{X} = 2.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาพอใจในระดับน้อยในทุก ๆ ข้อ นักศึกษาผู้เข้าใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความพึงพอใจในบริการอินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์พิมพ์งานในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาพอใจในระดับปานกลางในทุก ๆ ข้อ นักศึกษาผู้เข้าใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีมุมมองต่อการบริการของผู้ให้บริการในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีมุมมองต่อการบริการของผู้ให้บริการ 3 ระดับแรก คือ ช่วยพาท่านไปที่ชั้นหนังสือที่หาหนังสือ ($\bar{X} = 3.45$) ให้คำตอบที่ถูกต้อง ($\bar{X} = 3.29$) ติดต่อได้ง่ายและยินดีต้อนรับ ($\bar{X} = 3.55$)

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ คณะผู้วิจัยขอเสนอ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์และความพึงพอใจต่อการใช้บริการสารสนเทศ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เข้าสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศใช้บริการโดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาเข้าใช้บริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้บริการยืม-คืน หนังสือและวัสดุการศึกษา ใช้บริการการอ่านหนังสือประกอบรายวิชาที่เรียน/เตรียมการสอบและใช้บริการ Internet สอดคล้องกับงานวิจัยของมาลี ไชยเสนา (2543) ; อำไพวรรณ ทัพเป็นไทย (2547) ; กอบกุล สุวลักษณ์ (2547) ฟิดซานี (Fidzani, 1998) โดยนักศึกษาใช้วิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศ อยู่ในระดับน้อยเกือบทุกรายการ ยกเว้นการสอบถามจากเพื่อนสอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงเดือน ผ่องพุ่ม (2542) สายฝน บุษบา (2545) เซาท์ ซีแอตเทิล คอมมูนิตี คอลเลจ (South Seattle Community College 1993) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากนักศึกษา มีความคุ้นเคยกับเพื่อนและการสอบถามเพื่อนจะได้มีความสัมพันธ์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเป็นกันเอง โดยนักศึกษาเลือกใช้ทรัพยากรสารสนเทศทั่วไปได้แก่ หนังสือ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และหนังสืออ้างอิง หนังสือรายปี

2. ความพึงพอใจต่อทรัพยากรสารสนเทศและผู้ให้บริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจทรัพยากรสารสนเทศภายในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาพึงพอใจสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 อันดับแรก คือ ห้องสมุดจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน ทรัพยากรสารสนเทศที่มีในห้องสมุด ตรงกับความต้องการ และทรัพยากรสารสนเทศที่ได้จากห้องสมุดมีความทันสมัยแตกต่างจากงานวิจัยของ อำไพวรรณ ทัพเป็นไทย (2547) กอบกุล สุวลักษณ์ (2547) ที่พบว่าจำนวนหนังสือ/สื่อ ไม่เพียงพอหนังสือ/สื่อล้าสมัย และห้องสมุดขาดการประชาสัมพันธ์ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เข้าใจระบบการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศมีการค้นหาได้ง่ายและตรงกับความต้องการของนักศึกษาจึงทำให้นักศึกษามีความพอใจ ด้านความพึงพอใจในสภาพและความเหมาะสมภายในห้องสมุด สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาพอใจในสภาพและความเหมาะสมภายในห้องสมุด 3 อันดับแรก คือ ทรัพยากรสารสนเทศจัดเรียง ในลักษณะที่ถูกต้องค้นหาง่าย สะดวก ทรัพยากรสารสนเทศ (หนังสือ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ สื่อโสตทัศนฯลฯ) และทรัพยากรสารสนเทศที่ได้จากห้องสมุดมีความ

ทันสมัยแตกต่างจากงานวิจัยของอำไพวรรณ ทัพเป็นไทย (2547) ที่พบว่า ห้องสมุดมีจำนวนหนังสือ/สื่อล้ำสมัย และห้องสมุดขาดการประชาสัมพันธ์และงานวิจัยของน้ำทิพย์ วิภาวีน (2547) ที่พบว่า นักศึกษาต้องการเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ โต๊ะนั่งอ่านเฉพาะบุคคล ห้องบริการอินเทอร์เน็ต และต้องการมุมกาแฟและเครื่องดื่มมากที่สุด ประกอบกับข้อเสนอแนะของนักศึกษา ที่เสนอแนะว่า เมื่อมาใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ประทับใจอะไรมากที่สุด พบว่า นักศึกษาประทับใจด้านการพูดจาและการต้อนรับของเจ้าหน้าที่ ชอบบรรยากาศและความเงียบสงบ เป็นต้น ด้านความพึงพอใจในบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาพอใจในระดับปานกลาง ยกเว้นเมื่อเข้าห้องสมุดท่านเห็นจุดที่จะสามารถขอความช่วยเหลือได้ชัดเจนอยู่ในระดับน้อยที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าภายในสำนักวิทยบริการไม่มีป้ายบอกหรือป้ายไม้เด่นชัด ป้ายไม่น่าสนใจจึงทำให้นักศึกษาไม่เห็นไม่ทราบว่ามีการบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า ด้านความพึงพอใจในบริการโอแพค (OPAC) ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อค้นหาทรัพยากรสารสนเทศภายในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาพอใจในระดับปานกลาง ในทุก ๆ ข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชชดา ศรีอนันต์ (2541) จอร์จ และคนอื่น ๆ (George and others, 2006) พบว่า บริการโอแพค (OPAC) เป็นเรื่องมือการค้นที่สำคัญเนื่องจากนักศึกษาต้องการความสะดวกสบายในการค้นหาสารสนเทศ ด้านความพึงพอใจในบริการสื่อโสตทัศนในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาพอใจในระดับน้อยในทุก ๆ ข้อ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีบริการดูหนัง-ฟังเพลง เพื่อผ่อนคลายให้กับนักศึกษาอีกทั้งไม่มีห้องบริการด้านสื่อโสตทัศนเฉพาะ และไม่มีการประชาสัมพันธ์ถึงสื่อโสตทัศนใหม่ ๆ ที่เข้ามาภายในห้องสมุด ทำให้นักศึกษาหรือผู้ใช้บริการไม่ทราบถึงบริการด้านสื่อโสตทัศนภายในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความพึงพอใจในบริการอินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ พิมพ์งานในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาพอใจในระดับปานกลาง ในทุก ๆ ข้อ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากนักศึกษาพอใจในการให้บริการอินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับหนึ่ง แต่นักศึกษายังเสนอแนะให้มีการปรับปรุงด้านการแพร่กระจายของ Wireless/WiFi เพราะยังไม่ทั่วถึง รหัสเข้าใช้อินเทอร์เน็ตเข้าใช้ยากและอินเทอร์เน็ตช้า และด้านมุมมองต่อการบริการของผู้ให้บริการในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษามีมุมมองต่อการบริการของผู้ให้บริการ 3 ระดับแรก คือ ช่วยพาท่านไปที่ ชั้นหนังสือที่หาหนังสือ ให้คำตอบ ที่ถูกต้อง และติดต่อได้ง่ายและยินดีต้อนรับ ซึ่งสอดคล้องกับ

ข้อเสนอแนะที่พบว่า นักศึกษาชอบการพูดจาของเจ้าหน้าที่และการต้อนรับ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้และการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการจัดการทรัพยากรสารสนเทศและสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ควรสนับสนุนด้านงบประมาณการจัดซื้อหนังสือ สื่อโสตทัศน หนังสื เพลง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อนักศึกษาจะได้ฝึกทักษะ หรือใช้ในการพักผ่อนระหว่างเรียน เป็นต้น

1.2 ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมและสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ควรสนับสนุนด้านงบประมาณดำเนินการซ่อมพื้นที่ห้องสมุด จัดซื้อโต๊ะ-เก้าอี้ และจัดบริการห้องทำงานเดี่ยว ห้องทำงานกลุ่ม จัดมุมพักผ่อน และสนับสนุนอุปกรณ์ที่ทันสมัย อาทิเช่น การให้บริการเครื่องพิมพ์งานหรือ Printer เป็นต้น

1.3 ด้านการบริการสารสนเทศของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ควรจัดการอบรมการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ฐานข้อมูลออนไลน์ และการค้นคว้าแก่นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงงานบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้าในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อช่วยเหลือนักศึกษาด้านการค้นคว้าสารสนเทศ พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์การบริการทางเว็บไซต์ รวมถึงการแนะนำแหล่งสารสนเทศในเครือข่ายความร่วมมือให้นักศึกษาทราบ และแนะนำวิธีการติดต่อประสานงานเพื่อเข้าใช้บริการสารสนเทศ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการศึกษาวิจัยในด้านคุณภาพบริการสารสนเทศ เพื่อนำข้อปัญหาที่พบมาปรับแก้ไขบริการของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมทั้งพัฒนาการให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักศึกษาต่อไป เช่น การประเมินคุณภาพบริการของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กอบกุล สุวลักษณ์. (2547). **ความต้องการและการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- กฤษณา แสนวา. (2542). **การใช้สารสนเทศทางการพยาบาลของโรงพยาบาลมหาสารคาม**.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จันทร์เพ็ญ สิงหนุต. (2544). **พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ดวงใจ ตีระประเสริฐสิน. (2545). **การใช้สารสนเทศเพื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี สุรนารี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทักษพร จินตพยุกุล. (2546 กรกฎาคม). “พฤติกรรมแสวงหาสารนิเทศของบรรณารักษ์ หอสมุดกลางสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ.” **วารสารบรรณารักษศาสตร์**. 23 (2) : 27- 43.

นิทรา ศรีคงแก้ว. (2549). **พฤติกรรมและปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้ใช้ห้องสมุด คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัย ราชภัฏพระนคร.

น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547 เมษายน-มิถุนายน). “การใช้และความต้องการสารสนเทศของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร” **วารสารห้องสมุด**. 48 (2) : 24-39.

ประภาวดี สืบสนธิ. (2549). “ความต้องการสารสนเทศ.” ใน **การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ**. หน่วยที่ 1-8 หน้า 252-257 นนทบุรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประภาวดี สืบสนธิ และนฤมล รักษาสุข. (2546). “ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศ.” ใน **ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการจัดการสารสนเทศ**. หน่วยที่ 6-10 หน้า 38 นนทบุรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประสิทธิ์ อทินวงศ์. (2541). **การใช้สารสนเทศของผู้บริหารสภาวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประยุทธ์ เข้าชัยภูมิ. (2540). **การใช้สารสนเทศของผู้บริหารกับคุณภาพการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.

พวา พันธุ์เมฆา และสุจิตรา หังสพฤกษ์. 34 (2549) “การออกแบบการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์.” ใน **ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์**. หน่วยที่ 1-7 หน้า 162-163 นนทบุรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- พรพรรณ กลิ่นศรีสุข. (2547). การใช้ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พนิดา สมประจบ. (2542). พฤติกรรมการแสวงหาและการใช้สารนิเทศทางศิลปะของนักศึกษา
คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. รายงานการวิจัยสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี สถาบันวิทยบริการ.
- พิชชดา ศรีอนันต์. (2541). การใช้สารนิเทศเพื่อการค้นคว้าและการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา
ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพลิน จิตเจริญสมุทร. (2547). การใช้สารสนเทศของอาจารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
สถาบันพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มาลี ไชยเสนา. (2543). พฤติกรรมการแสวงหาและการใช้สารนิเทศของนักศึกษา สถาบันราชภัฏ
อุบลราชธานี. รายงานการวิจัยสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี อุบลราชธานี
สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ยุพา เปล่งปลั่ง. (2545). การใช้สารนิเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
โปรแกรมสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ กลุ่มสถาบันราชภัฏภาคกลาง. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- วันชาติ ภูมิ. (2545). การใช้และไม่ใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วันชาติ ภูมิ ทิพย์วัลย์ ตุลยะสุข และจุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์. (2545, กันยายน-ธันวาคม). “การใช้
และไม่ใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น.”
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข. 20 (3) : 32-46.
- วิจิตรา ประยูรวงศ์. (2547). การใช้สารนิเทศของพระนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏ
ราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
และสารนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมพร พุทธาพิทักษ์ผล. (2548). “รูปแบบของการบริการเพื่อการเผยแพร่สารสนเทศ.” ใน **ชุดวิชาการบริการและเผยแพร่สารสนเทศ**. หน่วยที่ 1-3 หน้า 33-65 นนทบุรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2548). “ผู้ใช้สารสนเทศ.” ใน **ชุดวิชาสารสนเทศศาสตร์เบื้องต้น**. หน่วยที่ 6-10 หน้า 99-150 นนทบุรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สะอาด เข็มสีดา. (2547). **การใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สายลม วุฒิสมบูรณ์. (2546). **กระบวนการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาखाวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สายฝน บุษบา. (2545). **ความต้องการและสภาพการใช้สารนิเทศของนักศึกษาและอาจารย์ในสถาบันวิทยบริการ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล**. รายงานการวิจัยสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี สถาบันวิทยบริการ.
- สุณีพร อมตพร. (2544). **ความต้องการใช้สารสนเทศของนักเรียนนายเรือในท้องมุด โรงเรียนนายเรือ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แสงเดือน ผ่องพุด. (2542). **การใช้ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเอกชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อารีย์ ชื่นวัฒนา. (2548). “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับบริการและเผยแพร่สารสนเทศ.” ใน **ชุดวิชาการบริการและเผยแพร่สารสนเทศ**. หน่วยที่ 1-3 หน้า 1-31 นนทบุรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อำไพวรรณ ทัพเป็นไทย. (2547). **การใช้สารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Callinan, Joanne E. (2005). Information-Seeking Behaviour of Undergraduate Biology Students A Comparative Analysis of First Year and Final Year Students in University College Dublin. *Library Review*. 54 (2) : 86-99.

- Choo, Chun Wei & Marton Christine. (2003). Information Seeking on the Web by Women in IT Professions. **Internet Research: Electronic Networking Applications and Policy**. 13 (4) : 267-280.
- Chung, JS & Neuman, D. (2007). High School Students' Information Seeking and Use for Class Projects. **Journal of The American Society for Information Science and Technology**. 58 (10) : 1503-1517.
- Cogdill, Keith Wilson. (1998). **The Information Needs and Information Seeking of Nurse Practitioners**. Thesis (Ph.D.) The University of North Carolina at Chapel Hill. Abstract online. ProQuest Pub.No. AAT 9914825.
- Fidzani, B.T. (1998 July). Information Needs and Information-Seeking Behaviour of Graduate Students at the University of Botswana. **Library Review**. 47 (7) : 329-340.
- Francis, Hannah. (1998). **The Information Use Environment: A Descriptive Study of a Sub-Set of Agriculturists in the Developing Country of Trinidad and Tobago**. Thesis (Ph.D.) Syracuse University. Abstract online. ProQuest Pub. No. AAT 9903406.
- George, Carole and Others. (2006, July). Scholarly Use of Information: Graduate Students' Information Seeking Behaviour. **Information Research-an International Electronic Journal**. 11 (4) : 273.
- Johannessen, Jon-Arild & Kolvereid, Lars. (1994). Information Search Behaviour During Businessgestation. **Information Management & Computer Security**. 2 (5) : 31-41.
- Lisa, C Wallis. (2006 ,October). Information- Seeking Behavior of Faculty in One School of Public Health. **Journal of the Medical Library Association**. 94 (4) : 442.
- Meyer, Hester W.J. (2005). The Nature of Information and the Effective Use of Information in Rural Development. *Information Research*,10 (2) paper 214 [Online]. Available. <http://InformationR.net/ir/10-2/paper214.html> Retrieved January 2, 2013.
- Momodu, Margaret O. (2002). Information Needs and Information Seeking Behaviour of Rural Dwellers in Nigeria : A Case Study of Ekpoma in Esan West Local

- Government Area of Edo State,Nigeria. **Library Review**. 51 (8) : 406-410.
- Pors, Niels Ole. (2006). The Public Library and Students' Information Needs. **New Library World**. 107 (1226/1227) : 275-285.
- Straw, Joseph E. (1993). **Convergence or Divergence? A study of the Information Seeking Behavior of Historians and Political Scientists**. From ERIC file : ED367323.
- South Seattle Community College. (1993). **South Seattle Community College Instructional Resources Library User Study**. Form ERIC file : ED381217.
- Wilson, T.D. (1983). The Cognitive Approach to Information-Seeking Behavior and Information use. **A Paper Presented at the Seminar on the Psychological Aspects of Information Searching Copenhagen, 14-18 November 1983 and Published in Social Science Information Studies 4,1984 : 197-204.**
- _____. (2006). On User Studies and Information Needs. **Journal of Documentation**. 62 (6) : 658-670.
- _____. (2006) Revisiting User Studies and Information Needs. **Journal of Documentation**. 62 (6) : 680-684.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนของ องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์

Factors effecting on the effectiveness of the community management plans of the subdistrict administrative organization in Surin province

ละเอียต จันทินมารธ¹ , ธีรวัตร ภูระธีรานรัชต์² , สารภี วรรณตรง³

Laeaid Jantinmatorn¹ , Teerawat Purateerarat² , Sarapee Wannatrong³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยในการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชน และ 4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ให้มีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ 357 ราย เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.88 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการแผนชุมชนมากที่สุด ได้แก่ ด้านการยอมรับนับถือ ($\bar{X} = 4.32$) และการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล มีประสิทธิภาพมากที่สุดในด้านวิธีการบริหาร ($\bar{X} = 4.06$) ส่วนปัจจัยในการบริหารจัดการแผนชุมชน 6 ด้านส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่ส่งผล ได้แก่ ด้านความสัมฤทธิ์ผลของงาน ($\beta = 0.392$) และด้านความรับผิดชอบ ($\beta = 0.152$) และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ เจ้าหน้าที่ควรเรียนรู้ทำความเข้าใจในเรื่องระเบียบวิธีปฏิบัติใน แผนชุมชน

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

การใช้ข้อมูลจากสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ตำบล สร้างการเรียนรู้ให้ประชาชน นำเสนอข้อมูลอธิบายให้ประชาชนได้ทำความเข้าใจในสภาพปัญหา หรือความต้องการที่เหมาะสมกับพื้นที่และงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญในการสร้างวิทยากรกระบวนการแผนชุมชน มีการประเมินผลแผนชุมชนร่วมกันอย่างจริงจังระหว่างชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลจากแบบประเมินที่เชื่อถือได้

คำสำคัญ : ปัจจัย ประสิทธิภาพ การบริหารจัดการแผนชุมชน

Abstract

This research was a combination of quantitative and qualitative research. The purposes were 1) to study factor of community management plans of the Sub-district Administrative Organization in Surin Province. 2) to study on the Effectiveness of the Community Management Plans of the Sub-district Administrative Organization in Surin Province. 3) to study on the Factors that Affect to the Effectiveness of the Community Management Plans and 4) to study Recommendations on the Development of Community Management Plans for the Sub-district Administrative Organization in Surin Province for it to be effective. Population sample group were 357 committee members of the Local Development Sectors from Sub-district Administrative Organizations in Surin Province who were selected. The tools used in the research were questionnaires with reliability equaled to .88 and statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis.

The results of this research showed the greatest factor of recognition that affected to the Effectiveness of the Community Management Plans of the Sub-district Administrative Organization in Surin Province ($\bar{X} = 4.32$) and the highest effectiveness of the Community Management Plans of the Sub-district Administrative Organization in Surin Province was the Administration Method ($\bar{X} = 4.06$). The 6 factors of community management plan affected to the Effectiveness of the Community Management Plans of the Sub-district Administrative Organization in Surin Province at a large extent. The factors that affected to the effectiveness were its achievement ($\beta = 0.392$), responsibility ($\beta = 0.152$) and recommendations in the development of Community Management Plans of the Sub-district Administrative

Organization in Surin Province, officials should learn and have best understanding on regularity and practicing along the community plans, use data from the reality of the district, provide information and skills to the villagers, explain and make them understand on the problem conditions or appropriated local needs and budgets. The Sub-district Administrative Organization should focus on training instructors for community plans procedure, and have actual evaluate on the community plans together between the community and Sub-district Administrative Organizations by using the certifiable evaluation forms.

Keywords : Factor, Efficacy, Community Management Plan.

บทนำ

ในโลกยุคปัจจุบันเป็นยุคที่ประเทศต่าง ๆ ได้รับผลกระทบจากกระแสสำคัญหลายประการ ประเทศที่เรียนรู้สามารถปรับตัวได้ทันโลก ก็จะสามารถอยู่รอดและก้าวหน้าไปได้ในโลกของการแข่งขัน (ป๋นรศ มาลากุล ณ อยุธยา, 2555) ประเทศไทยเมื่อครั้งที่ได้เชื่อมต่อเศรษฐกิจของไทยเข้ากับ เศรษฐกิจโลกในการเปิดเสรีทางการเงินด้วย กิจการวิเทศธนกิจ (Bangkok International Banking Facilities ; BIBF) อุตสาหกรรมของไทยก็ประสบปัญหาล้มละลายปัญหาสังคมต่าง ๆ เกิดขึ้นตามมา ความล้มเหลวดังกล่าวทำให้ประเทศต้องปรับตัว ต่อมาคณะรัฐมนตรีกำหนดให้ทุกจังหวัดใช้การบริหารงานแบบบูรณาการและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บริหารสูงสุดของจังหวัด (Chief Executive Officer - CEO) ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 เป็นต้นมา การส่งเสริมให้จังหวัดเป็นหน่วยงานเชิงยุทธศาสตร์ภาครัฐที่ต้องมีการบริหารงานเชิงกลยุทธ์โดยบูรณาการ ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลในระดับจังหวัด (Area Agenda) รวมทั้งนำปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่มากำหนดเป็นแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ (Area Initiative) (คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน, 2555) แผนชุมชน เป็นการสะท้อนปัญหา ความต้องการของชุมชน เป็นเครื่องวัดความเข้มแข็งของชุมชน เป็นรากแก้วของการแก้ปัญหาชุมชน และเป็นโอกาสในการแสดงศักยภาพของคนในชุมชน (จารุพงศ์ พลเดช, 2555) กระทรวงมหาดไทย ในฐานะผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและพัฒนา ชุมชนจึงได้มีนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาข้อมูลตามแผนชุมชนที่ได้รับการ เสนอมาในรูปของแผนชุมชนแต่ละชุมชน/หมู่บ้าน บรรจุในแผนพัฒนาองค์กรซึ่งเป็นการพัฒนาที่ ตรงจุดตรงตามเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ประชาชนต้องการอย่างแท้จริง ยังประโยชน์ให้คนใน ชุมชนและท้องถิ่นอย่างสูงสุด

แผนพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วยแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนา 3 ปี

กระบวนการบรรจุเข้าในแผนทั้งหมดนั้นต้องผ่านขั้นตอนการประชุมในรูปของคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น โดยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นมีหน้าที่กำหนดแนวทางการพัฒนา โดยพิจารณาจากยุทธศาสตร์ส่วนกลาง นโยบายทิศทางการพัฒนาของจังหวัด นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นและแผนชุมชน รวมทั้งร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนาเสนอแนะแนวทางการพัฒนา จะเห็นได้ว่าแผนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินการต่างๆที่อาจส่งผลในเชิงสนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรการบริหารของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะสูงสุด (ชุมพล ศรีสมบัติ, 2555)

จากเหตุผลดังกล่าวจึงสนใจศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ที่สามารถผ่านกระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและบรรจุเข้าในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมให้แผนชุมชนมีความเป็นรูปธรรม สามารถนำมาวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ ตัดสินใจ นำไปประกอบการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดและวางแผน ซึ่งเป็นฐานการพัฒนาชุมชนให้เป็นสังคมที่เข้มแข็งมีความยั่งยืนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ให้มีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. เชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่บุคคลที่ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นของ

องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 2,465 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 357 คน

2. เชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน จำนวน 1 คน ผู้นำท้องถิ่น(กำนัน) จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้นำแบบไม่เป็นทางการ จำนวน 2 คน ในอำเภอขนาดใหญ่ จำนวน 3 อบต. อบต.ละ 6 คน จำนวน 18 คน ในอำเภอขนาดกลาง จำนวน 2 อบต. อบต.ละ 6 คน จำนวน 12 คน ในอำเภอขนาดเล็ก จำนวน 1 อบต. จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 36 คน

3. ด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยในการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ประกอบด้วยปัจจัย 1) ด้านความสัมฤทธิ์ผลของงาน 2) ด้านการยอมรับนับถือ 3) ด้านลักษณะงาน 4) ด้านความรับผิดชอบ 5) ด้านความก้าวหน้าในงาน 6) ด้านโอกาสก้าวหน้า

ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ประกอบด้วย 1) คน 2) เงิน 3) วัสดุ อุปกรณ์ 4) วิธีการบริหาร

รูปแบบการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 2,465 คน กลุ่มตัวอย่าง 357 คน คำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีกำหนดสัดส่วนจากประชากรแต่ละกลุ่ม จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชน แบ่งออกได้เป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบให้เลือก ตอนที่ 2 ปัจจัยในการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 ราย ระหว่างวันที่ 27 มิถุนายน 2557 ถึงวันที่ 4 สิงหาคม 2557 โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่ายโดยใช้วิธีจับสลากได้แก่ 1) อำเภอเมืองสุรินทร์ ได้แก่ อบต.กาเกาะ บุฤๅษี แก่ใหญ่ ตั้งใจ ท่าสว่าง นาดี

สลักโต ตระแสง สำโรง เทนมีย์ ตาอ็อง คอโค และอบต.นาบัว 2) อำเภอกาบเชิง ได้แก่ อบต.คูตัน โคนตะเคียน ต่าน และอบต.ตะเคียน 3) อำเภอศรีณรงค์ ได้แก่ อบต.ศรีสุข ณรงค์ ตรวจ และอบต.แจนแวน

วิเคราะห์ข้อมูลโดย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 36 ราย ในอำเภอขนาดใหญ่ เลือก 1 อำเภอ ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจงได้แก่ อำเภอสังขะ เลือกจำนวน 3 อบต. ได้แก่ อบต.เทพรักษา อบต.บ้านขบและอบต.สังขะ ในอำเภอขนาดกลาง ได้แก่ อำเภอจอมพระ เลือก 2 อบต. ได้แก่ อบต.หนองสนธิ และอบต.จอมพระ ในอำเภอขนาดเล็ก เลือก 1 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเขวาสินรินทร์ เลือกจำนวน 1 อบต. ได้แก่ อบต.บึง ในแต่ละอบต. เลือกผู้ให้ข้อมูล จำนวน 6 ราย ได้แก่ 1) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น จำนวน 2 ราย 2) เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน จำนวน 1 ราย 3) ผู้นำท้องถิ่น(กำนัน) จำนวน 1 ราย 4) ตัวแทนผู้นำแบบไม่เป็นทางการ จำนวน 2 ราย

เครื่องมือที่ใช้ คือ ผู้วิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์และเก็บรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่าง วันที่ 11 สิงหาคม 2557 ถึง 3 กันยายน 2557

ทำการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีสามเส้า คือ บุคคล สถานที่ และเวลาต่างกัน โดยการควบคุมคุณภาพของการบันทึกข้อมูล โดยการจดบันทึกอย่างละเอียด และทันทีที่มีการสัมภาษณ์

วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เนื้อหาจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาจากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมหรือประเด็นหลักและอธิบายเนื้อหา

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยในการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสุรินทร์

กลุ่มประชากรเห็นด้วยกับปัจจัยในการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์มากที่สุด ได้แก่ ด้านการยอมรับนับถือ (= 4.32) อาจเป็นเพราะกลุ่มประชากรเห็นว่าการได้มาซึ่งแผนชุมชนควรเป็นที่ยอมรับของทุกคนในชุมชนจากการเสนอและอภิปรายปัญหาความต้องการร่วมกัน ต้องได้รับการสนับสนุนจากเสียงส่วนใหญ่จากเวทีการประชุม ประชาคมสอดคล้องกับการศึกษาประเด็นปัจจัยด้านการยอมรับนับถือในเชิงคุณภาพ พบว่า การสร้างความ

น่าเชื่อถือจากการประชาคมเสียงส่วนใหญ่ของแผนชุมชน ย่อมส่งผลให้การผลักดันแผนสู่ขั้นตอนปฏิบัติในโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความถูกต้อง เป็นไปตามปัญหาของพื้นที่ตามความเป็นจริงให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด ส่วนที่กลุ่มประชากรเห็นด้วยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความสัมฤทธิ์ผลของงาน ($\bar{X} = 4.13$) อาจเป็นเพราะกลุ่มประชากรเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจหลักในการจัดทำแผนพัฒนาตามระเบียบฯ และหนังสือสั่งการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดไว้อยู่แล้ว ดังนั้น ความสำเร็จของงานคือ การได้แผนพัฒนาต้องเป็นไปตามกำหนดระยะเวลา สอดคล้องกับการศึกษาของธวัชพงษ์ แสนอินทร์ อำนาจ (2545 : 70) ได้กล่าวว่า อบต. มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ที่สำคัญและเป็นหน้าที่หลัก คือการจัดทำแผนพัฒนาตำบล จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้เป็นแนวทางพัฒนาตำบล โดยเป็นกรอบในการจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์

กลุ่มประชากรเห็นว่าการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์มีประสิทธิภาพมากที่สุด ได้แก่ ด้านวิธีการบริหาร ($\bar{X} = 4.06$) เพราะวิธีการบริหารงานที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และประชาชนย่อมมีผลให้การบริหารจัดการแผนมีประสิทธิภาพมากขึ้น คือแก้ปัญหาชาวบ้านได้อย่างถูกต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับการศึกษาของสุรเชษฐ ชัยวิจิต (2555 : 81) ได้กล่าวว่า หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชน ควรส่งเสริมทักษะ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การนำข้อมูลพื้นฐานของชุมชนไปใช้ประโยชน์มากที่สุด และก่อนการดำเนินการควรมีการทบทวนหรือสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการ ขั้นตอน แนวคิดและประโยชน์ของการจัดทำแผนชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและให้ความร่วมมือได้อย่างถูกต้อง ส่วนที่กลุ่มประชากรเห็นว่ามีประสิทธิภาพน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านคน ($\bar{X} = 3.61$) ประชาชนในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ยังต้องเรียนรู้และพัฒนาความรู้ ความสามารถจากประสบการณ์ในเรื่องแผนชุมชนอีกมาก ซึ่งในแต่ละพื้นที่รายละเอียดของปัญหาความต้องการไม่เหมือนกันต้องอาศัยการเรียนรู้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของพิชญ์สินีญาภรณ์ วันทวงษ์ (2554 : 61) ได้กล่าวว่า การที่จะให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น ควรให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ที่เรากระทำ โดยเฉพาะการจัดทำแผน เพราะจะทำให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาชุมชนของตน

3. ผลการศึกษาระดับการส่งผลของปัจจัยในการบริหารจัดการแผนชุมชนต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์

ปัจจัยในการบริหารจัดการแผนชุมชน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความสัมฤทธิ์ผลในงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในงาน และด้านโอกาสก้าวหน้า ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ ในระดับมาก โดยมีค่าเท่ากับ 0.703 หรือร้อยละ 49.4 โดยพบว่า ปัจจัยในการบริหารจัดการแผนชุมชน 6 ด้าน มีเพียง 2 ด้าน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านความสัมฤทธิ์ผลของงาน ($\beta = .392$) และด้านความรับผิดชอบ ($\beta = .152$) และตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด ได้แก่ ด้านความสัมฤทธิ์ผลของงาน เป็นเพราะว่า ประชาชนต้องการเห็นการบริหารจัดการแผนชุมชนที่สามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามเป้าหมาย สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารจัดการของ ฟาโยล์ (Fayol) และบาร์นาร์ด (Barnard) ที่สรุปสาระสำคัญได้ว่า การบริหารจัดการจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน ถ้าวัดจุดมุ่งหมายเป็นสิ่งที่สำคัญ ผู้บริหารจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายและกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสานกันอย่างเป็นระบบและมีเหตุมีผลอันสมควร มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด ส่วนปัจจัยในการบริหารจัดการแผนชุมชนด้านการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน และด้านโอกาสก้าวหน้า ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นเพราะว่า ปัจจัยดังกล่าวมีความเป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็น มีความรู้สึกเป็นตัวบุคคลไม่เป็นส่วนรวม อีกทั้งเป็นกระบวนการที่ชาวบ้านไม่ได้คาดหวัง ไม่ได้รู้สึกว่ามีผลต่อการดำเนินการเรื่องแผนชุมชน และมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร สอดคล้องกับการศึกษาของอนุพันธ์ ฐิติวร (2552 : 81) ได้กล่าวว่า การจัดทำแผนชุมชนประชาชนควรเข้าร่วมปฏิบัติทั้งในขั้นการเตรียมการจัดทำแผนชุมชน ขั้นปฏิบัติการจัดทำแผนชุมชน และขั้นขยายผล/ติดตามประเมินผล ส่วนที่ไม่ได้เข้าร่วมทั้ง 3 ขั้นตอน มีสาเหตุเพราะไม่รู้ ไม่เข้าใจในขั้นตอนของการจัดทำแผนชุมชน ไม่ทราบถึงบทบาทของตนเองว่า ต้องทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนชุมชนต้องติดตามโครงการ และต้องมีการประเมินผล

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์ให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1 เจ้าหน้าที่ควรเรียนรู้ทำความเข้าใจในเรื่องระเบียบวิธีปฏิบัติในแผนชุมชน การใช้ข้อมูลสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ตำบล สร้างการเรียนรู้ให้ประชาชนในเรื่องแผนชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการนำเสนอข้อมูลอธิบายให้ประชาชนได้ทำความเข้าใจในสภาพปัญหา หรือความต้องการที่เหมาะสมกับพื้นที่และงบประมาณ จากปัญหาที่ค้นพบคือ ขาดการเชื่อมโยงข้อมูล การอธิบายระหว่างเจ้าหน้าที่และชาวบ้าน การสร้างความเข้าใจในสภาพความเป็นจริงของพื้นที่และงบประมาณ

ที่มีความเหมาะสม มีความสมดุลในการพัฒนาพื้นที่

4.2 องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญในการสร้างวิทยากรกระบวนการ แผนชุมชน เพราะวิทยากรแผนชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นของแผนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาแผนชุมชนให้ดีขึ้น จากการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในการสร้างและเฝ้าอำนวยการกระบวนการแผนชุมชน และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับชาวบ้านคนอื่น ๆ ในชุมชนให้เรียนรู้ไปพร้อมกัน จากปัญหาที่ค้นพบคือแผนชุมชนที่ได้มานั้นเป็นแผนชุมชนที่ถูกออกแบบโดยรัฐ อันเกิดจากการขาดแรงกระตุ้นและระยะเวลาทำแผนชุมชนอันจำกัดแผนชุมชนที่ได้มักใช้ประโยชน์ได้น้อย การผลักดันแผนชุมชนสู่กระบวนการแผนพัฒนาที่เป็นเครื่องมือการบริหารงานของผู้บริหาร จึงไม่เกิดขึ้น

4.3 มีการประเมินผลแผนชุมชนร่วมกัน ระหว่างชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล มีแบบประเมินที่เชื่อถือได้ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เนื่องจากการประเมินทำให้ทุกฝ่ายได้รับข้อมูลสะท้อนกลับ ได้รู้ตัวเองทำให้มีการแก้ไขปรับปรุงตัวเอง และพัฒนาตัวเองให้แผนชุมชนมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและแก้ปัญหาพื้นที่ ได้อย่างถูกต้องตรงจุด เหมาะสมกับสถานการณ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการกำหนดนโยบายการพัฒนา ผู้บริหารควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์จุดมุ่งหมายและกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสานกันอย่างเป็นระบบ มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เพราะประชาชนต้องการเห็นการบริหารจัดการแผนชุมชนที่สามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้ตรงตามวัตถุประสงค์และเป็นไปตามเป้าหมาย

1.2 หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความรับผิดชอบเรื่องแผนชุมชนควรมีกิจกรรมในด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านแผนชุมชนอย่างต่อเนื่องให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องในเรื่องแผนชุมชน กระบวนการบริหารจัดการเพื่อผลักดันเข้าสู่แผนพัฒนาแก่ประชาชนในพื้นที่และคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

1.3 การจัดทำแผนชุมชนควรมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับอาชีพของประชาชน ในพื้นที่ เพื่อให้การจัดทำแผนชุมชนมีประสิทธิภาพ และดึงการมีส่วนร่วมจากประชาชน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยในการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์

2.3 ควรมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์

2.4 ควรมีการพัฒนาการประเมินผลแผนชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2555). “คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

http://www.pokkrongnakhon.com/datacenter/doc.../a_280212_093847.doc สืบค้นวันที่ 8 ธันวาคม 2555.

จารุพงศ์ พลเดช. (2555). “แผนชุมชน.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

http://www.cdd5.org/index.php?option=com_content สืบค้นวันที่ 6 ธันวาคม 2555.

ชูดากานต์ กำจัดภัย. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำแผนชุมชน กรณีศึกษา ตำบลหันทราย อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชุมพล ศรีสมบัติ. (2553). “มิติของกระบวนการเรียนรู้การจัดทำแผนชุมชน.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://muslimchiangmai.net/index.php?topic=934.0> สืบค้นวันที่ 6 ธันวาคม 2555.

ฐิตาภภัทร์ จันทจำรัสปัญญา. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุปสรรคในการบริหารจัดการแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2551-2553) ของเทศบาลตำบลท่าบุงุมมี อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทิพาวดี เมฆสุวรรณค์. (2538). การส่งเสริมประสิทธิภาพในระบบราชการ. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.พ.

ธวัชพงษ์ แสนอินทร์อำนาจ. (2545). ประสิทธิภาพของกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญา สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

- ปฏิพล จอมดวง. (2550). การศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยชุมชนมีส่วนร่วม
กรณีศึกษา ตำบลถ้ำฉลอง อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ป๋นรส มาลากุล ณ อยุธยา. (2555). “การวางแผนและการจัดการเชิงกลยุทธ์.” [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : <http://www.car.chala.ac.th/cop/profile./138/?ref>
สืบค้นวันที่ 8 ธันวาคม 2555.
- พิชญ์สินีญาภรณ์ วันทาวงษ์. (2554). การบริหารจัดการแผนชุมชนบ้านท่าศิลา เทศบาล
ตำบลท่าศิลา อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รุ่งฟ้า เจริญทรัพย์. (2543). การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของ
องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. ภาคนิพนธ์เพื่อ
ขอสำเร็จการศึกษา สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- สาธิต ภิรมย์ไชย. (2543). รายงานการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมอย่างผสมผสานในพื้นที่ระดับตำบล. กรุงเทพฯ : สมัชชากรมการพิมพ์
สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์. (2555). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :
<http://www.surinlocal.go.th> สืบค้น 15 ธันวาคม 2555.
- สุรเชษฐ์ ชัยวิจิต. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนบ้านจุฬาภรณ์
พัฒนา 4 ตำบลกุแหระ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- อนุพนธ์ ฐิติวร. (2552). ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องและปัญหาในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนของ
เทศบาลเมืองจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียน
ป่าตึงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงราย เขต 3

Secondary school students governing management system
in Patung Pittayanukul under Chiangrai primary educational
service office Area 3

รักษชัย ฉัตรเงิน¹ ตักดา พันธุ์เพ็ง²

Rakchai Chatngern¹ , Sakda Panpeng²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าตึงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบระบบการบริหารงานปกครองนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าตึงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าตึงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 63 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.79 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และสถิติค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าตึงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานปกครอง ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการประเมินผลตามลำดับ 2) เปรียบเทียบระบบการบริหารงานปกครองนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าตึงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ระบบการบริหารงานปกครอง นักเรียน มัธยมศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

² คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

Abstract

The objectives of this research were to 1) study secondary school students governing management system in Patung Pittayanukul under Chiangrai primary educational service office Area 3 2) compare secondary school students governing management system in Patung Pittayanukul under Chiangrai primary educational service office Area 3. The samples were 63 students in Patung Pittayanukul under Chiangrai primary educational service office Area 3. The questionnaire was used for data collecting. The data were analyzed by using percentage, mean standard division and t-test.

Finding shows that;

1) Secondary school students governing management system in Patung Pittayanukul uner Chiangrai primary educational service office Area 3 in overall was at high level. Considering on each aspect, 3 aspects were at high level. Ranking from high to low were governing management, problem preventing and solving and assessment.

2) Secondary school students governing management system in Patung Pittayanukul uner Chiangrai primary educational service office Area 3 in overall was at high level.

Keywords : governing management system, students, Secondary.

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยี ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรม ประเพณีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม สภาพสังคมประสบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ อากาศเป็นพิษ ปัญหาหาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาผู้สาว ฯลฯ การดำรงชีวิตคนไทยเป็นไปตามกระแสวัตถุนิยมเชิงบริโภคนิยมสูงวัตถุสิ่งของ เงินทอง เริ่มเข้ามามีบทบาทในจิตใจของคนมากขึ้น ความเอื้ออาทรระหว่างบุคคลในสังคม และบุคคลในครอบครัวลดน้อยลง ทำให้การดูแลเอาใจใส่ ความรัก ความห่วงใยลดน้อยลง กลายเป็นสังคมที่เห็นแก่ตัว ดังนั้นการพัฒนาจิตใจของคนเป็นวิธีการพัฒนาให้คนรู้จักคิดในสิ่งที่ ดีงาม ตามหลักคุณธรรม ทำให้เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมซึ่งก่อให้เกิดความสุขต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งมีบทบาทต่อการพัฒนาคนโดยมุ่งเน้นให้คนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา

ความรู้ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มุ่งพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข ความเป็นไทย มีศักยภาพ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพโดยให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ เห็นคุณค่าแห่งตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นที่ตนนับถือ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน การเขียน และการค้นคว้ามีความรู้เป็นสากลรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้า ทางวิชาการ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีและการปรับวิถีคิด วิถีทำงาน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกที่ดี (ธีระ รุญเจริญ, 2546 : 100–101) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพและเป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษา มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่าง ๆ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติในหลักการ ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2543 มาตรฐานการศึกษามีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการและมาตรฐานด้านปัจจัย มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 14)

การปลูกฝังและเสริมสร้างวินัยให้แก่คนในชาติ จึงต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องและไม่ปล่อยให้เป็นการกระทำของรัฐบาลแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ของประชาชนในชาติ และทุกฝ่ายจะต้องช่วยเหลือและร่วมมือกัน โดยเริ่มต้นที่เยาวชนซึ่งเป็นนักเรียนตั้งแต่แรกเกิดและระดับอนุบาลขึ้นไป ด้วยการฝึกฝน อบรมจนเป็นนิสัย และนำระเบียบวินัยที่ฝึกฝนไว้นั้นออกไปปฏิบัติจริงในชุมชนให้ประพฤติปฏิบัติตามไปด้วยวินัย จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับนักเรียน เพราะ “วินัย” เป็นคุณสมบัติที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ประพฤติดีและเป็นคุณสมบัติพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต และวินัยจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะวินัยจะเป็นสิ่งที่คอยป้องกันจากสิ่งที่ยุ่บถกวนยั่ว การเรียนรู้ และการทำให้การเรียนรู้ถูกรบกวนน้อยที่สุด การพัฒนาวินัยนักเรียน สถานศึกษาต่าง ๆ ถือเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุด เพราะจะช่วยสร้างสรรค์

ความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติ โดยการมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความสมดุล ทั้งด้านปัญญา จิตใจ และสังคม เป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์ใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ มีความคิดรวบยอดรักการเรียน รู้วิธีการแก้ปัญหา และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีเจตคติที่ดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาตน รู้จักพัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคมดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 94-95) คุณลักษณะของเด็กยุคใหม่ ควรมีลักษณะนิสัยที่รู้จักความมีระเบียบวินัย และความเป็นระเบียบทางสังคม รู้จักคุณค่าแห่งการแบ่งปัน ละความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ได้ รู้จักการแก้ปัญหอย่างสันติวิธี มีความเป็นตัวของตัวเอง มีสติปัญญาเพียงพอที่จะแยกแยะสิ่งที่ดีงามออกจากความชั่วร้าย สิ่งที่มีประโยชน์ออกจากสิ่งที่ไร้สาระ ครอบงำอย่างมีคุณค่า มีความรู้ควบคุมคุณธรรม ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักคุณค่าของความเป็นคน และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สุพล วงสินธุ์, 2541 : 34) โรงเรียนยังมีหน้าที่สำคัญในการปลูกฝังแนวทางปฏิบัติให้แก่แก่นักเรียน ให้มีการปรับตัวที่ดี ดูแลป้องกันและควบคุมแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสำคัญของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้สามารถลดปัญหาพฤติกรรมในด้านความประพฤติ ของนักเรียนได้ กฎ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนวินัยในโรงเรียนได้กำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีของนักเรียนให้ควบคุมตนเอง และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาของสังคมได้อย่างเหมาะสม เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2542 : 6) โรงเรียนทั่วประเทศ ได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล โดยการปฏิบัติกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียนขึ้น โรงเรียนจะต้องเสริมสร้างให้นักเรียนมีวินัยในตนเองอย่างต่อเนื่อง และจะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง เพราะวินัยคือ กรอบที่คอยควบคุมให้อยู่ในเกณฑ์ที่มุ่งคณะหรือสังคมต้องการ วินัยที่ต้องการเป็นวินัยที่เกิดจากความเข้าใจตนเองที่เรียกว่า วินัยในตนเอง (Self-Discipline) การจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ยังมีปัญหาจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรมด้านประชาธิปไตย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต่างก็มุ่งหวังที่จะหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาปรับปรุงความมีวินัยของนักเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกคน

ดังนั้น งานปกครองนักเรียนจึงเป็นงานหนึ่งของการบริหารโรงเรียนที่มีความสำคัญ มาก ๆ พอกับการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานธุรการ เพราะเป็นงานที่ส่งผลไปถึงการพัฒนาพฤติกรรม และวินัยนักเรียนให้พร้อมที่จะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไปในอนาคต งานปกครองนักเรียนนับว่าเป็นภาระหนักของโรงเรียน งานปกครองนักเรียน คือ งานส่งเสริมพัฒนาควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรการดำเนิน

งานปกครองนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดประโยชน์ 6 ประการ คือ 1) เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน โรงเรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไปด้วยดี 2) เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะตนตามศักยภาพ 4) นักเรียนที่มีปัญหาด้านต่าง ๆ ได้รับความช่วยเหลือ และแก้ไขพฤติกรรมให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี 5) บุคลากรในโรงเรียนรู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขรู้จักการให้ และการรับ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เข้าใจและยอมรับกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ 6) บุคลากรในโรงเรียนเข้าใจรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้อง

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งการวิจัย ครั้งนี้จะนำไปสู่การส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย และจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ตลอดจนส่งผลให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 75 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2557)

กลุ่มตัวอย่าง

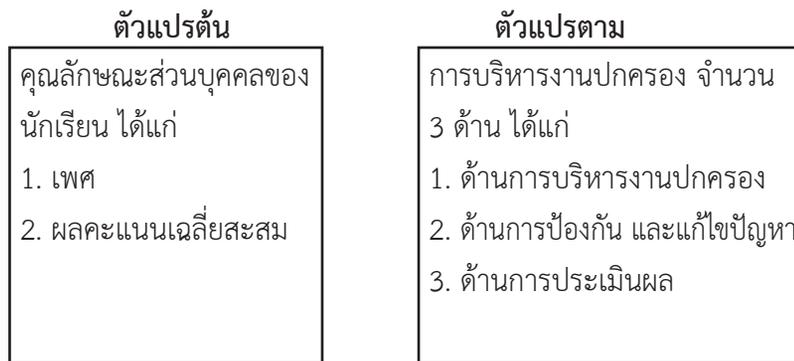
กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 63 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติ่งพิทยานุกูลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตาม เพศ และผลคะแนนเฉลี่ยสะสม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ประกอบด้วย

- 1) ด้านการบริหารงานปกครอง
 - 2) ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหา
 - และ 3) ด้านการประเมินผล
- กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรของเรื่องที่ทำการวิจัย
2. ศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย และกรอบแนวคิด
3. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert Scale) สำหรับสร้างแบบสอบถามให้มีความครอบคลุมตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมดภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ข้อ ได้แก่ เพศ และผลคะแนนเฉลี่ยสะสม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ให้เลือกตอบเป็นแบบปลายปิด ประกอบด้วย

- | | |
|--------------------------------|--------------|
| 1. ด้านการบริหารงานปกครอง | จำนวน 15 ข้อ |
| 2. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา | จำนวน 21 ข้อ |

3. ด้านการประเมินผล

จำนวน 4 ข้อ

รวม

จำนวน 40 ข้อ

ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ และเรียงลำดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้

5 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมาก

3 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อย

1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ระดับการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้นใช้สูตรการคำนวณช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น (Best, 1981) ดังนี้

ความกว้างของอันตรภาคชั้น

$$= \frac{\text{ข้อมูลที่มีค่าสูงสุด} - \text{ข้อมูลที่มีค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5 - 1}{5} = 0.80 \text{ (เริ่มจากชั้นต่ำสุด)}$$

จากนั้นนำมาเทียบกับเกณฑ์ค่าคะแนนโดยกำหนดความหมายดังนี้

4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับเห็นด้วยมากที่สุด

3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับเห็นด้วยมาก

2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับเห็นด้วยปานกลาง

1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อย

1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1.ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ จำนวน 5 ท่าน และหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม โดยเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป นำมาปรับปรุงแก้ไขสำนวน ภาษาที่ใช้ ตลอดจนเนื้อหาให้สอดคล้อง (Internal Consistency) ถูกต้อง และสมบูรณ์ตรงตามเรื่องที่วิจัย

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่พัฒนา แก้ไขสมบูรณ์แล้วนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนอื่นซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970 : 161) มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.79

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ โดยดำเนินเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 63 คน และได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยนครราชสีมา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. นำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ทราบ และขอรับแบบสอบถามคืนหลังจากตอบแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล ซึ่งการเก็บข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 6 สัปดาห์

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยนำค่าสถิติที่ได้มาอธิบายแล้วเสนอในรูปตารางจากการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. ข้อมูลคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติแบบพรรณนา (Descriptive Statistics) ในรูปการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลที่เป็นลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง คือ เพศ และผลคะแนนเฉลี่ยสะสม

2. ข้อมูลระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการตอบชุดคำถามแบบประเมินค่า (Rating Scales) จากนั้นจึงปรับค่าให้อยู่ในระดับช่วง (Interval Scales) ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติแบบพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด พิจารณาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์
2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีทางสถิติ
3. เสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ
 - 1.1 การวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามแต่ละข้อ โดยใช้สูตร IOC หาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543 : 312) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมายของการวิจัยกับเรื่องที่วิจัย และแบบสอบถาม

$\sum R$ แทน ผลรวมระหว่างคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ (คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม) ได้แก่ เพศ และผลคะแนนเฉลี่ยสะสม ใช้สถิติค่าร้อยละ

2. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543 : 312) ดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum s^2_i}{s^2_x} \right]$$

เมื่อ α = ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

k = จำนวนข้อของแบบสอบถาม

$\sum s^2_i$ = ผลรวมของความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

s^2_x = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรตาม จำนวน 3 ด้าน (ระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติ่งพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เชิงราย เขต 3 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ใช้สถิติค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานปกครอง ($\bar{X} = 3.84$) ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 3.83$) และด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.82$) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานปกครองนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = -1.012, p = .000$) เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานปกครอง ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหา และด้านการประเมินผล ตามลำดับ

อาจจะเป็นเพราะว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ส่วนใหญ่ เห็นว่าการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในด้านการบริหารงานปกครองด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการประเมินผลโดยภาพรวม

อยู่ในระดับที่ดี เพราะโรงเรียนได้ดำเนินการโดยจัดให้มีกิจกรรมโครงการต่าง ๆ มากมาย ในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุขและได้แสดงออกตามความรู้ ความสามารถ และตามแววจักษยะของตนเองโดยได้รับความร่วมมือด้วยดีจากคณะครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชน การมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเป็นสายลักษณะอักษรอย่างชัดเจน กิจกรรม และโครงการที่เด่นเป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครองและผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสงค์ ธรรมสุวรรณ (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 วัดแก่นเหล็ก (รัตนกัลยอนุสรณ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย สรุปได้ว่า 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 วัดแก่นเหล็ก (รัตนกัลยอนุสรณ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อสภาพ การบริหารงานปกครองนักเรียน โดยภาพรวม มีค่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปกครอง มีค่าสูงที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมาคือ ด้านงานป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน มีค่าสูงที่สุดเป็นอันดับที่สอง และด้านวินัยนักเรียน มีค่าสูงที่สุดเป็นอันดับที่สาม และผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้ 2) ด้านการปกครอง พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานปกครองนักเรียน โดยภาพรวมมีค่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนควรมีระเบียบเกี่ยวกับงานปกครอง มีค่าสูงที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมาคือ นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบของโรงเรียน มีค่าสูงที่สุดเป็นอันดับที่สอง และมีป้ายบอกกฎ ระเบียบ และบทลงโทษติดไว้ให้เห็นเด่นชัด มีค่าสูงที่สุดเป็นอันดับที่สาม 3) ด้านวินัยนักเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับงานปกครองนักเรียนด้านวินัยนักเรียน มีค่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประกาศยกย่อง ชมเชย นักเรียนที่มีความประพฤติดีเด่น มีค่าสูงที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมาคือ คณะกรรมการฝ่ายปกครอง ควรทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนทั่วไป มีค่าสูงที่สุดเป็นอันดับที่สอง และควรแก่นักเรียนที่พูดจาไม่สุภาพ มีค่าสูงที่สุดเป็นอันดับที่สาม 4) ด้านงานป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับงานปกครองนักเรียนด้านวินัยนักเรียน มีค่าอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชัย กุลษา (2536 : 98-101) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้ปกครองเห็น ความสำคัญของการศึกษา และปรารถนาจะให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาที่ดี ไม่ว่าสภาพแวดล้อมของสังคมอยู่ในระดับใดก็ตาม

สอดคล้องกับงานวิจัยของ คำปุ่น พลรัตน์ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน-นักศึกษา สถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัดอุบลราชธานี ยังพบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ

วีระชาติ สวนไพรินทร์ และเทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย (2530 : 79-85) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อคุณภาพของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ได้สอบถามผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียนใน 6 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านบุคลากรด้านกิจการนักเรียน ด้านการจัดบริการต่าง ๆ ด้านอาคารสถานที่ และอุปกรณ์ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครอง ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กู้ศักดิ์ สารกิติพันธ์ (2538 : 94-103) ได้ทำการวิจัยเรื่องความพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่าและครู ที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่า และครู มีความพอใจต่อการบริหารงานของโรงเรียนในด้านวิชาการ ด้านครูผู้สอน ด้านสภาพแวดล้อม และบรรยากาศของโรงเรียน ด้านพฤติกรรมนักเรียน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครอง อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัส ปลายชุ่ม (2540 : 102) ได้ทำการวิจัยความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนเรื่อง ความพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอ่างทอง ในด้านวิชาการ ด้านปกครองนักเรียน ด้านบริการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

จะเห็นได้ว่าการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าติงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ส่วนใหญ่จะยึดแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ด้วยการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีของนักเรียน มีการยกย่องชมเชยนักเรียน และครู ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียน ซึ่งจะเห็นได้จากงานวิจัยของ ชูศักดิ์ ทองนาค (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปรับปรุงงานปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า งานทั้ง 4 ด้าน คือ งานพฤติกรรมทั่วไปพบว่าครูส่วนใหญ่ ยกย่อง ชมเชย ส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีของนักเรียน มีการแนะนำ สั่งสอนเกี่ยวกับความประพฤติ ใช้วิธีการลงโทษโดยการทำทัณฑ์บน เขียนตี เมื่อมีการประพฤติดีชั่วหลาย ๆ ครั้ง และควรมีการกำกับ ติดตาม ดูแล และสังเกตพฤติกรรมหลังจากการลงโทษงานระเบียบวินัย พบว่าการจัดทำกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ควรจัดทำโดยคณะกรรมการโรงเรียน และฝ่ายปกครองจะเป็นผู้ควบคุม และลงโทษนักเรียนที่กระทำผิด งานมาสาย และขาดเรียน พบว่า ครูควรตักเตือนนักเรียนที่มีพฤติกรรมดังกล่าว โดยขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง และมีการลงโทษเพื่อให้เลิกพฤติกรรมข้างต้น ส่วนงานป้องกัน และแก้การประพฤติดีระเบียบวินัย ครูควรดูแลตักเตือนนักเรียนเป็นประจำโดยมีการประชุมชี้แจงให้นักเรียน ผู้ปกครองรับทราบถึงกฎ ระเบียบ และบทลงโทษ ส่วนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรสอดแทรกกิจกรรมส่งเสริมความมีระเบียบวินัย และสิ่งสำคัญครูควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี จากงานวิจัยของ พูนชัย มหาวงศนันท์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการของนักเรียนโรงเรียนบ้านดง

เจนวิทยาคมในการมีส่วนร่วมงานปกครองนักเรียน พบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านดงเจนวิทยาคม ต้องการครู-อาจารย์เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ควรให้นักเรียนได้ชี้แจงเหตุผลในการทำความผิด ครู-อาจารย์ควรรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน มีการยกย่องชมเชยนักเรียนการตกแต่งบริเวณ โรงเรียนให้สะอาดสวยงาม ร่มรื่น จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีวินัยในตนเองได้ ส่วนที่นักเรียนไม่เห็นด้วยคือเรื่องกฎระเบียบต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำหนด นักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมการลงโทษด้วยการเขียนติ และลงโทษนักเรียนด้วยความโกรธ ครู-อาจารย์ใช้อารมณ์ ส่วนการลงโทษนักเรียนด้วยการย้าย โรงเรียน ถ้าไม่จำเป็น ไม่ควรย้ายนักเรียนออกจากโรงเรียน นอกจากกรณีร้ายแรง

หากโรงเรียนป่าดงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ต้องการประสบความสำเร็จในการบริหารงานปกครองนักเรียนโรงเรียนจะต้องมีประกาศ หรือ ข้อบังคับที่มีส่วนให้ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน และโรงเรียนควรมีการจัด โครงการให้ผู้ปกครองและชุมชนได้ เข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด หากผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมแล้วการจัดการศึกษาทั้งระบบ โดยเฉพาะการปกครองนักเรียนจะประสบความสำเร็จ ได้ยากยิ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากงานวิจัยของ วิทเทคเคอร์ (Whitaker, 1987 : 66-67) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครอง และผู้บริหารที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองเกี่ยวกับการวินิจฉัย สั่งการ หรือการตัดสินใจด้านการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองไม่มีความสะดวกในการรับข้อมูล หรือประกาศ เกี่ยวกับโรงเรียนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในเรื่องนโยบายการตัดสินใจทางการศึกษา ส่วนผู้บริหารเห็นว่าผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญต่อโรงเรียนในการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงโรงเรียน และบุคลากรในโรงเรียนควรตระหนัก และจัดโครงการให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม และจากงานวิจัยของดุมัส (Dumas, 1991 : Abstract) ได้ศึกษาแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติกับการทำงานร่วมกัน การติดต่อสื่อสาร และความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครอง สรุปได้ว่า ถึงแม้ว่าระดับการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง และระดับการปฏิบัติของผู้ปกครองจะช่วยให้เด็กมีความสามารถในการอ่านที่เพิ่มขึ้น แต่การให้ความรู้ผู้ปกครองก็เป็นสิ่งที่ช่วยให้หลักสูตรการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จได้ หากนำมาประยุกต์กับงาน ปฏิบัติงานในโรงเรียนในเรื่องของการบริหารงานปกครองนักเรียนแล้ว เห็นว่าถ้าผู้ปกครองกับครูมีความร่วมมือกันจะช่วยให้การบริหารงานปกครองนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนป่าดงพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานปกครองนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจมาจากนักเรียนที่เป็น เพศหญิง ส่วนใหญ่จะมีความใกล้ชิดกับครูในโรงเรียนมากกว่านักเรียนที่เป็นเพศชาย เพราะเพศหญิงจะมีความละเอียดอ่อน เมื่อพบว่ามีคามผิดปกติ โดยเฉพาะเรื่องความ

ประพจน์ที่ไม่เหมาะสม นักเรียนที่เป็นเพศหญิงมักจะแจ้งให้โรงเรียนทราบทันที ซึ่งต่างกับเพศชาย ที่อาจไม่ชอบยุ่งเรื่องของผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของศรียา สุขพานิช (2532 : 131-135) ได้ทำการ ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ปกครองและนักเรียนต่อโรงเรียน และการศึกษาของบุตรในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อโรงเรียน และการศึกษาของบุตรในด้านการปกครองนักเรียน ด้านการเรียนการสอน และด้านการบริการของโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการเปรียบเทียบระบบการบริหารงานปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียน ป่าติ่งพิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ที่มีระดับการเรียน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานปกครองนักเรียนไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบรายด้านพบว่า ด้านอื่นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิระชาติ สอนไพรินทร์ และเทพประสิทธิ์ กุลธวัช วิชัย (2530 : 79-85) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคาดหวังของผู้ปกครองและนักเรียนที่มีต่อคุณภาพของ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายมัธยม พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวัง และ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการปฏิบัติจริงของโรงเรียนไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนบ่อยครั้ง โรงเรียนอาจจัดทำเป็นแผนกลยุทธ์ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมกีฬาชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ ชุมชนจัดขึ้น จัดกิจกรรมที่จะให้บริการแก่คนในชุมชน ครูจะต้องมีการกระตุ้นให้ผู้ปกครองกล้า แสดงออก และมีกิจกรรมให้ร่วมบ่อยครั้งจะทำให้ผู้ปกครองเข้าใจระบบการทำงาน การบริหารงาน ปกครองนักเรียน และให้ความร่วมมือมากยิ่งขึ้น

1.2 โรงเรียนควรคัดเลือกผู้นำชุมชนช่วยดูแลความประพฤติของนักเรียน ควรแต่งตั้งให้ คนในชุมชนเป็นผู้แทนในการแก้ปัญหานักเรียน เมื่อพบนักเรียนกระทำความผิดหรือมีพฤติกรรมเสี่ยง จะแจ้งเบาะแสให้ทางโรงเรียนทราบต้องมีการประสานกับฝ่ายสัมพันธ์ชุมชน เชิญผู้ปกครองของ นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์มาพูดคุยร่วมกัน เพื่อช่วยในการแก้ปัญหาของนักเรียน การดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบนี้จะเป็นผลดีต่อการบริหารงานปกครองนักเรียนเป็นอย่างดี

1.3 โรงเรียนควรประชุมผู้ปกครองเพื่อแจ้งผลการดำเนินงานปกครองนักเรียน เพื่อ รายงานผลรวมของนักเรียนในด้าน การเรียน ความประพฤติ การปรับตัว ศักยภาพ และอื่น ๆ ของ นักเรียนให้ผู้ปกครองได้รับ นอกจากนี้โรงเรียนยังต้องมีการประชาสัมพันธ์กิจการนักเรียนโดยการ

แจ้งผ่านนักเรียน รวมทั้งจัดทำวารสารเผยแพร่ผลการดำเนินงานปกครองนักเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับคนในชุมชนอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- คำปุ่น พลรัตน์. (2548). สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน-นักศึกษา สถานศึกษาสังกัดสถาบัน การอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ชูศักดิ์ ทองนาค. (2542). การปรับปรุงงานปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว อำเภอยะปริงการ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- ประสงค์ ชงสุวรรณ. (2551). สภาพการบริหารงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 วัดแก่นเหล็ก (รัตนกะลัส อนุสรณ์) อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. รายงานการวิจัย โรงเรียนเทศบาล 1 วัดแก่นเหล็ก (รัตนกะลัสอนุสรณ์).
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). วิสัยทัศน์การศึกษา. กรุงเทพฯ : เอส อาร์ พรินติ้ง จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). การบริหารงานบุคคลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมิน คุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : บริษัทจุดทองจำกัด.

การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา

อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

Academic Affairs Administration in Baan Mai Wittaya School,
Wangnua District, Lampang Province

อินทิรา ลังกาชัย¹ ศักดา พันธุ์เพ็ง²

Inthira Lankachai¹ , Sakda Panpeng²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง จำนวน 134 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการวิชาการ ด้านการประเมินผล ด้านการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ และด้านหลักสูตร ตามลำดับ

คำสำคัญ : การบริหารงาน งานวิชาการ

Abstract

The objectives of this research were to study academic affairs Administration in Baan Mai Wittaya school, Wangnua district, Lampang province. The samples used in the research were 134 student's parents in Baan Mai Wittaya school, Wangnua district, Lampang province. The questionnaire was used for data collecting. The data were analyzed by using percentage, mean and standard division.

Findings show that; Academic affairs administration in Baan Mai Wittaya school, Wangnua district, Lampang province in overall was at high level. Considering

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

² คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

on each aspect all 4 aspects were at high level. Ranking from high to low were academic management, evaluation, learning management and learning sources and curriculum.

Keywords : Administration, Academic Affairs.

บทนำ

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนได้สร้างรั้วกั้นตนเองออกจากชุมชนและสังคม โดยส่วนมากโรงเรียนดำเนินงานในลักษณะที่เป็นการแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ราชการ ดำเนินงานหรือควบคุม การดำเนินงานโดยคนของทางราชการ (อุทัย ดุลยเกษม, 2534 : 1) หรือกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนเพียงไม่กี่คน จึงทำให้ผู้ปกครองนักเรียนบุคคลสำคัญในชุมชนได้ลดบทบาทการสนับสนุนและช่วยเหลือด้านการศึกษาของโรงเรียนลงทำให้ขาดความผูกพันและความรู้สึกการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้นำศักยภาพของคนในชุมชนมามีส่วนร่วมสนับสนุนในการจัดการเรียนรู้ ทำให้โรงเรียนบริหารงานโดยมีทรัพยากรบริหารอย่างจำกัด ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนเจตคติเหล่านี้ เสียใหม่ในการมองโรงเรียนว่าเป็นของทางราชการให้เป็นโรงเรียนของชุมชนอย่างแท้จริง เมื่อมีปัญหาทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้และตัดสินใจในเรื่องการจัดการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการเสริมสร้างคุณภาพของประชากรในชุมชนนั้น ๆ (อุทัย ดุลยเกษม, 2534 : 19) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีเป้าหมายที่สำคัญคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดองค์ความรู้ทางความคิด สามารถแก้ปัญหาและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลักการจัดการศึกษาในมาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (1) และ (2) ให้การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษามีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับมาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนชุมชนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน และ มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการ ทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ทั้งนี้ให้

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547 : 6-26)

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 “ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษา และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา” จึงอาจกล่าวได้ว่า สถานศึกษากับชุมชนมีความสำคัญในการที่จะต้องร่วมมือกันในการจัดการศึกษา ชุมชนจะต้องถือว่าสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ที่จะต้องให้การเอาใจใส่ดูแลและสนับสนุน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษาให้มีความหลากหลาย มีความเหมาะสม สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากร และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและท้องถิ่น ที่เอื้อต่อการเรียนรู้มาบริหารจัดการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และท้องถิ่นให้มากที่สุด

อย่างไรก็ตามในการจัดการศึกษาในอนาคต ต้องเป็นการจัดการศึกษาสำหรับคนทั้งหมด (Education for All) และให้สังคมทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) การศึกษาไม่ใช่เรื่องของครู โรงเรียนหรือกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น แต่ทุกส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กิงกาญจน์ ชมอินทร์, 2549 : 2) สำหรับแนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบัน รัฐบาลต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษาให้ชุมชนและผู้ด้อยโอกาสใกล้ชิดกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในท้องถิ่นที่ต้องมีความหลากหลาย สมองตามศักยภาพของบุคคล สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นมากที่สุด ทั้งนี้เน้นให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา ทั้งด้านกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ สติปัญญาและมวลประสบการณ์อันมีคุณค่าของแต่ละคน โดยถือว่าบุคคลในชุมชนอันประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ประชาชน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ มาร่วมกันรับผิดชอบ และมีพันธกิจร่วมกันในการจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับสภาพบริบทของชุมชนและท้องถิ่น และมีความทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคที่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการที่ทันสมัย ในการบริหารระดับสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการ ถือว่าเป็นงานหลัก ส่วนงานอื่นๆ จะเป็นงานสนับสนุนให้งานวิชาการมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การจัดการศึกษา จะสำเร็จลุล่วงตามที่กำหนดไว้หรือไม่นั้น ความสำคัญขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543 : 2) กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องตระหนักถึงบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการ ที่จะต้องส่งเสริม

สนับสนุน เชิญชวนให้ผู้ร่วมงานทุกคนปฏิบัติงานเต็มความสามารถสร้างความรู้สึที่ดีและสร้างความศรัทธาต่องาน การมีส่วนร่วมของบุคลากร จะเป็นการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จกิจกรรมการบริหารงานวิชาการ จะเปลี่ยนแปลงไปตามสาระสำคัญของหลักสูตรและนโยบายการบริหารของหน่วยงานระดับกรม เช่น การเร่งรัดในการพัฒนาคุณภาพการบริหาร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การเรียนการสอน การนิเทศและการประเมินคุณภาพภายใน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เป็นต้น กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้นอกจากจะส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนแล้ว ยังส่งผลต่อการบริหารการศึกษาในระดับชาติอีกด้วย การดำเนินกิจกรรมทางวิชาการ จึงต้องอาศัย ความร่วมมือจากทุกฝ่าย ลำพังผู้บริหารสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถจะเป็นผู้นำได้ในทุกเรื่อง ในการบริหารงานวิชาการจึงจำเป็นที่คณะครู ทีมงาน หรือแม้แต่คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการบริหาร นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็นการวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณที่มีต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัย การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง เพื่อนำผลการวิจัยไปวางแผนปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร โรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทุกระดับใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาให้ความช่วยเหลือพัฒนางานการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง จำนวน 134 คน ณ วันที่ 10 มีนาคม 2557 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3, 2557)

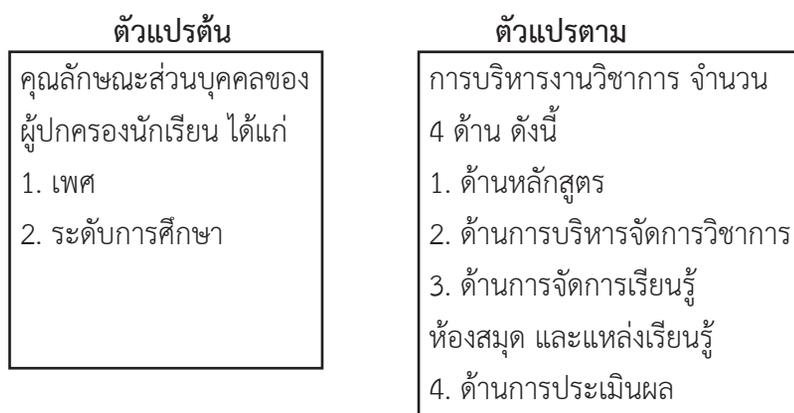
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง จำนวน 134 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง จำแนกตาม เพศ และระดับการศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการบริหารจัดการวิชาการ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ และ 4) ด้านการประเมินผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาจากข้อมูลจากตำรา เอกสาร วารสาร ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ
2. ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสอบถาม
3. ศึกษาการสร้างแบบสอบถามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลที่แสดงถึงลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามหรือประชากร มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ เพศ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ข้อมูลจะแสดงถึงความคิดเห็น มี 4 ด้าน ดังนี้

- | | |
|-------------------------------|-------------|
| 1. ด้านหลักสูตร | จำนวน 9 ข้อ |
| 2. ด้านการบริหารจัดการวิชาการ | จำนวน 8 ข้อ |

- | | |
|---|--------------|
| 3. ด้านการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ | จำนวน 13 ข้อ |
| 4. ด้านการประเมินผล | จำนวน 6 ข้อ |
| รวม | จำนวน 36 ข้อ |

โดยมีเกณฑ์ในการกำหนดน้ำหนัก การให้คะแนนของข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert Scale) ดังนี้

- | | |
|-------------------------|---------|
| ระดับเห็นด้วยมากที่สุด | 5 คะแนน |
| ระดับเห็นด้วยมาก | 4 คะแนน |
| ระดับเห็นด้วยปานกลาง | 3 คะแนน |
| ระดับเห็นด้วยน้อย | 2 คะแนน |
| ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด | 1 คะแนน |

ระดับการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้นใช้สูตรการคำนวณช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น (Best, 1981) ดังนี้

$$\begin{aligned} & \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} \\ &= \frac{\text{ข้อมูลที่มีค่าสูงสุด} - \text{ข้อมูลที่มีค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80 \text{ (เริ่มจากชั้นต่ำสุด)} \end{aligned}$$

จากนั้นนำมาเทียบกับเกณฑ์ค่าคะแนนโดยกำหนดความหมายดังนี้

- | | |
|-------------|---------------------------------|
| 4.21 - 5.00 | หมายถึง ระดับเห็นด้วยมากที่สุด |
| 3.41 - 4.20 | หมายถึง ระดับเห็นด้วยมาก |
| 2.61 - 3.40 | หมายถึง ระดับเห็นด้วยปานกลาง |
| 1.81 - 2.60 | หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อย |
| 1.00 - 1.80 | หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด |

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมความครอบคลุมของเนื้อหาถ้อยคำ ภาษาในการสื่อความหมายแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และในการทดสอบความแม่นยำของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการทดสอบความแม่นยำตามเนื้อหา (Content validity)

2. ผู้วิจัยได้ค้นหาคำถามต่าง ๆ และตรวจสอบจากแนวคิดทฤษฎีว่า ข้อคำถามในแต่ละข้อนั้น มีความตรงประเด็นในสิ่งที่ต้องการวัดมากน้อยเพียงใด หลังจากนั้นจึงได้พิจารณาถึงความเหมาะสมใน

การใช้ภาษา ทั้งในแง่วิชาการและในการนำไปปฏิบัติ รวมทั้งได้จัดโครงสร้างของแบบสอบถาม และ ลำดับของข้อความต่าง ๆ ให้สอดคล้องต่อเนื่องกัน หลังจากได้ตรวจสอบจนแน่ใจว่าในข้อความ นั้นสามารถวัดได้ในสิ่งที่ต้องการวิจัย จึงนำแบบสอบถามไปหารือกับอาจารย์ ที่ปรึกษา เพื่อตรวจ พิจารณาอีกครั้ง

3. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามดังกล่าวมาสรุปแก้ไข เพื่อให้สามารถสื่อความหมายได้อย่าง ชัดเจน และมีความแม่นยำยิ่งขึ้น อีกทั้งทำรหัสข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในขบวนการประมวลผลด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ในลำดับต่อไป

4. จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ปกครองโรงเรียนอื่นที่ไม่ใช่ประชากรที่ใช้ใน การวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 ฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.91

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและทำการวิเคราะห์ข้อมูล ทางสถิติโดยนำค่าสถิติที่ได้มาอธิบายแล้วเสนอในรูปแบบตารางจากการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลประกอบด้วย

1. ข้อมูลคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติแบบพรรณนา (Descriptive Statistics) เช่น การหาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลที่เป็น ลักษณะส่วนบุคคลของประชากร คือ เพศ และระดับการศึกษา

2. ข้อมูลการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการตอบชุดคำถามแบบประเมินค่า (Rating Scales) จากนั้นจึงปรับค่าให้อยู่ในระดับช่วง (Interval Scales) ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติ แบบพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (μ) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด พิจารณาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์
2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีทางสถิติ
3. เสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ
 - 1.1 การวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามแต่ละข้อ โดยใช้สูตร IOC หา ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543 : 312)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับเนื้อหาวิชาและข้อสอบ
 $\sum R$ แทน ผลรวมระหว่างคะแนนความคิดเห็นของเชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.2 อธิบายลักษณะทั่วไปของประชากรโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics)
 เช่น ร้อยละ เป็นต้น

2. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)
 ของ ครอนบาค (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2543 : 312)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum s^2 i}{s^2 x} \right]$$

เมื่อ α = ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

k = จำนวนข้อของแบบสอบถาม

$\sum s^2 i$ = ผลรวมของความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

$S^2 t$ = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรตาม (การบริหารงานวิชาการ) ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (μ)
 และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ
 จังหวัดลำปาง สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง โดยภาพ
 รวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.58$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน เรียง
 ตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการวิชาการ ($\mu = 3.61$) ด้านการ
 ประเมินผล ($\mu = 3.59$) ด้านการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ ($\mu = 3.57$) และด้านหลักสูตร
 ($\mu = 3.56$) ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบ้าน
 ใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ด้านหลักสูตรโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ประชุมชี้แจงและให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปรับแต่งวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตร ($\mu = 3.69$) จัดครูผู้สอนประจำรายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถความถนัดและด้วยความสมัครใจ ($\mu = 3.67$) สนับสนุนให้มีการจัดหลักสูตรที่สามารถสร้างฐานการเรียนรู้สู่การประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ ($\mu = 3.66$) ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ($\mu = 3.41$)

2. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารจัดการวิชาการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ สร้างขวัญและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 3.68$) ส่งเสริมสนับสนุนการใช้ระบบข้อมูลและสารสนเทศในการบริหารจัดการวิชาการ ($\mu = 3.66$) ปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้ระบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ($\mu = 3.64$) ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและความรับผิดชอบตามหน้าที่ที่รับผิดชอบไปยังฝ่ายต่าง ๆ อย่างชัดเจน ($\mu = 3.49$)

3. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ด้านการจัดการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ($\mu = 3.72$) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ($\mu = 3.71$) ส่งเสริมและติดตามให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\mu = 3.68$) ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ กำหนดนโยบายให้บุคลากร/ผู้เรียนและชุมชนใช้ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านการค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา ($\mu = 3.42$)

4. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ด้านการประเมินผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ กำหนดนโยบายให้บุคลากรวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระทุกระดับชั้นและนำผล ไปปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ($\mu = 3.71$) กำหนดนโยบายให้ครูแจ้งผลการเรียนให้

ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบ ($\mu = 3.67$) ส่งเสริมการประเมินโดยยึดมาตรฐานผู้เรียนเป็นหลัก ($\mu = 3.62$) ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการวัดผลและประเมินผลอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ ($\mu = 3.48$)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ควรส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 โรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ควรมีกระจายอำนาจในการตัดสินใจและความรับผิดชอบตามที่รับผิดชอบไปยังฝ่ายต่าง ๆ อย่างชัดเจน

1.3 โรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ควรกำหนดนโยบายให้ชุมชนใช้ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านการค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา

1.4 โรงเรียนบ้านใหม่วิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ควรสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการวัดผลและประเมินผลอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

กึ่งกาญจน์ ชมอินทร์. (2549). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 6. (2557). "ข้อมูลสารสนเทศ." [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก : www.lpg3.go.th สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2557.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2547).

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2).

กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิก จำกัด.

อุทัย ดุลยเกษม. (2534). "คุณภาพประชากรกับการศึกษา". ใน รายงานการสัมมนาเรื่อง

คุณภาพประชากรไทยในทศวรรษหน้า. หน้า 3-136. นครปฐม : สถาบันวิจัย ประชากร และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

การจัดทำแผนพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Planning the Development Plan in Local Administrative Organization

ศรินยา บุญทัน¹ วลัยพร ชินศรี²
Sarinya Boonthun¹, Walaiporn Chinsri²

บทคัดย่อ

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 ระบุว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นและจัดทำแผนพัฒนาของตนเอง เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และเพื่อมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการในอนาคต โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย การเตรียมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญ การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานภาพการพัฒนาของท้องถิ่นในปัจจุบัน การกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักการพัฒนาท้องถิ่น การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาท้องถิ่น การกำหนดและการบูรณาการแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่น และการอนุมัติและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

คำสำคัญ : การจัดทำแผน แผนพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

According to the Regulation 2005 of Ministry of Interior in planning the development plan in Local Administrative Organization, it was stated that the local government organization had the duty to develop the local area and develop its own development plan. This is a framework for determining the direction of development and to move forward in the future which can effectively and efficiently allocate limited resources. The processes of planning the development plan in local administrative organization consists of the preparation of a strategic development plan; data collection and critical issues; analyze potential to assess current local

¹ เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป องค์การบริหารส่วนตำบลนาดี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

² นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิตล

development status; determining a vision and mission of local development; setting goals for sustainable development; defining local development objectives; determining and integrating local development approaches; setting goals for local development and approval and adoption of strategic plans.

Keywords : Planning, Development Plan, Local Administrative Organization

บทนำ

จากระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น และจัดทำแผนพัฒนาของตนเอง เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และ เพื่อมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการในอนาคต โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้มืองค์กรรับผิดชอบในการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ท้องถิ่น ตลอดจนรายได้ของท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดรูปแบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระมากขึ้นนอกจากกฎหมายทั้งสองฉบับแล้ว ยังมีกฎหมายอื่นอีกหลายฉบับที่เกี่ยวข้อง เช่น

- พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ทำให้เห็นได้ว่า มีการกำหนดตัวบทกฎหมายและกลไกทางกฎหมายเพื่อให้การกระจายอำนาจเป็นไปอย่างโปร่งใสและสามารถถูกตรวจสอบจากประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

แผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นกรอบและแนวทางในการบริหารงานของท้องถิ่นให้มีความคล่องตัว สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น สามารถตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายของคณะผู้บริหาร ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด นโยบายรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อีกทั้งเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์

ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น ปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

ดังนั้น แผนพัฒนาท้องถิ่น จึงมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา จึงเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องกำหนด ถึงสภาพการณ์ที่ต้องการจะบรรลุและแนวทางในการที่จะทำให้บรรลุถึงสภาพการณ์นั้น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ดีจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อให้แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

หลักการพื้นฐานในการวางแผน

การวางแผนประกอบด้วยหลักการพื้นฐาน 4 ประการด้วยกันคือ

1. การวางแผนจะต้องสนับสนุนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ (Contribution to Purpose and Objectives) ในการวางแผน ผู้วางแผนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญว่าเป้าหมายของแผนทุกแผนที่กำหนดขึ้นนั้นจะต้องเกื้อหนุนและอำนวยความสะดวกให้เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การสัมฤทธิ์ผลหลักการนี้เกิดขึ้นจากธรรมชาติขององค์การธุรกิจต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้วัตถุประสงค์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันในองค์การบรรลุตามเป้าหมายหรือประสบความสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกอย่างจริงจัง

2. การวางแผนเป็นงานอันดับแรกของกระบวนการจัดการ (Primacy of Planning) ซึ่งกระบวนการจัดการประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การสั่งการ (Leading) และการควบคุม (Controlling) การวางแผนเป็นงานเริ่มต้นก่อนขั้นตอนอื่น ทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเป็นตัวสนับสนุนให้งานด้านอื่น ๆ ดำเนินไปด้วยความสอดคล้อง

3. การวางแผนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกคน (Pervasiveness of Planning) การวางแผนเป็นงานของผู้บริหารทุกระดับที่จะต้องทำแล้วแต่ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารในระดับที่ต่างกันต่างก็มีความรับผิดชอบควบคุมให้งานที่ตนกระทำอยู่ให้ประสบความสำเร็จ ฉะนั้นการวางแผนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

4. ประสิทธิภาพของแผนงาน (Efficiency of Plans) ในการวางแผนนั้นผู้วางแผนจะต้องคำนึงถึง ประสิทธิภาพของการวางแผน ซึ่งสามารถพิจารณาจากการบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยการลงทุนอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า เช่น การใช้เวลา เงิน เครื่องมือ แรงงาน และการบริหารที่ดีสร้างความพึงพอใจ

ลักษณะของแผนที่ดี (Requirement of a Good Plan)

แผนที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. แผนควรจะมีลักษณะชี้เฉพาะมากกว่ามีลักษณะกว้างหรือกล่าวทั่ว ๆ ไป (It should be specific rather than general) การชี้เฉพาะถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะก่อให้เกิดความชัดเจน และ โอกาสที่จะเกิดความเข้าใจผิดหรือนำไปใช้ผิด ๆ นั้นน้อยมาก ฉะนั้นการจัดทำแผนจะต้องมีลักษณะ เฉพาะเพื่อให้ การดำเนินงานตามแผนเป็นไปอย่างถูกต้อง ไม่ต้องตีความกันในลักษณะต่าง ๆ และ บางครั้งการตีความ นั้นอาจก่อให้เกิดดำเนินการที่ผิดทิศทางไปก็เป็นได้

2. แผนควรจะจำแนกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่รู้แล้วและสิ่งที่ยังไม่รู้ให้ชัดเจน (A plan should distinguish between the known and the unknown) ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการ คาดการณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคต ฉะนั้นการจำแนกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่รู้และรู้ให้เห็น เด่นชัด จะทำให้ผู้ใช้แผนคำนึงถึงและพิจารณาสิ่งที่ยังไม่รู้ให้รอบคอบ

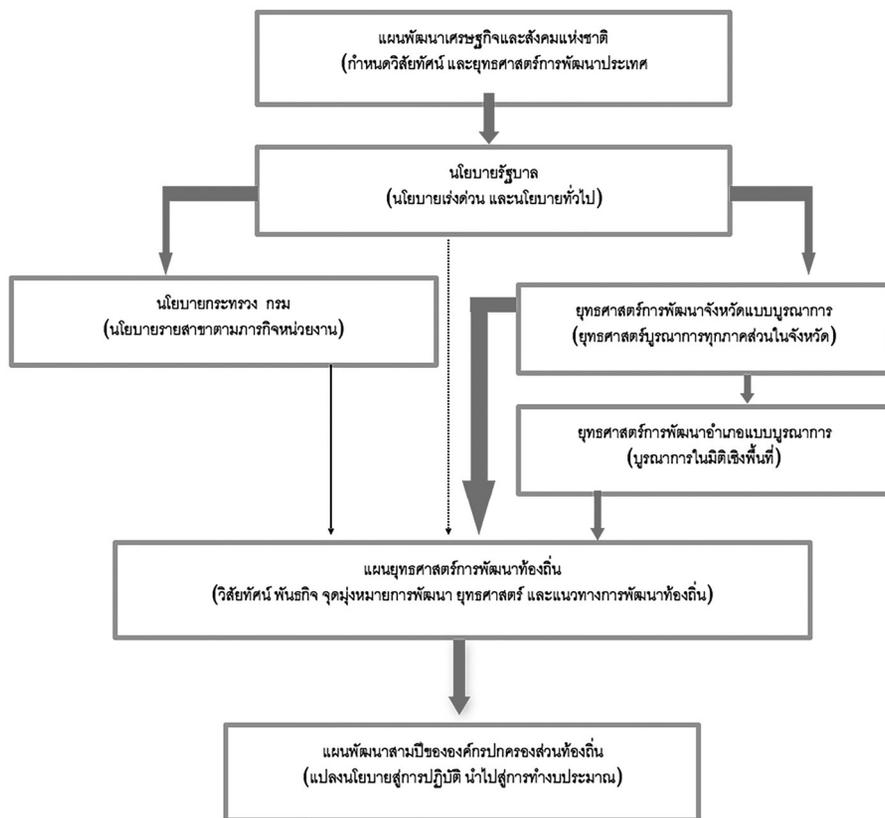
3. แผนควรมีการเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุผลและสามารถนำไปปฏิบัติได้ (A plan should be logical and practical) ซึ่งเรื่องนี้นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้วางแผนจะต้องใช้การคิด วิเคราะห์ การคิดโดยมีวิจารณ์ญาณเป็นฐานในการพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล และตัดสินใจ เลือกแนวทางดำเนินการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้

4. แผนจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและสามารถปรับพัฒนาได้ (The plan must be flexible and capable of being modified) แผนที่นำไปใช้จะต้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ การเปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งที่สามารถเกิดได้ทุกขณะ นอกจากนั้นการดำเนินการต่าง ๆ มักจะมีตัวแปรต่าง ๆ จำนวน มาก ที่มีผลกระทบต่อแผน ฉะนั้นแผนที่ดีจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่ แปรเปลี่ยนไป

5. แผนจะต้องได้รับการยอมรับจากกระบวนงานที่เกี่ยวข้อง (The plan must be acceptable to the persons who adopt it and to the persons who are affected) ทั้งนี้ เนื่องจากการยอมรับจะนำมาซึ่งความตั้งใจและความร่วมมือเป็นอย่างดีในการนำแผน ไปปฏิบัติ ถ้า แผนที่วางนั้นได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องย่อมเป็นผลดีแก่การดำเนินงาน ขององค์การธุรกิจเป็น อย่างยิ่ง

เนื่องจากการวางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย การ ปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่

ที่กฎหมายกำหนด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีความเป็นอิสระในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และการดำเนินตามแผน ความเป็นอิสระนั้นไม่ได้หมายถึงความเป็นอิสระในฐานะเป็น “รัฐอิสระ” แต่เป็นการมอบอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะบางส่วนให้ และยังคงอยู่ในการกำกับดูแล หรือตรวจสอบ โดยรัฐบาลและประชาคมอีกด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตระหนักว่าแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับต่าง ๆ ได้แก่ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล แผนกระทรวง แผนกรม และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ซึ่งเป็นแผนระดับชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาจังหวัดในระดับจังหวัด ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาอำเภอในระดับอำเภอ (แผนภาพที่ 1) ซึ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาระดับจังหวัดและอำเภอนั้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาคมจะมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย



แผนภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่าง ๆ กับแผนพัฒนาท้องถิ่น

ประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่น

ดังได้กล่าวแล้วว่าระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

“แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา” หมายความว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาอำเภอ

“แผนพัฒนาสามปี” หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการ อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปีโดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปีซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาสามปี จะมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำงบประมาณประจำปีอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการจัดทำงบประมาณในระบบมุ่งเน้นผลงานสำหรับ”แผนปฏิบัติการ” ที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2546 นั้น มิใช่การจัดทำแผนพัฒนา แต่เป็นเอกสารที่รวบรวมแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละปีงบประมาณเพื่อให้ทราบกิจกรรมการพัฒนาในพื้นที่ ที่ดำเนินการ

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอและนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และปัญหา/ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

การวางแผนยุทธศาสตร์พัฒนามีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้เนื่องจากแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเป็นแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่

สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องกำหนดถึงสภาพการณ์ ที่ต้องการจะบรรลุ และแนวทางในการที่จะทำให้บรรลุถึงสภาพการณ์นั้น

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒหน้าที่จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ในขั้นตอนนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จะต้องพบผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ความสำคัญ แนวทางและขั้นตอนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แล้วจัดทำโครงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอผ่านปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ผู้บริหารท้องถิ่นอนุมัติในโครงการดังกล่าว แล้วแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบเพื่อดำเนินการตามห้วงเวลาและขั้นตอนที่กำหนดต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลข่าวสารให้ครบถ้วน ทันสมัย ซึ่งได้แก่ข้อมูลเบื้องต้น ในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ โดยข้อมูลควรแสดงแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงไป แสดงค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการให้ความเห็น ซึ่งข้อมูลที่ควรจัดทำได้แก่ข้อมูลประชากร อาชีพและรายได้ สุขภาพ การศึกษา ทรัพยากร การคมนาคมขนส่ง การพาณิชย์ การลงทุนอุตสาหกรรม และข้อมูลงบประมาณ เป็นต้น

2. การรวบรวมปัญหาสำคัญของท้องถิ่น ข้อมูลปัญหาสำคัญของท้องถิ่นจะช่วยให้ในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหา ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรรวบรวมปัญหาที่สำคัญไว้

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสภาพภาพการพัฒนาของท้องถิ่นในปัจจุบัน

เป็นการประเมินโดยวิเคราะห์ถึงโอกาส และภาวะคุกคามหรือข้อจำกัด อันเป็นสภาวะแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาต่าง ๆ ของท้องถิ่น รวมทั้งการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของท้องถิ่น อันเป็นสภาวะแวดล้อมภายในท้องถิ่น ซึ่งทั้งหมดเป็นการประเมินสภาพภาพของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยเป็นการตอบคำถามว่า “ปัจจุบันท้องถิ่นมีสภาพภาพการพัฒนาอยู่จุดไหน” สำหรับใช้เป็นประโยชน์ในการกำหนดการดำเนินงานในอนาคตต่อไป ทั้งนี้โดยใช้เทคนิค SWOT analysis

การพิจารณาถึงปัจจัยภายใน ได้แก่จุดแข็ง (Strength – S) จุดอ่อน (Weak – W) และปัจจัยภายนอก ได้แก่โอกาส (Opportunity – O) และอุปสรรค (Threat – T) เป็นเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักการพัฒนาท้องถิ่น

1. การกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น วิสัยทัศน์ (vision) หมายถึง เป็นถ้อยแถลงที่ระบุถึงสภาพการณ์ในอนาคตซึ่งเป็น “จุดหมาย” ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า เพราะเราเชื่อว่า หากสถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น แล้วจะส่งผลให้เกิดคุณค่าหรือค่านิยมบางประการที่เรายึดถือ เช่น คุณภาพชีวิตของประชาชน การเติบโตทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกัน เป็นต้น วิสัยทัศน์เป็นผลรวมของการสรุปทบทวน

2. การกำหนดภารกิจหลัก (mission) ในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นการกำหนดสิ่งที่ท้องถิ่นจะต้องทำ โดยจะเกิดขึ้นหลังจากที่ทราบว่าจะต้องทำอะไร เป็นอะไรในอนาคต และจะเป็นไปได้เมื่อผลการวิเคราะห์ศักยภาพและการประเมินสถานการณ์การพัฒนาท้องถิ่นในปัจจุบันปรากฏผนวกกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นและความต้องการ/ความคาดหวังของทุกฝ่ายในท้องถิ่น ดังนั้นการตอบคำถามว่าท้องถิ่นจะต้องทำอะไร เพื่อใคร คำตอบที่เกิดขึ้นก็คือ ความหมายของคำว่า “ภารกิจหลัก” นั่นเอง

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จุดมุ่งหมายเพื่อการวางแผนพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง ขอบเขตหรือประเภทของกิจกรรม ที่ควรค่าแก่การดำเนินงานทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และภารกิจหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 6 การกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาท้องถิ่น

เป็นการกำหนดผลสำเร็จที่ต้องการโดยดำเนินการหลังจากที่ทราบภารกิจหลักที่ท้องถิ่นจะต้องทำ แล้วการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์หรือทิศทางโดยรวมของท้องถิ่นเพื่อนำท้องถิ่นไปให้บรรลุความต้องการที่จะเป็นในอนาคต

ขั้นตอนที่ 7 การกำหนดและการบูรณาการแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

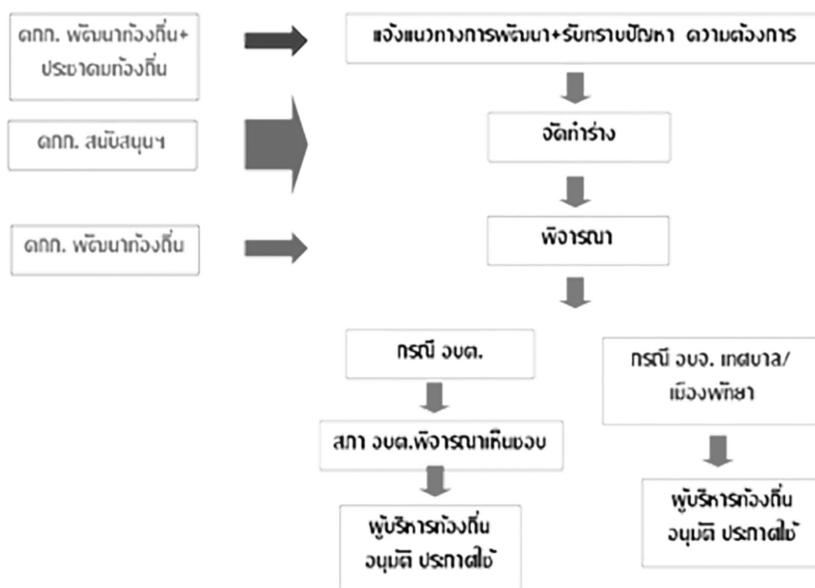
เมื่อได้ดำเนินการกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจหลัก วัตถุประสงค์โดยอาศัยพื้นฐานการวิเคราะห์ SWOT แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นหมายถึง แนวคิดหรือวิธีการที่แยกคายันบ่งบอกถึงลักษณะการเคลื่อนไหวขององค์กรว่าจะก้าวไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคตได้อย่างไร อันเป็นการตอบคำถามว่า “ท้องถิ่นจะไปถึงจุดหมายที่ต้องการได้อย่างไร”

ขั้นตอนที่ 8 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่น

เป็นการกำหนดปริมาณหรือจำนวนสิ่งที่ต้องการให้บรรลุในแต่ละแนวทางการพัฒนา ภายในเวลาที่กำหนด จึงมีความเฉพาะเจาะจงในผลที่คาดว่าจะได้รับในเชิงปริมาณตามช่วงเวลาต่าง ๆ ของกระบวนการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 9 การอนุมัติและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

คณะกรรมการสนับสนุนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นจะนำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1-8 มาจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเค้าโครงที่กำหนด จากนั้นจะนำร่างแผนฯ เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณาและปรับปรุงก่อนนำเสนอต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นระดับอำเภอ (ในกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด)ให้นำเสนอต่อคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น)



ภาพที่ 2 สรุปขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (ระเบียบฯ ข้อ16)

แผนพัฒนาสามปี เป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติโดยมีหลักคิดที่ว่าภายใต้ยุทธศาสตร์พัฒนาหนึ่ง ๆ จะมีแนวทางการพัฒนาได้มากกว่าหนึ่งแนวทาง และภายใต้แนวทางการพัฒนาหนึ่ง ๆ จะมีโครงการ/กิจกรรมได้มากกว่าหนึ่งโครงการ/กิจกรรม ที่จะต้องนำมาดำเนินการเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการในแต่ละยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งจะมีผลต่อวัตถุประสงค์ เป้าหมาย จุดมุ่งหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน และวิสัยทัศน์

ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผน

ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี

ขั้นตอนที่ 7 การอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

1. ประชาคมหมู่บ้าน



2. รวบรวมนำข้อมูลปัญหา/ความต้องการ/โครงการจากการประชาคมหมู่บ้านเพื่อประชุมคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา อบต. และคณะกรรมการพัฒนา อบต.



3. ประชาคมระดับตำบล



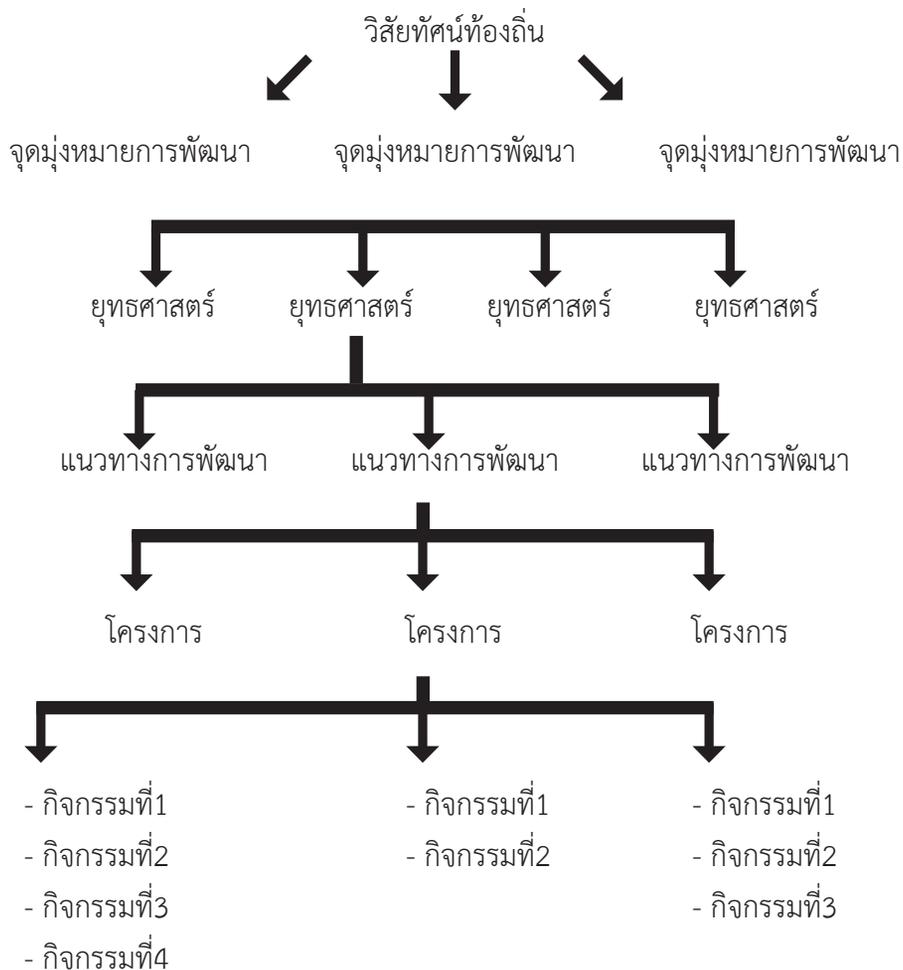
4. เสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นชอบ



5. ประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

นอกจากนั้น แผนพัฒนาสามปี เป็นแผนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้การวางแผนพัฒนาเป็นเครื่องมือในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยนำโครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนาสามปี ในปีที่จะจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ไปจัดทำงบประมาณ เพื่อให้ กระบวนการจัดทำงบประมาณเป็นไปด้วยความรอบคอบ และผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

แผนภาพความเชื่อมโยงของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากับแผนพัฒนาสามปี



บทสรุป

การจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้พิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ที่อาจมีความเชื่อมโยงและส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจกำหนดแนวทางดำเนินงานและใช้ทรัพยากรการบริหารของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2544). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่น.

สำนักพัฒนาส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น.

คติสรณ์ สดสีใส. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.

ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล. (ม.ป.ป.). องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาภายใต้แผนฯ11.

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชนิกา พันล้อม. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบล

แม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

คุณภาพชีวิตที่ดี ควรมีอย่างไร

What Makes a Better Quality of Life?

นรวรรษ คุ่มจั่น¹ อนุวัต กระสังข์²
Norrawat Kumjun¹, Anuwat Krasang²

บทคัดย่อ

คุณภาพชีวิตหมายถึง การกินดี อยู่ดี มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ การมีสติปัญญา เฉลียวฉลาด สามารถทำงานประกอบอาชีพที่ประสบความสำเร็จ รวมถึงการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคล หรือแต่ละสังคมมีไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับพื้นฐานหลาย ๆ อย่าง เช่น พื้นฐานทางครอบครัว สภาวะแวดล้อม เป็นต้น ทั้งนี้ คุณภาพชีวิตที่ดีคือ การมีความพึงพอใจหรือการตั้งเป้าหมายของบุคคลที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการได้มีส่วนร่วมและอิสระในการพัฒนาสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างพอเพียงจนก่อให้เกิดสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดีให้มากยิ่งขึ้น เป็นการมีสุขอนามัยที่แข็งแรง ซึ่งจะช่วยให้สามารถสร้างสรรค์และเป็นกำลังสำคัญในการประกอบกิจการตามบทบาทและหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ต่อไปอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ชีวิต คุณภาพชีวิต คุณภาพชีวิตที่ดี

Abstract

Quality of life means well-being, good healthy, having average intelligence, potential for work a successful career, a valuable lifestyle and benefit the public interest. The quality of life of the individual or each society is not the same. It is based on many things such as family basis, environment, etc. For a better quality of life, it consisting of satisfaction or goal setting of the person results from being responsive to both physical and mental needs. In addition, it has the participation and freedom to develop a sufficiently economic and social environment that contributes to better health and well-being. This will enable them to be more creative and effective in their roles and responsibilities.

Keywords : Life, Quality of Life, a Better Quality of Life

¹ เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขชำนาญงาน เทศบาลตำบลศีขรภูมิ อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทนำ

คำว่า คุณภาพชีวิต หรือชีวิตที่ดีที่คุณภาพนั้น โดยทั่วไป หมายถึง การกินดี อยู่ดี มีสุขภาพ แข็งแรงสมบูรณ์ หรือ การมีสติปัญญา เฉลียวฉลาด สามารถทำงานประกอบอาชีพที่ประสบความสำเร็จ หรือ การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมในการประเมินคุณภาพชีวิตมนุษย์นั้น อาจพิจารณาโดยมองอย่างกว้าง ๆ เป็น 2 แง่ คือ

แง่ปัจเจกบุคคล ได้แก่ การมีชีวิตที่อยู่ดี มีสุข เจริญอกงาม ปลอดภัย ทำมาหากิน เลี้ยงตัวเองได้ สามารถแสวงหาความสุขได้ตามควรแก่อัตภาพ ทั้งยังมีโอกาสที่จะพัฒนา ความต้องการ และความสามารถของตนเองให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้

แง่ความสัมพันธ์ของบุคคลต่อสังคม หมายถึง คุณในแง่ที่เป็นทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อความเจริญก้าวหน้าของสังคม เช่น ความสามารถในการผลิต ความรู้ ความสามารถ และคุณสมบัติอันเหมาะสม ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ

จะเห็นได้ว่า คุณภาพชีวิตที่เน้นตัวบุคคล เป็นการมองบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ ซึ่งมีชีวิตจิตใจ มีความต้องการ มีปัญหา และข้อจำกัดที่ซับซ้อน แตกต่างกันไปเฉพาะตัว ในขณะที่คุณภาพชีวิตที่เน้นความสัมพันธ์ของบุคคลต่อสังคมนั้น เป็นการมองบุคคล ในฐานะที่เป็นผลิตผลให้สังคม อย่างไรก็ตาม คุณภาพชีวิตทั้งสองแง่นี้ มีความเกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออก เพราะเมื่อบุคคลมีคุณภาพ ย่อมส่งผลให้สังคมมีคุณภาพด้วย

คุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคล แต่ละสังคมไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานหลาย ๆ อย่าง อาทิ พื้นฐานทางครอบครัว สภาวะแวดล้อมย่อมมีอิทธิพลต่อชีวิต ทั้งก่อนกำเนิดและเมื่อถือกำเนิดแล้ว บ้านที่ให้ความอบอุ่น ทั้งกาย-ใจ เป็นแหล่งเริ่มในการหล่อหลอมชีวิต ดังคำกล่าวที่ว่า ชีวิตที่ดี เริ่มต้นที่บ้าน สุขอนามัย โภชนาการ เป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้บุคคลมีสุขภาพ ร่างกายดี สติปัญญาดี เพราะได้รับสารอาหารครบ และมีความเป็นอยู่อย่างถูกสุขอนามัย

พื้นฐานทางการศึกษา

การศึกษา เป็นการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดความเจริญอกงาม สมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ มีความสามารถที่จะคิดเห็น ทำเป็น วิชาพิจารณาวิจารณ์เป็น และแก้ปัญหาเป็น

พื้นฐานทางเศรษฐกิจ

เงิน หรือทรัพย์สินสมบัติ ทำให้บุคคลมีวิธีการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน ทำให้คนรวย มีหน้ามีตา มีเกียรติ ในขณะที่คนจน ถูกรังเกียจ ถูกหาว่าเป็นผู้ถ่วงความเจริญของสังคม

พื้นฐานทางสังคม

เนื่องจากค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ คุณธรรม ศีลธรรมจรรยา ขนบธรรมเนียมประเพณี ของแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน ทำให้บุคคลที่มาจากสังคมหนึ่ง กำหนดคุณภาพชีวิตของตน แตกต่าง

จากคนที่มาจากอีกสังคมหนึ่ง ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น ค่านิยมของสังคมตะวันตก กับสังคม ตะวันออก หรือ ค่านิยมของสังคมชนบทเป็นต้น

คน ๆ หนึ่ง อาจกำหนดคุณภาพชีวิตของตนว่า จะต้องมีย่านหลังใหม่ ได้แต่งกายหรูหรา มีรถยนต์ขับไปทำงาน พักผ่อนด้วยการเดินซื้อของตามห้างสรรพสินค้า ในขณะที่อีกคนหนึ่งต้องการเพียงบ้านเล็ก ๆ ที่อบอุ่น อยู่กันพร้อมหน้า สามารถโดยสารรถประจำทางไปทำงานอย่างสบาย ๆ มีความสุขกับการได้ชื่นชมธรรมชาติ เช่น ชายทะเล หรือป่าเขา

ขอยกข้อความบางตอนที่คัดจากหนังสือ ชื่อ คุณภาพแห่งชีวิต ของท่านอาจารย์ ดร.ปวย อึ้งอาภรณ์ ท่านเขียนไว้ว่า “ผมจำเป็นต้องมีเวลาว่างสำหรับเพลิดเพลินกับครอบครัว สวนสาธารณะ เขียวชอุ่ม สามารถมีบทบาท และชมศิลปะวรรณคดี นาฏศิลป์ ดนตรี วัฒนธรรม ต่าง ๆ เพียงงาน ว่าง งานล่องกระทง งานนักขัตตฤกษ์ งานกุศล อะไรได้พอสมควร ผมต้องการอากาศบริสุทธิ์ สำหรับหายใจ น้ำบริสุทธิ์สำหรับดื่ม”

จากบทนำข้างต้นที่ได้กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าคุณภาพชีวิตนั้น เป็นคำกล่าวที่กว้างเราลอง มาดูว่า มีผู้ให้นิยามคำว่าคุณภาพชีวิตที่ดีกันไว้ว่าอย่างไรบ้าง

แนวคิดเรื่องคุณภาพชีวิตเริ่มเกิดขึ้นในตะวันตกปี ค.ศ. 1970 ในประเทศตะวันตก การรับรู้แนวคิดนี้แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม แต่มีการรับรู้ร่วมกันในระดับหนึ่ง ความเป็นอยู่ที่ดีในสังคมหนึ่ง ๆ ควรรวมด้วย เศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย และความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม นั้น ๆ แนวคิดเรื่องคุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นแนวคิดที่ยากจะนิยามให้เป็นที่ยอมรับอย่างเป็นสากล ประการแรก คือ เป็นกระบวนการทางด้านจิตใจ ที่สามารถบรรยาย ดีความโดยผ่านตัวกรองความคิด และภาษาที่แตกต่างกัน ความคลาดเคลื่อนจากการมองที่หลากหลายเกิดจากประสบการณ์ พื้นฐานความรู้ ประเด็นการนำเสนอ และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ประการที่สอง แนวคิดในเรื่องคุณภาพชีวิตขึ้นอยู่กับคุณค่าที่แฝงอยู่อย่างมากมาย นักวิจัยจึงต้องกำหนดกรอบความหมายให้ชัดเจนสำหรับให้ประเมินผลได้ กระบวนการและผลต่างๆที่ถือว่าเป็นคุณภาพชีวิตที่ “ดีกว่า” เป็นการยอมรับและกำหนดคุณค่าในสังคมเดียวกัน ซึ่งมักพบว่าเป็นชนชั้นกลางของสังคมนั้น ประการที่สาม ความคิดที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในความเจริญของสังคมและการพัฒนาของมนุษย์ การมีอายุยืนยาว กระบวนการทางด้านจิตใจ ทั้งหมดนี้อยู่ภายใต้อิทธิพลขององค์ประกอบต่าง ๆ รวมทั้งค่านิยมด้วย ถ้านิยามเป็นแบบเดียวกันก็หมายความว่าทุกคน โดยไม่มีการคำนึงถึงความแตกต่างทางด้านอายุ ช่วงชั้นทางสังคม การศึกษา ล้วนแล้วแต่ได้รับอิทธิพลต่างๆคล้ายคลึงกัน ซึ่งยากที่จะยอมรับ จุดนี้ได้ กล่าวโดย โรมมี และบราว (Romney and Brown, 1994, อ้างถึงใน สุรางค์ จันทวานิช และวรรณิ ไทยนันท์, 2539 : 58) อย่างไรก็ตาม มีผู้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้หลายแนวทางดังนี้

กึ่งแก้ว ปาจารย์ (2540 : 279-281) กล่าวว่า เรื่องคุณภาพชีวิต เป็นจิตพิสัย (Subjective) และเป็นเรื่องของปัจเจกชน (Individualized) และ “คุณภาพชีวิต” หมายถึง ลักษณะความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล

คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพที่ไม่เป็นภาระ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เป็นชีวิตที่มีความสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ มีความคิดความสามารถที่จะดำรงสถานภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และค่านิยมทางสังคม สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือปัญหาที่ซับซ้อนได้ สามารถคาดคะเนเหตุการณ์ข้างหน้าได้อย่างถูกต้องและสามารถดำเนินวิธีการที่ชอบธรรมเพื่อให้ได้สิ่งที่พึงประสงค์ภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่ (ชัยวัฒน์ ปัญงศ์, 2537 : 138, อ้างถึงใน สมใจ ฉัตรไทย, 2543 : 29)

คุณภาพชีวิต เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพของความต้องการพื้นฐานทั้งทางด้านร่างกาย สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม จิตวิทยา และสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตทั้งที่เป็นธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น (ดิเรก ฤกษ์ห่วย, 2527 : 98-101)

คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของบุคคลในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมความคิดและจิตใจ ซึ่งรวมเอาทุกด้านของชีวิตไว้หมด ถ้าสภาพความเป็นอยู่ดังกล่าวนี้ของบุคคลไม่ดีไม่น่าพอใจ แสดงว่าคุณภาพชีวิตของบุคคลนั้นต่ำกว่าความคาดหมาย (นิพนธ์ คันธเสวี, 2526 : 5)

คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีตหรือระดับที่คนแต่ละคนพอใจในหน้าที่การงาน เพื่อนร่วมงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งเกิดขึ้นได้ถ้ามีส่วนประกอบดังนี้ (บุญเจือ วงษ์เกษม, 2529-2530 : 29-30, อ้างถึงใน ปาริชาติ พูลวิวัฒน์ชัยการ, 2544 : 6)

1. การควบคุมหรือการมีอิสระในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อบรรยากาศการทำงาน การทำงานให้มีอิสระถึงระดับหนึ่งในการทำงาน เป็นส่วนหนึ่งของคุณภาพชีวิตการทำงาน
2. การยอมรับ มีการรับรู้ว่าคุณแต่ละคนเป็นส่วนสำคัญขององค์การ และมีส่วนช่วยเหลือต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ
3. การมีส่วนร่วมในเชิงสังคม แต่ละคนมีส่วนร่วมขององค์การไม่ว่าจะในแง่เป้าหมายขององค์การ ค่านิยม รับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์การนั้น ๆ
4. การก้าวหน้าและการพัฒนา เป็นผลได้มาจากการทำงาน รวมไปถึงผลพลอยได้จากงาน เช่น งานที่มีลักษณะท้าทายได้ใช้ความสามารถเต็มที่ ได้มีการพัฒนาทักษะขณะทำงานประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน การได้รับรางวัลตอบแทนจากการงาน ซึ่งเป็นผลได้มาจากการทำงานรวมทั้งประโยชน์อื่น ๆ ที่มองเห็นได้ เช่น สวัสดิการต่าง ๆ

และในท้ายที่สุด ปวย อึ้งภากรณ์ (2530, อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช และวรรณิ ไทยานันท์

2539 : 181) กล่าวถึงคุณภาพชีวิต สรุปลงเป็นดัชนีชีวิต ดังนี้

1. การได้รับโภชนาการที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย
2. ได้รับการบริการด้านสวัสดิการ อนามัยแม่และเด็ก
3. การมีลูกไม่มากเหมาะกับขนาดของครอบครัว
4. ครอบครัวมีความอบอุ่น
5. โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน
6. ความเสมอภาคในการได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายของรัฐ
7. โอกาสในการพบปะสังสรรค์กับภายนอกสังคม
8. ความเสมอภาคเชิงพาณิชย์กับภายนอกสังคม
9. การดำเนินชีวิตภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ดี
10. การเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว
11. การได้รับการบริการด้านสวัสดิการสังคมและการประกันสังคม
12. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน
13. การดำรงชีวิตตามความเหมาะสมกับอัตภาพ
14. โอกาสและความเสมอภาคในด้านต่าง ๆ คือ
 - 14.1 ด้านปัจเจกการผลิตของบุคคล
 - 14.2 ด้านการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ
 - 14.3 ด้านการรับบริการด้านสาธารณสุข
 - 14.4 ด้านการรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อความสงบสุข และความ

มั่นคงของรัฐ

คุณภาพชีวิตมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีคุณภาพชีวิตจะช่วยให้ตนเองและสังคมมีความสุข นิศารัตน์ ศิลปะเดช (2539) กล่าวถึงการมีคุณภาพชีวิตว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้

1. บุคคลจะมีการดำรงชีวิตในแนวทางที่ดี ใช้วิธีการอันชอบธรรมในการสนองความต้องการในด้านต่างๆ ของตน โดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น
2. บุคคลจะมีการสร้างสรรค์พัฒนา คิดปรับปรุงตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
3. บุคคลจะใช้ภูมิปัญญา เหตุผล และวิธีการแห่งสันติในการแก้ปัญหาต่าง ๆ
4. บุคคลจะมีการยอมรับในคุณค่าและความสำคัญของตนเอง ผู้อื่น สังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมมีปัญหาและความขัดแย้งน้อย

5. บุคคลจะเป็นพื้นฐานของครอบครัวและสังคมที่มีความสงบสุข มีความเจริญก้าวหน้า มีเสถียรภาพ ปลอดภัย ความเป็นปึกแผ่นมั่นคง และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท (2548) ได้ทำการศึกษาภาวะคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศนั้น มักจะมุ่งเน้นในเรื่องของการศึกษาสภาพความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศนั้นเป็นสำคัญ ซึ่งในประเทศไทยการสำรวจคุณภาพชีวิตของประชาชนก็มีการศึกษาในหลายรูปแบบด้วยกัน และรูปแบบหนึ่งที่ใช้มานานและยังคงอยู่ในปัจจุบัน คือ การศึกษาตามแบบประมวลผล และเทียบเป้าหมาย ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน (จปฐ.) ประจำปี อันเป็นกิจกรรมหนึ่งของงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท (พชช.) ที่จะต้องดำเนินการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบที่กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยได้รับมอบหมายจาก คณะอนุกรรมการแผนพัฒนาระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ในคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติให้ดำเนินการจัดเก็บทุกปี

โดยข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) เป็นข้อมูลที่แสดงถึงลักษณะของสังคมไทยที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของเครื่องชี้วัด ว่าอย่างน้อยประชาชนชาวไทยรวมถึงชุมชนไทยควรมีคุณภาพชีวิตในเรื่องใด ระดับไหนบ้าง ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม อันเป็นนโยบายที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ

คณะอนุกรรมการแผนพัฒนาระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ในคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ กำหนด เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ที่จะใช้จัดเก็บข้อมูลในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (2545-2549) 6 หมวด 37 ตัวชี้วัด ได้แก่

หมวดที่ 1 สุขภาพดี (ประชาชนมีสุขภาพอนามัย) มี 11 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอด และฉีดวัคซีนครบ
2. แม่ที่คลอดลูกได้รับการทำคลอด และดูแลหลังคลอด
3. เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม
4. เด็กแรกเกิดถึง 1 ปีเต็ม ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ
5. เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างเดียวน้อย 4 เดือนแรกติดต่อกัน
6. เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ
7. เด็กอายุ 6-15 ปี ได้กินอาหารอย่างถูกต้องครบถ้วน
8. เด็กอายุ 6-12 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ
9. ทุกคนในครัวเรือนได้กินอาหารที่มีคุณภาพถูกสุขลักษณะปลอดภัย และได้มาตรฐาน
10. คนในครัวเรือนมีความรู้ในการใช้ยาที่ถูกต้องเหมาะสม
11. คนอายุ 35 ปีขึ้นไป ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี

หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย (ประชาชนมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม) มี 8 ตัวชี้วัด ได้แก่

12. ครั้วเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านมีสภาพคงทนถาวร
13. ครั้วเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี
14. ครั้วเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี
15. ครั้วเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ
16. ครั้วเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ
17. ครั้วเรือนมีการป้องกันอุบัติเหตุอย่างถูกวิธี
18. ครั้วเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
19. ครอบครัวมีความอบอุ่น

หมวดที่ 3 ฝึกฝนการศึกษา (ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการด้านการศึกษา) มี 6 ตัวชี้วัด ได้แก่

20. เด็กอายุ 3 – 5 ปี เต็ม ได้รับการบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน
21. เด็กอายุ 6 -15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
22. เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ได้เรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลาย
23. เด็กที่ไม่ได้เรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้รับการฝึกอบรบด้านอาชีพ
24. คนอายุ 15 – 60 ปีเต็ม อ่านออกและเขียนภาษาไทยได้
25. คนในครั้วเรือนได้รับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างน้อยสัปดาห์ละ 5 ครั้ง

หมวดที่ 4 รายได้ก้าวหน้า (ประชาชนมีการประกอบอาชีพและมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิต) มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

26. คนอายุ 18 – 60 ปีเต็ม มีการประกอบอาชีพและมีรายได้
27. คนในครั้วเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาทต่อปี
28. ครั้วเรือนมีการเก็บออมเงิน

หมวดที่ 5 ปลูกฝังค่านิยมไทย (ประชาชนมีการปลูกฝังค่านิยมให้กับตนเองเพื่อให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น) มี 5 ตัวชี้วัด ได้แก่

29. คนในครั้วเรือนไม่ติดสุรา
30. คนในครั้วเรือนไม่สูบบุหรี่
31. คนอายุ 6 ปีขึ้นไปทุกคนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
32. คนสูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครั้วเรือน
33. คนพิการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครั้วเรือน

หมวดที่ 6 ร่วมใจพัฒนา (ประชาชนมีจิตสำนึกและร่วมกันรักษาสิทธิของตนเอง เพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น) มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

34. คริวเรือนมีคนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล
35. คริวเรือนมีคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น
36. คริวเรือนมีคนเข้าร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน
37. คนที่มีสิทธิ์ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

บทสรุป

จากนิยามและความหมายที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิต คือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพึงพอใจหรือการตั้งเป้าหมายของบุคคลที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการได้มีส่วนร่วมและอิสระในการพัฒนาสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างพอเพียงจนก่อให้เกิดสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดีให้มากยิ่งขึ้น เป็นการมีสุขอนามัยที่แข็งแรง ซึ่งจะช่วยให้เราสามารถสร้างสรรค์และเป็นกำลังสำคัญในการประกอบกิจการตามบทบาทและหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ต่อไปอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- เพชรรัตน์ กิจสนาโยธิน, เมตตา ลิ้มปวราลัย และอัมพวัน พุทธประเสริฐ. (2550). **สภาพแวดล้อมและสุขภาพของพนักงานเก็บขยะในหน่วยงานเทศบาลเมืองแห่งหนึ่ง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2545). **มาตรฐานการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล**. กรุงเทพฯ : [ม.ป.พ.].
- กระทรวงสาธารณสุข. (2539). **ผลการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลของกระทรวงสาธารณสุขในรอบ 1 ปี**. กรุงเทพฯ : อาคารสงเคราะห์ทหารผ่านศึกฯ.
- ธงชัย ทองทวี. (2553). **สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขามอำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา**. สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- วิราภรณ์ ทองยัง. (2552). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคและการบาดเจ็บจากการทำงานของพนักงานเก็บขยะ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2550). “สถานการณ์มลพิษของประเทศไทย 2550.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : www.pcd.go.th/count/mgtdl.cfm?FileName=pollution2550_4qrt.pdf สืบค้น 11 ธันวาคม 2557.

ทิศทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

Trends in Local Politics in Thailand

โรจนารินทร์ ศรีปองพันธ์¹ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์²

Rojjanin Sripongphan¹, Surasak Chamaram²

บทคัดย่อ

การเมืองไทยในยุคเผด็จการทหาร ในยุคที่ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพทางการเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอีกหน่วยงานที่ถูกจับตามองเป็นพิเศษ เพราะถูกมองว่าเป็นมือเป็นไม้ให้กับนักการเมือง หรือพรรคการเมืองระดับประเทศ ซึ่งนักการเมืองมักจะใช้งบประมาณในส่วนท้องถิ่นมาทำประโยชน์ให้แก่พวกตัวเอง คณะรักษาความสงบแห่งชาติมีความพยายามที่จะเพิ่มอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชนโดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจเต็มในการปกครองส่วนภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีนโยบายที่จะสร้างระบบการบริการแบบ one stop service ในแต่ละจังหวัด ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านอุตสาหกรรม การค้า แรงงาน หรือเรื่องต่าง ๆ โดยเมื่อประชาชนมีปัญหาจะสามารถเดินทางไปรับบริการยังจังหวัดได้ และในอนาคตอาจขยายไปถึงระดับอำเภอเพื่อความสะดวก ประชาชนคนไทยทุกคนต่างก็คุ้นหูกับคำว่าเดินทางหน้าประเทศไทยสู่การปฏิรูปทางการเมือง ซึ่งการปฏิรูปทางการเมืองนั้น จะหวังทำแค่การเมืองในระดับชาติในภาพรวมเท่านั้นคงไม่ได้ เพราะการเมืองในท้องถิ่น ก็มีความสำคัญไม่ต่างกัน แต่การต่อสู้เพื่อให้ได้ซึ่งตำแหน่ง ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีความเข้มข้นรุนแรงมากกว่า มีการใช้เงินซื้อเสียงมากกว่ากันหลายเท่าตัว เพราะเพียงคะแนนสองคะแนนก็มีความหมาย จึงต้องมาสร้างสำนึกให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น ในการจะมอบหมายให้ใครไปเป็น “ผู้แทน” ต้องคิดให้ดี เพราะถ้าหากนักการเมืองคนที่เราเลือกเข้าไปไปทำความผิดทุจริตคอร์รัปชัน การที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. เข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางการปฏิรูปประเทศไทย จึงเป็นที่จับตามองจากทุกฝ่ายว่าประเทศไทยจะก้าวเดินไปในทิศทางใด รวมทั้งอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยว่ามีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด

คำสำคัญ : ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

Thai politics and government during the military dictatorship was limited to political liberties. Local administration organizations are another agency that is being

¹ ธุรกิจส่วนตัว

² คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

watched. It was seen as a wooden hand to the politicians or political party. Politicians often use local budgets to benefit themselves. National Council for Peace and Order (NCPO) has attempted to increase the power of the land administration and public service by allowing the provincial governor full authority in the provincial administration. There is also a policy to create a one stop service system in each province, in the areas of industry, trade, labor or matters. And in the future may extend to the district level for convenience. All Thai people are familiar with the word forward to Thailand to political reform. Political reforms will only hope to be politically at the national level. Local politics is important. But the fight to get that position is not denied. There are more intense and much money to buy more than one. Because only two scores are significant. It must come to the realization of the local people to delegate to a "representative" to think well, if the politicians we choose to corrupt. NCPO took the lead in shaping the direction of Thailand's reform. It is observed from all sides that Thailand will move in any direction. The future of local politics and government in Thailand is likely to change.

Keywords : Trends, Local Administration Organization

บทนำ

การเมืองเหมือนกับเรื่องของความต้องการและการตอบสนอง กระบวนการทางการเมืองเป็นผลพลอยได้ของการต่อสู้ดิ้นรนสำหรับอำนาจแต่ละคน เกียรติและความปลอดภัย

สังคมไทยในปัจจุบันเป็นสังคมที่เรียกร่องประชาธิปไตยกันอย่างรุนแรง เกิดการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยในรูปแบบต่าง ๆ แบ่งฝักแบ่งฝ่ายกันอย่างชัดเจน

การปกครองท้องถิ่นนั้นก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งระดับชุมชนและระดับประเทศ แนวคิดต่อการปกครองท้องถิ่นที่มีความเห็นต่างกันอย่างบ้าง นั่นก็คือ การมองว่าการปกครองท้องถิ่นไม่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการปกครองในระดับชาติ ซึ่งก็มักเป็นฝ่ายที่นิยมระบอบรวมศูนย์หรือฝ่ายนิยมรัฐบาลกลาง ซึ่งก็เห็นว่าในปัจจุบันเกือบจะไม่ค่อยเป็นที่นิยมกันแล้วสำหรับในปัจจุบันฝ่ายที่เห็นว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นแบบประชาธิปไตยโดยพื้นฐาน ผู้นำท้องถิ่นควรมาจากการเลือกตั้งและการปกครองท้องถิ่นเช่นนี้ จะมีส่วนส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยระดับชาติ ซึ่งเป็นความคิดเชิงบวกที่ได้รับความนิยมโดยทั่วไป และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยหลักการแล้ว บทบาทการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย ดังนี้

1. ก่อให้เกิดและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Greater political participation by the people) การปกครองท้องถิ่นซึ่งมีผู้นำมาจากการเลือกตั้งมีประโยชน์ เริ่มตั้งแต่การกระตุ้นความสนใจของประชาชน และการที่ผู้นำเหล่านั้นมาจากการเลือกตั้ง เสนอนโยบายให้ประชาชนได้ทราบ ได้คิด ถกเถียงและตัดสินใจเลือก ย่อมส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

2. ก่อให้เกิดความรับผิดชอบของผู้นำต่อประชาชน (Accountability) ที่ผ่านมามีคำว่า Accountability เป็นคำที่ไม่ค่อยปรากฏในสังคมไทย แต่เป็นคำที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในสังคมประชาธิปไตยตะวันตก เพราะว่าคำนี้หมายถึงพันธะสัญญาหรือความรับผิดชอบต่อทางการเมืองที่ผู้นำมาจากการเลือกตั้งมีต่อผู้เลือกตั้ง เนื่องจากว่าประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งตัวแทนของตนตัวแทนเหล่านั้นจึงจะต้องมีความรับผิดชอบต่อในแง่ที่ว่า ตัวเขาเข้าไปทำงานอะไร ผลของงานเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือส่วนตัว ต้องอธิบายได้ว่าทำไมต้องทำเช่นนั้น

3. การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะจัดระบบเผด็จการของรัฐบาล กล่าวคือ เมื่อมีการกระจายอำนาจมากขึ้น ท้องถิ่นเข้มแข็ง การยึดอำนาจและการใช้อำนาจเผด็จการจากส่วนกลาง ก็จะเป็นไปได้ยาก

4. การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ การเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่นทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้น

5. การสร้างประชาธิปไตยหรือการพัฒนาการเมืองที่มั่นคงจะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นก่อน จากนั้นจึงขยายไประดับประเทศ

6. การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่ทางการเมืองของประชาชน (Politicization) เมื่อมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ทำให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมือง และประชาชนก็จะเกิดความผูกพัน และใส่ใจการเมืองมากขึ้นเพราะการบริหารกิจการท้องถิ่นมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประชาชน

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้มากมายซึ่งส่วนใหญ่แล้วคำนิยามเหล่านั้น ต่างมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน จะต่างกันบ้างก็คือสำนวนและรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

เดเนียล วิท นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้า

อำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมีได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในเขตอำนาจของตน

วิลเลียม วี. ฮอลโลเวย์ นิยามว่าการปกครองท้องถิ่นหมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

อุทัย หิรัญโต นิยามว่าการปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินกันเอง เพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กร มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่ รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุมของรัฐหาได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

วินเลียม เอ. ร็อบสัน นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้ สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

สรุป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการปกครองของชุมชนหนึ่ง มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม มีสิทธิตามกฎหมาย ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีสิทธิในการตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ได้เอง โดยดำเนินกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กร มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่ถูกควบคุมโดยรัฐ

องค์ประกอบการปกครองท้องถิ่น

ระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่าหากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการเช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ

และความสำนึกในการปกครองของตนเองของประชาชนจึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคลจัดตั้งโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนโดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทะนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นนั้นเพราะมิฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป รัฐต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

ความเป็นมาของการเมืองท้องถิ่นในประเทศไทย

การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือการปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็น และมีความสำคัญในทางการเมืองการปกครองของชุมชนต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีการปกครอง

ระบบประชาธิปไตย ซึ่งกล่าวในทางทฤษฎีและแนวความคิดทางปกครอง จะเห็นได้ว่า รัฐบาลซึ่งเป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐนั้น ย่อมมีภาระหน้าที่อย่างมากมายในการบริหารประเทศให้ประชาชนได้รับความสุข ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต (Well Being) อีกทั้งความมั่นคงแห่งชาติทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (National Security) แต่ย่อมเป็นไปได้ที่รัฐบาลจะดูแลและจัดทำบริการให้กับประชาชนได้ทั่วถึงทุกชุมชนของประเทศ เพราะอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินงาน การที่อาจจะไม่สนองต่อความต้องการของแต่ละชุมชนได้ และรวมทั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ (Budget) และตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินงานให้ทั่วถึงได้ เมื่อเป็นดังนี้ การลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อการสนองต่อความต้องการของชุมชน จะได้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการของชุมชนนั้น ๆ จึงเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้น

นับตั้งแต่การปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยได้เริ่มวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งสุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2440 จนกระทั่งปัจจุบัน รัฐบาลได้มอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง (Devolution) ซึ่งเป็นกรรมวิธีของการกระจายอำนาจทางการปกครอง (Decentralization) ดังนั้น ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ โดยสมัชชานายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงการบริหารการปกครองท้องถิ่น ตามคำสั่งที่ 262/2535 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2535 เพื่อศึกษาระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทยที่ดำเนินการอยู่ในทุกรูปแบบ หาแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงโครงสร้างอำนาจหน้าที่ การคลังและงบประมาณ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล หน่วยงานราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค กับหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยกล่าวถึงองค์ประกอบการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

- 1) เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง
- 2) มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มีมาจากการเลือกตั้งตามหลักการที่บัญญัติในกฎหมายรัฐธรรมนูญ
- 3) มีอิสระในการปกครองตนเอง
- 4) มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม
- 5) มีงบประมาณรายได้ที่เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
- 6) มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
- 7) มีอำนาจท้องถิ่นที่เหมาะสมต่อการให้บริการ

- 8) มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท
- 9) มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

รูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วประเทศ ทุกจังหวัด มี 3 ประเภทได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

2. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีการบริหารจัดการไม่เหมือนกับรูปแบบทั่วไป จะมีขึ้นเป็นกรณี ๆ ไป ส่วนใหญ่จะเป็นเขตเมืองใหญ่ เช่น เมืองหลวงหรือเมืองท่องเที่ยว ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะใช้รูปแบบทั่วไปมาใช้ในการปกครอง ปัจจุบันมีกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยาที่เป็นประเภทนี้

แม้ว่าการปกครองท้องถิ่นของไทยจะมีความวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน แต่ไว้ในเบื้องต้นเป็นแต่เพียงการขยายอำนาจของรัฐส่วนการในการควบคุมท้องถิ่น ประชาชนมิได้มีส่วนร่วมในการปกครองอย่างแท้จริง แต่ในห้วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้พัฒนาปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องและสนองต่อความต้องการของประชาชนมากขึ้น รวมถึงได้เป็น “สนามบ่มเพาะ” ประชาธิปไตย

รวมถึงได้ทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ในการปกครอง แต่ก็ยังพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากยังไม่สนองต่อความต้องการของประชาชนได้เท่าที่ควร ยังพบการทุจริตต่อหน้าที่ ใช้เงินไม่เป็นไปตามระเบียบ และวิธีการทางราชการ แต่ก็อยู่ภายใต้ข้อจำกัดแวดล้อมของระเบียบวิธีการทางกฎหมายที่ไม่เอื้ออำนวยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถเป็นของประชาชน และประชาชนสามารถเข้าไปขับเคลื่อนต่อรองได้ต้องประกอบด้วยปัจจัย 6 ประการด้วยกัน คือ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ต้องมีปัญหาาร่วมกันของประชาชนในพื้นที่

ต้องอาศัยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนต่อสู้ ทำให้คนในท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล เพื่อใช้เป็นองค์กรขับเคลื่อนแก้ไขปัญหา เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจตามกฎหมาย สามารถเป็น “เครื่องมือ” ในการต่อรองกับองค์กรรัฐอื่น ๆ เช่น กรมอุทยานแห่งชาติฯ กรมป่าไม้ กรมที่ดินได้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ จะเห็นว่าการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะสอดคล้องตามความต้องการของคนในพื้นที่ เช่น การออกข้อบัญญัติป่าชุมชน ที่กำหนดพื้นที่การขอใช้ประโยชน์และการลงทะเบียน รวมถึงให้ประชาชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดทิศทางขององค์กร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นได้แสดงให้เห็นศักยภาพขององค์กรที่เป็น “พื้นที่ของประชาชน”

2. ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการควบคุม/กำหนดทิศทางของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่อาจเป็นของประชาชนได้มักถูกรอบงำโดยกลุ่มทุน ผู้มีอิทธิพล นักการเมืองที่เข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการใช้เงินเป็น “พาหนะ” ในการเข้าไปควบคุม ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะนี้ประชาชนจะไม่สามารถเข้าไปมีส่วนในการกำหนดนโยบาย หรือทิศทางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ เพราะผู้เข้าไปมีอำนาจสามารถควบคุมได้อย่างเบ็ดเสร็จ

สามารถวิเคราะห์ได้อีกลักษณะหนึ่งว่า ถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตกอยู่ภายใต้กลุ่มตระกูล กลุ่มผลประโยชน์ เพียงกลุ่มเดียว โดยไม่มีคู่แข่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีโอกาสกลายเป็นเครื่องมือ หรือพื้นที่ของคนกลุ่มเล็ก ๆ เพราะเขาเหล่านั้นไม่ได้อาศัยฐานเสียงของประชาชนในการเข้าสู่อำนาจ ประชาชนเป็นเพียงตรายางในการเข้าสู่อำนาจเท่านั้น ทำให้ไม่ต้องรับผิดชอบ หรือสนองต่อความต้องการของประชาชน

แต่ในทางตรงกันข้ามพื้นที่ใดที่มีการแข่งขันสูง พบว่าอำนาจของผู้บริหาร และสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น “กระจาย” คือ ไม่มีกลุ่มการเมืองใดครอบครองอำนาจได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ทำให้ผู้บริหาร และสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องรักษาความสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่ไว้อย่างกว้างขวาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบนี้จะเป็นพื้นที่ที่ประชาชนสามารถเข้าไปกำหนดทิศทางได้มากกว่าลักษณะแรก อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี พบว่าในช่วง 1 ทศวรรษที่ผ่านมามีคนกลุ่มใหม่เข้ามาใน “สนาม” องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพื้นที่ที่มีการแข่งขันสูง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบแรกลดจำนวนลงอย่างมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงกลายเป็นพื้นที่ที่ตอรองของคนหลากหลายกลุ่มและขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้ในระดับหนึ่ง

3. การเมืองผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น “การเมืองที่ยืดหยุ่น”

ประชาชนในท้องถิ่น “เล่นการเมือง” เป็นมากกว่าตามกระแส แต่ชาวบ้าน “เลือก” “เล่น” คนที่สนองประโยชน์ของตนทั้งเฉพาะหน้าและระยะยาว และหลากหลายภายใต้ความสัมพันธ์หลากหลายระบบสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังฉายภาพให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของชนบทไทยที่ไม่เหมือนในอดีตภายใต้มายาคติ “โง่ จน เจ็บ” ได้อีกแล้ว “ชนบทไทย” เปลี่ยนไปอย่างมากมาจากการประกอบอาชีพ วัฒนธรรม สำนัก ความทรงจำ ฯลฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรขนาดเล็ก และตัวสมาชิก ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นล้วนเป็นคนในพื้นที่ หรือไม่ก็มีความผูกพันกับคนในพื้นที่อย่างแน่นแฟ้น หรือเป็นความสัมพันธ์ซึ่งหน้า ทำให้การทำงานต้องรับผิดชอบต่อคนในพื้นที่ทั้งวิถีชีวิต และกฎหมายได้กำหนดให้

สมาชิก และผู้บริหารต้องมาจากการเลือกตั้ง

ถ้าผู้บริหาร หรือสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ตอบสนองต่อปัญหา หรือความต้องการของประชาชน ในสมัยต่อไปก็ไม่ได้รับการเลือกตั้งกลับเข้ามา กลุ่มที่อดีตนายกสนับสนุน ไม่สามารถชนะเลือกตั้งกลับเข้ามาบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเก่า (คนเดิม) ได้รับเลือกกลับเข้ามาเฉลี่ยแค่ 50 ซี่ให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ขนาดเล็ก สามารถกำหนดตัว “ผู้เล่น” การเมืองได้ การเล่นการเมืองของชาวบ้าน ที่สามารถกำหนดผู้บริหาร และสมาชิก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านการเลือกตั้ง ที่คำนึงถึงการเลือกผ่านระบบเครือข่าย ระบบหัวคะแนน ระบบพรรคพวก(พวกพ้อง) ระบบกลุ่มผลประโยชน์ ฯลฯ ซึ่งคน ๆ หนึ่งอาจสังกัด “ระบบ”(กลุ่ม) หลายกลุ่ม ท้ายที่สุดเขาหรือเธอก็จะเลือกกลุ่ม หรือคนที่สามารถตอบสนองผลประโยชน์เฉพาะหน้า และระยะยาวของตนได้มากที่สุด

ในทางตรงกันข้ามถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดยึดติดกับผู้นำกลุ่มผลประโยชน์จนเกินไป ก็จะทำให้องค์กรไม่มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหา หรือขับเคลื่อนนโยบายที่สำคัญ ต้องให้ตัวบุคคลขึ้นมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบนี้จึงขาดความยืดหยุ่นและไม่อาจพัฒนาเป็นองค์กรของประชาชนได้

4. การเมืองระดับชาติไม่อาจกำหนดทิศทางการเมืองท้องถิ่นได้

เพราะการเลือกตัวแทนในระดับท้องถิ่นจะเป็นการเลือกที่สะท้อนปัญหาเฉพาะหน้า หรือประโยชน์ระยะยาวของท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่ใช่การเลือกในปัญหาเชิงโครงสร้าง หรือในเชิงอุดมการณ์ที่จะแสดงออก (เล่น) ผ่านการเมืองระดับชาติ การเลือกตั้งในสองแบบนี้จึงมีความแตกต่างทั้งในรูปแบบและเนื้อหา พรรคการเมืองใหญ่ที่ส่งตัวแทนลงสมัครรับเลือกตั้งพ่ายแพ้ในหลายสนามการเมืองท้องถิ่น เช่น การเลือกตั้งนายก องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี สุรินทร์ นครพนม อุบลราชธานี เทศบาลเมืองแพร่ เทศบาลนครเชียงราย เทศบาลนครอุดรธานี ฯลฯ

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพัฒนาเป็นพื้นที่ทางการเมืองของประชาชนได้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องไม่พัฒนาเป็น “ระบบราชการ” เป็นองค์กรที่ชาวบ้านสามารถเข้าไปช่วงใช้ กำหนดทิศทางได้ นอกจากจุดเด่นข้างต้น และพยายามพัฒนาให้เป็น “องค์กรกึ่งรัฐกึ่งสังคม” หรือ “กึ่งทางการเมือง” เพื่อให้ประชาชนเป็นเจ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง และต้องสามารถแสวงหาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ และที่ภาคประชาชน เพื่อให้การจัดการด้านนี้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคปฏิวัติของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

นับตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ประเทศไทยเข้าสู่ยุคปฏิวัติของทหาร นำโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาทำให้บทบาทและเสรีภาพทางการเมืองของกลุ่มผู้ชุมนุมต่าง ๆ ต้องยุติลง

ตามประกาศฉบับต่าง ๆ จาก คสช.

และที่ถูกล่ามึงบ่อยครั้งในรายการ คสช.เดินทางประเทศไทย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะถือว่าเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนส่วนใหญ่ทุกพื้นที่มากที่สุด เห็นได้จาก คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีประกาศคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความเหมาะสมการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 จากนั้นก็ออกคำสั่งให้ชะลอการเลือกตั้งสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่หมดวาระ หรือสิ้นสภาพออกไปก่อน โดยให้คณะกรรมการสรรหาผู้มาดำรงตำแหน่ง โดยเฉพาะใน กทม. ที่ ส.ก.-ส.ช. ที่ครบวาระ หรือสิ้นสภาพ ก็ให้คณะกรรมการสรรหาคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติมารับตำแหน่งไปก่อน

และมีการพบว่า ในการจัดสรรเงินอุดหนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีนักการเมืองระดับชาติเข้าไปเกี่ยวข้องในลักษณะบังคับให้ท้องถิ่น ต้องรับโครงการไปดำเนินการ เพื่อจะได้มีการหักหัวคิวกินเปอร์เซ็นต์ ยิ่งร้ายไปกว่านั้นคือ มีการระบุชื่อผู้รับเหมาให้ไปเสร็จสรรพ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นลูกน้องของนักการเมืองเหล่านั้นนั่นเอง นี่เป็นความสมรู้ร่วมคิดของฝ่ายการเมือง ดังนั้นความเสียหายจึงเกิดขึ้นกับประชาชนคนในท้องถิ่น ถนนหนทางสร้างเสร็จ ไม่นานก็พัง ก็ต้องการทำโครงการและจัดงบประมาณมาหากินกันอีก

ที่ผ่านมาเราให้น้ำหนักไปที่ผู้ว่าฯ ซีอีโอ ตามความต้องการของ อดีตนายกรัฐมนตรีย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่เห็นว่า การทำงานนั้นจะต้องนำการบริหารแบบเอกชนมาใช้ โดยมุ่งไปที่ “คุณค่า” มากกว่า “คุณภาพ” จะมีอาวุโสหรือไม่อย่างไรไม่สำคัญเท่ากับเป็นคนทำงานเก่ง รวดเร็ว ใช้ในสิ่งที่ภาคเอกชนใช้คือ พยายามสร้างความสะดวกในการทำงาน แม้จะต้องเสียเงินไปบ้างค่าน้ำร้อนน้ำชาก็ไม่เป็นไร ผลที่ออกมากลับกลายเป็นว่า เท่ากับเป็นการเปิดช่องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องวิ่งเข้าหาหน้าการเมือง ต้องเข้าไปรับใช้การเมืองมากกว่าการรับใช้ประชาชน ละทิ้งคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในการทำหน้าที่เพื่อให้ได้ “มูลค่า” เท่านั้น

ความเป็นจริงแล้วการเมืองท้องถิ่น เรื่องของการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นเรื่องที่ถูกกลืนไม่เข้าคายน่ออกของผู้มีอำนาจมาทุกยุคทุกสมัย รู้ทั้งรู้ว่า มีการบิดเบือนเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจ มาเป็นการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อแสวงหากอบโกยผลประโยชน์ โดยอ้างว่ามาจากประชาชน เป็นความต้องการของประชาชน

จากแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐ ในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลางลง เหลือภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น นั่นคือ ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้แสดงความสามารถและพัฒนาบทบาทตนเองในการพัฒนาท้องถิ่นนั่นเอง

แต่ที่ผ่านมานั้น ได้พบความเป็นจริงต่อทิศทางในการกระจายอำนาจ เป็นเพียงการเน้นถึงรูปแบบการกระจายอำนาจ แต่ไม่ได้มุ่งเน้นไปสู่แนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างจริงจังสักเท่าไรนัก กลไกในระดับท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรที่กฎหมายได้ให้ความเป็นอิสระในการบริหารจัดการในท้องถิ่น กลับถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ จากอำนาจของรัฐส่วนกลาง

ในการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นนั้น ต้องยอมรับว่า รัฐเองก็ไม่ให้ความสำคัญมากนัก ในทางกลับกัน มีกลไกการควบคุม มีการแทรกแซง กระบวนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ การจัดสรรงบประมาณรายได้ ความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ กฎหมาย/พระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นปัญหาอุปสรรค และเป็นข้อจำกัดต่อการกระจายอำนาจ มันจึงเหมือนกับชนมเงินผสมน้ำยา ยังอึมครึมไม่มีความชัดเจน จะหยุดก็ไม่ได้ จะเดินก็ไม่สะดวก

และที่มีปัญหาจริง ๆ ก็คือ การที่กลุ่มทุนการเมืองจากส่วนกลาง นักการเมือง ได้เข้ามาแทรกแซง ควบคุมกลไกภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบการส่งผู้แทนของตนเองลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น หรือการสร้างระบบอุปถัมภ์แบบใหม่ขึ้นมา เพื่อรองรับและแสวงหาผลประโยชน์เพื่อกลุ่มทุนของตนเอง นี่ถือเป็นจุดบอดของการบริหารจัดการของท้องถิ่น ที่เปลี่ยนจากการทำงานรับใช้ประชาชนไปสู่กลุ่มการเมือง

จึงทำให้เกิดการทำงาน เกิดความไม่ชอบมาพากล มีการแสวงหาผลประโยชน์ การเรียกรับเงินทอง จนเป็นข่าวเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดมา ในกรณีที่ถูกจับได้ไล่ทัน แต่ส่วนมากพบว่า ยังเดินหน้าทำมาหากินกันอยู่ เพราะมีอิทธิพลของการเมืองระดับชาติคอยปกป้องอยู่

บทสรุป

ผู้กำหนดทิศทางทางการเมืองไทยไม่ว่าจะเป็นการเมืองระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นในปัจจุบัน คือ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) การเปลี่ยนรูปแบบจากการเลือกตั้งสมาชิก อบต. มาเป็นการสรรหา จะเป็นทางออกประเทศไทยจริงหรือไม่ต้องจับตาดูกันต่อไป

และสืบเนื่องจากการจำกัดสิทธิทางการเมืองของพรรคการเมืองหลังรัฐประหาร พ.ศ. 2557 ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติห้ามมิให้พรรคการเมืองดำเนินการประชุมหรือทำกิจกรรมใด ๆ ทางการเมืองตามกฎหมายการศึก และประกาศที่ 57/2557 นอกจากนั้น กิจกรรมทางการเมืองของประชาชนจึงถือเป็นสิ่งต้องห้าม ตั้งแต่ช่วงต้นเดือนมิถุนายน 2557 ที่ผ่านมา

ท่ามกลางข่าวลือเรื่องของการยุบรวมหน่วยงานบางหน่วยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าด้วยกันประชาชนคนไทยทุกคนจึงเฝ้ารอคอยและจับตาดูทิศทางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจะเป็นไปในทิศทางใด จะสามารถปัญหาของการปกครองท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงหรือ

ไม่ เวลานี้จึงทำได้เพียงรอ

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2557). “คสช.คุมกำเนิดการเมืองท้องถิ่น.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/600649> สืบค้นวันที่ 15 มีนาคม 2558.

ชัยพงษ์ สำเนียง. (2558). “นวัตกรรมทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชน เพื่อประชาชน”. [สถาบัน

ศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก

<http://www.siamintelligence.com/innovation-by-people-power/>

สืบค้น วันที่ 15 มีนาคม 2558.

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. (2558). “การปกครองท้องถิ่น.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://reg.ksu.ac.th/teacher/katanyu/lesson/lesson1.html>

สืบค้นวันที่ 15 มีนาคม 2558.

สนธิ บางยี่ขัน. (2540). การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ :

ห.จ.ก.แสงจันทร์ การพิมพ์.

ปริทัศน์หนังสือ
สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน
โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
Book review : Thai encyclopedia for youth
by the royal wishes

สารภี วรรณตรง¹
Sarapee Wannatrong¹

สารานุกรม (Encyclopedia) เป็นหนังสือรวมความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในทุกแขนงวิชา ให้รายละเอียดมีทั้งในแง่ประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการและความรู้ทั่วไป เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ เรียงลำดับไว้อย่างมีระเบียบ ส่วนมากเรียงตามตัวอักษร มีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยการออกหนังสือรายปีเพิ่มเติม เพื่อรวบรวมความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในรอบปี ผู้ใช้ควรเลือกใช้สารานุกรมให้เหมาะสมกับความต้องการและ พื้นฐานความรู้ของตน สารานุกรมมีทั้งสารานุกรมทั่วไป สารานุกรมเฉพาะวิชา สารานุกรมสำหรับผู้ใหญ่ สารานุกรมสำหรับเยาวชน สารานุกรมหลายเล่มจบ และสารานุกรมเล่มเดียวจบ สารานุกรมเปรียบเสมือนคลังความรู้ที่ช่วยประหยัดเวลาแก่ผู้อ่าน และสามารถใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการศึกษาค้นคว้าทุกแขนงวิชา เพื่อต่อยอดความรู้ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงต่อไป ดังนั้น ควรจะอ่านหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักอักษรศาสตร์ พระองค์ทรงพระราชปรารภว่า “การเรียนรู้ในเรื่องราวและวิชาการสาขาต่าง ๆ โดยกว้างขวาง เป็นเหตุให้เกิดความรู้ ความคิด และความฉลาด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดสำหรับชีวิต ช่วยให้บุคคลสามารถสร้างประโยชน์สุข สร้างความเจริญมั่นคงให้แก่ตนเอง ทั้งแก่สังคมและบ้านเมือง อันเป็นที่พึ่งอาศัยได้ ทุกคนจึงควรมีโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้ได้ ตามความประสงค์ และกำลังความสามารถ โดยทั่วกัน หนังสือประเภทสารานุกรมนั้น บรรจุสรรพวิชาการอันเป็นสาระไว้ครบทุกแขนง เมื่อมีความต้องการหรือพอใจจะเรียนรู้เรื่องใด ก็สามารถค้นหา อ่านทราบโดยสะดวก นับว่าเป็นหนังสือที่มีประโยชน์เกื้อกูลการศึกษา เพิ่มพูนปัญญาด้วยตนเองของประชาชนอย่างสำคัญ โดยเฉพาะในยามที่มีปัญหาการขาดแคลนครูและที่เล่าเรียนเช่นขณะนี้ หนังสือสารานุกรมจะช่วยคลี่คลายให้

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บรรเทาเบาบางลงได้เป็นอย่างดี จึงมีพระราชดำรัสให้ตั้งโครงการสารานุกรมไทย สำหรับเยาวชนฯ เพื่อดำเนินการสร้างหนังสือสารานุกรมฉบับใหม่อีกชุดหนึ่ง มีความมุ่งหมายที่จะนำวิชาการแขนงต่าง ๆ ที่ควรศึกษา ออกเผยแพร่แก่เยาวชน ให้แพร่หลายทั่วถึง เพื่อเยาวชนจักได้หาความรู้ช่วยตัวเองได้จากการอ่านหนังสือ และเพื่อให้ได้ประโยชน์อันกว้างขวางยิ่งขึ้น ทรงกำหนดหลักการทำคำอธิบายเรื่องต่าง ๆ แต่ละเรื่องเป็นสามตอน หรือสามระดับ สำหรับให้เด็กรุ่นเล็กอ่านเข้าใจระดับหนึ่ง สำหรับเด็กรุ่นกลางอ่านเข้าใจได้ระดับหนึ่ง และสำหรับเด็กรุ่นใหญ่ รวมถึงผู้ใหญ่ผู้สนใจอ่านได้อีกระดับหนึ่ง เพื่ออำนวยโอกาสให้บิดามารดา สามารถใช้หนังสือเล่มนั้น เป็นเครื่องมือแนะนำวิชาแก่บุตรธิดา และให้ที่แนะนำวิชาแก่น้องเป็นลำดับกันลงไป นอกจากนี้ เมื่อเรื่องหนึ่ง เรื่องใดมีความเกี่ยวพันต่อเนื่องถึงเรื่องอื่น ๆ ก็ให้อ้างอิงถึงเรื่องนั้น ๆ ด้วยทุกเรื่องไป ด้วยประสงค์จะให้ผู้ศึกษาทราบตระหนักว่า วิชาการแต่ละสาขา มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องถึงกัน พึงจะศึกษาให้ครบถ้วนทั่วถึง" (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, 2512, พุทธศักราช 7)

ผู้รับผิดชอบในการจัดทำหนังสือ หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จัดทำขึ้นตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จะให้มีสารานุกรมแบบไทยเป็นชุด เน้นความรู้ที่เกิดขึ้นและใช้อยู่ในประเทศไทย จัดทำโดยคนไทย เพื่อให้คนไทยทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาสได้อ่าน อันเป็นการเพิ่มพูนและส่งเสริมความรู้ขั้นพื้นฐานในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี องค์ที่ปรึกษา และมีผู้จัดทำ คือ คณะกรรมการโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ คณะกรรมการฝ่ายบริหาร มีพลอากาศตรี กำธน สินธวานนท์ เป็นประธานกรรมการฝ่ายประสานงาน กรรมการฝ่ายภาษาและวิชาการ กรรมการฝ่ายศิลป์ กรรมการฝ่ายการเงิน กรรมการฝ่ายจัดจำหน่าย กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์และจัดหาทุน ส่วนผู้เขียนและเรียบเรียงเนื้อหาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยแต่ละเนื้อหาจะบอกชื่อผู้เขียน

เนื้อหาของหนังสือ หนังสือแต่ละเล่มรวบรวมเนื้อเรื่องจากหลากหลายสาขาวิชา เรียบเรียงเนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 ระดับความรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่เด็ก รุ่นเล็ก เด็กรุ่นกลาง เด็กรุ่นใหญ่ รวมทั้งผู้ใหญ่ และผู้สนใจทั่วไป ทั้งนี้ได้เรียบเรียงเนื้อหาให้เหมาะสมผู้อ่านแต่ละรุ่นหรือระดับ แต่ละเรื่องเริ่มต้นด้วยเนื้อหาของระดับเด็กรุ่นเล็ก ตามด้วยเนื้อหาของรุ่นกลาง และรุ่นใหญ่ตามลำดับ เนื้อหาในแต่ละระดับพิมพ์ด้วยตัวอักษรขนาดต่างกัน โดยแต่ละเนื้อหาจะบอกชื่อผู้เขียน ท้ายบทความมีบรรณานุกรมเพื่อบอกให้ทราบว่าผู้เขียนใช้หนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ประกอบการเขียน เพื่อสะดวกในอ่านเพิ่มเติม สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ จัดพิมพ์ขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2516 จนถึงปัจจุบัน มีจำนวน 39 เล่ม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

เล่มที่ 1 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2516 มีทั้งหมด 9 เรื่อง คือ ดวงอาทิตย์ อุปราคา ท้องฟ้ากลางคืน นก ปลา เครื่องจักรกล พลังงาน อากาศยาน และดนตรีไทย

เล่มที่ 2 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2518 มีทั้งหมด 10 เรื่อง คือ การจำแนกและจัดลำดับหมวดหมู่ของสัตว์ เวลา บรรยากาศ การตรวจอากาศอุตุนิยมวิทยา อุปกรณ์ขยายขอบเขตของสัมผัส มหาราช ในประวัติศาสตร์ไทย การศึกษากรุงเทพมหานครและตราไปรษณียากรไทย

เล่มที่ 3 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2520 มีทั้งหมด 10 เรื่อง คือ ข้าว ข้าวโพด ฝ้าย ยางพารา ทรัพยากรป่าไม้ ผลผลิตผลป่าไม้ การทำไม้ วัชพืช วัควาย และช้าง

เล่มที่ 4 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2521 มีทั้งหมด 10 เรื่อง คือ การเรืองแสงของสิ่งมีชีวิต การหายใจ ความสมดุลของของเหลวในร่างกาย ไวรัส ปฏิกิริยาการของอากาศ ภูมิอากาศ รถไฟ การศาสนา การต่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์และลำดับพระมหากษัตริย์ไทย

เล่มที่ 5 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2523 มีทั้งหมด 9 เรื่อง คือ ผัก ไม้ผล อ้อย มันสำปะหลัง พืชหัว การขยายพันธุ์พืช เบ็ดไก่ และพันธุ์ไม้ป่า

เล่มที่ 6 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2525 มีทั้งหมด 15 เรื่อง คือ คณิตศาสตร์เบื้องต้น ประวัติและพัฒนาการเกี่ยวกับจำนวน เซต ตรรกวิทยาฟังก์ชัน สมการและอสมการ จุด เส้น และผิวโค้ง ระยะทาง พื้นที่ ปริมาตร สถิติ ความน่าจะเป็นเมตริก กราฟ และคณิตศาสตร์ธรรมชาติ และศิลปะ

เล่มที่ 7 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2525 มีทั้งหมด 9 เรื่อง คือ กล้วยไม้ ผีเสื้อในประเทศไทย การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม โรคพืช ครั้ง การเลี้ยงปลา การชลประทาน บ้านเรือนของเรา และโทรคมนาคม (ภาคแรก)

เล่มที่ 8 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2526 มีทั้งหมด 7 เรื่อง คือ ประวัติการแพทย์และเภสัชกรรมไทย กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา การกำเนิดของโรค การบริหารทารกและโรคทางกุมารเวชศาสตร์ ศัลยศาสตร์และวิสัญญีวิทยา เลือดและธนาการเลือดในประเทศไทย และ อุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล

เล่มที่ 9 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2528 มีทั้งหมด 13 เรื่อง คือ เรื่องของยา สุนัขและ นรีเวชวิทยา วิธีการทางการแพทย์ในการควบคุมการเจริญพันธุ์ การทำแท้ง การสาธารณสุข โรค มะเร็ง รังสีวิทยา ฟันและเหงือกของเรา เวชศาสตร์ชั้นสูง เวชศาสตร์ฟื้นฟู นิติเวชศาสตร์ โภชนาการ และยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท

เล่มที่ 10 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2530 มีทั้งหมด 10 เรื่อง คือ โรคทางอายุรศาสตร์ โรคติดต่อ และโรคเขตร้อน โรคภูมิแพ้ โรคผิวหนังที่พบบ่อยในประเทศไทย โรคตา โรคหู คอ จมูก จิตเวชศาสตร์ และสุขภาพจิต สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และการปลูกกระดูกข้ามคน

เล่มที่ 11 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2531 มีทั้งหมด 9 เรื่อง คือ วิวัฒนาการของคอมพิวเตอร์ ส่วน

ประกอบของคอมพิวเตอร์ ระบบการสั่งงานของคอมพิวเตอร์ การประยุกต์คอมพิวเตอร์ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการออกแบบ สิ่งประดิษฐ์จากพัฒนาการด้านคอมพิวเตอร์ หุ่นยนต์อุตสาหกรรม ผลของการใช้คอมพิวเตอร์ และพัฒนาการอักษรไทยในเครื่องคอมพิวเตอร์

เล่มที่ 12 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2531 มีทั้งหมด 10 เรื่อง คือ การแพทย์ การศึกษา การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาชาวเขาและการเกษตรที่สูง การพัฒนาการเกษตรในชนบท การศึกษา การพัฒนา การสหกรณ์ การพัฒนาแหล่งน้ำ การพัฒนาปัจจัยการผลิต และแผนที่

เล่มที่ 13 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2532 มีทั้งหมด 11 เรื่อง คือ เรือนไทย ชีวิตชนบท หัตถกรรม พื้นบ้าน จิตรกรรมไทย นาฏศิลป์ไทย ตุ๊กตาไทย การละเล่นของไทย อาหารไทย การประดิษฐ์ผัก และผลไม้ การเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกราม และธนาคาร

เล่มที่ 14 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2533 มีทั้งหมด 10 เรื่อง คือ พระราชวังใน กรุงเทพมหานคร พระราชวังในส่วนภูมิภาคประติมากรรมไทย อาหารสัตว์ พืชอาหารสัตว์ การปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ ข้าวฟ่าง เทคโนโลยีชีวภาพ สารพิษและสิ่งปนเปื้อนอาหาร และ สมุนไพร

เล่มที่ 15 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2534 มีทั้งหมด 10 เรื่อง คือ ผึ้ง การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย ยาสูบ ไม้สัก ผ้าไทย ชุมชนโบราณในเมืองไทยจากหลักฐานภาพถ่ายทางอากาศ น้ำเสีย ขยะมูลฝอยมลพิษทางอากาศ และ ปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับสากล

เล่มที่ 16 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2535 มีทั้งหมด 10 เรื่อง คือ การบูรณะวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระไตรปิฎก และการชำระพระไตรปิฎก การอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุศิลาจารึก และการอ่านจารึก สังคมและวัฒนธรรมไทย การผลิตหนังสือ การดนตรีสำหรับเยาวชน การช่างและหมู่บ้านช่างดาวเทียมเพื่อการเกษตร และการฟื้นฟูสมรรถภาพเยาวชน ผู้พิการทางด้านการศึกษา

เล่มที่ 17 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2536 มีทั้งหมด 10 เรื่อง คือ ช้างเผือก ฉันทลักษณ์ไทย ระบบนิเวศและความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับสิ่งมีชีวิต โรคตับอักเสบจากไวรัส ของเสียที่เป็นอันตราย การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ปอแก้วปอกระเจา พืชเส้นใย การปรับปรุงพันธุ์พืช และ ข้าวสาลี

เล่มที่ 18 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2537 มีทั้งหมด 10 เรื่อง คือ สภาพแวดล้อมกับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในประเทศไทย ประเพณีหลวงและประเพณีราษฎร์ การแต่งกายของคนไทยกฎหมายกับสังคมไทย ประวัติการพิมพ์ไทย ภาษาและอักษรไทย ยาฆ่าแมลง ดินและปุ๋ย การเลี้ยงหมูและระบบการคัดเลือกผลผลิตการเกษตร

เล่มที่ 19 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2538 มีทั้งหมด 9 เรื่อง คือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พืชน้ำมัน การถนอมผลผลิตผลการเกษตร ม้า แมลง เครื่องมือทางการแพทย์ ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ศิลปะการนับเบื้องต้น ภูมิปัญญาชาวบ้าน และสารกึ่งตัวนำ

เล่มที่ 20 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2538 มีทั้งหมด 10 เรื่อง คือ ศาสนาและระบบความเชื่อในประเทศไทย ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับต่างประเทศจิตรกรรมไทยแบบประเพณี เสียงและมลภาวะทางเสียง เลเซอร์ เซลล์แสงอาทิตย์ อัญมณี เวชศาสตร์การบิน ภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่องหรือโรคเอดส์ และการปลูกถ่ายอวัยวะ

เล่มที่ 21 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2539 มีทั้งหมด 9 เรื่อง คือ ขบวนการพฤษชาติ วิสตรัยไทย ศิลปะการทอผ้าไทย เครื่องปั้น การตลาดและการส่งออกศิลปหัตถกรรมพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและองค์การสหประชาชาติและองค์การในเครือ

เล่มที่ 22 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2540 มีทั้งหมด 9 เรื่อง คือ ภาษาศาสตร์ เครื่องถ้วยไทย เครื่องจักสาน ไม้ดอกหอมของไทย เครื่องทุ่นแรงและเครื่องจักรกลเกษตร อาชีวอนามัยครอบครัวไทย สัตว์ทะเลหน้าดิน และ ท่าอากาศยาน

เล่มที่ 23 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2541 มีทั้งหมด 10 เรื่อง คือ ภูมิปัญญาไทย วัฒนธรรมทางละครไทย (ละครรำ) การละเล่นพื้นเมือง ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย ชาติพันธุ์ เฟิร์นไทย ไม้ในวรรณคดีไทย (ตอน1) การทำงานใต้น้ำ ระบบวิหตุ และ การผลิตเบียร์

เล่มที่ 24 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2542 มีทั้งหมด 9 เรื่อง วรรณคดีมรดก ไม้ในวรรณคดีไทย (ตอน2) เมืองหลวงเก่าของไทย การผลิตรถยนต์ การผลิตรถจักรยานยนต์ การผลิตปูนซีเมนต์ ปิโตรเลียมและการผลิต โรคติดเชื้ออุบัติใหม่และโรคติดเชื้ออุบัติซ้ำ และ แผนพัฒนาประเทศ

เล่มที่ 25 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2544 มีทั้งหมด 8 เรื่องซอฟต์แวร์พื้นฐานสำหรับสำนักงาน ระบบฐานข้อมูล วิวัฒนาการของไมโครคอมพิวเตอร์ การพัฒนาซอฟต์แวร์ โครงข่ายประสาทเทียม อินเทอร์เน็ต การประยุกต์ใช้ภาษาไทยบนคอมพิวเตอร์ และแนวโน้มของเทคโนโลยีสารสนเทศในต้นศตวรรษที่ 21

เล่มที่ 26 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2545 มีทั้งหมด 9 เรื่องนิทานพื้นบ้านไทย ห้องสมุดเสียงแห่งแรกของไทย ชุมชน การใช้สื่อประสมส่งเสริมการศึกษา เชื้อเพลิง ยานยนต์ และสิ่งแวดล้อม การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผักและผลไม้ ส้ม สัตว์ในระบบนิเวศ ป่าชายเลน และหอยเป่าฮื้อ

เล่มที่ 27 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2546 มีทั้งหมด 9 เรื่องลิเก การบริหารราชการแผ่นดิน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เทคนิคการผลิตไม้ผลนอกฤดู ไฮโดรพอนิกส์ พืชภัยของแอลกอฮอล์ ผู้สูงอายุ พลังงานนิวเคลียร์ และการปฏิวัติทางพันธุกรรม

เล่มที่ 28 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2547 มีทั้งหมด 9 เรื่องวัดไทย ประชุมจาริกวัดพระเชตุพน ตลาด ทูเรียน เทคโนโลยีชีวภาพทางการเกษตร พืชภัยของบุหรี่ย โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ พลาสติกกับชีวิตในปัจจุบัน และแผ่นดินไหว

เล่มที่ 29 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2548 มีทั้งหมด 9 เรื่องศิลปาชีพ พระพุทธรูป การผลิตทองรูปพรรณ

อุทยานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย สวนพฤกษศาสตร์ เงินตรา ปลาสวยงาม ชาติสี่เมีย และการดูแลสุขภาพที่บ้าน

เล่มที่ 30 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2548 มีทั้งหมด 9 เรื่อง ศิลปะการเห่เรือ หอพระไตรปิฎก ปราสาทขอมในประเทศไทย กฎหมายตราสามดวง ไม้ดอกหอมของไทย กล้วย ปลากัด คลื่นสีน่านี และ วัสดุการแพทย์

เล่มที่ 31 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2550 มีทั้งหมด 9 เรื่อง ตู้อพระธรรม วัดญาณในประเทศไทย วรรณคดี ท้องถิ่น พรรคการเมืองไทย การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ชากติกด้าบรรพในประเทศไทย ดาวหาง ระบบ สุริยะ และ อัลไซเมอร์

เล่มที่ 32 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2551 มีทั้งหมด 9 เรื่อง ตาลปัตร พद्यศ และสมณศักดิ์ หุ่นกระบอก หนังสือ โบราณของไทย สิทธิมนุษยชน เส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศ ชีวสนเทศศาสตร์ กายศาสตร์ นาโนเทคโนโลยี และโรคอทซิมี

เล่มที่ 33 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2551 มีทั้งหมด 8 เรื่อง สุนทรภู่ เพลงลูกทุ่ง คลองวิวัฒนาการ ของมนุษย์ เซลล์เชื้อเพลิง เปลือกโลกและหิน อาหารกับโรคเรื้อรัง การแพทย์แผนไทยและโรคอทซิมี

เล่มที่ 34 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2552 มีทั้งหมด 9 เรื่อง เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์ เพลงพื้นบ้าน เครื่องประดับ หอยในประเทศไทย บริการธนาคารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พายุและฝนในประเทศไทย โรคพาร์กินสัน และโรคฉี่หนู

เล่มที่ 35 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2553 มีทั้งหมด 9 เรื่อง วัดจีน สงกรานต์ มวยไทย โรคพิษและการจัดการด้วยวิธีชีวภาพ มาตราวิทยา การพยากรณ์อากาศ โรคข้ออักเสบรูมาตอยด์ โรคเบาหวาน และโรคสะเก็ดเงิน

เล่มที่ 36 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2554 มีทั้งหมด 9 เรื่อง มัสยิด ละคร ชาตรี เกวียน ทองคำ มะคาเด เมีย หุ่นยนต์ แอนิเมชัน โรคมะเร็ง และโรคไต

เล่มที่ 37 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2555 มีทั้งหมด 9 เรื่อง พระเจดีย์ หอศิลป์ ศิลปินแห่งชาติ ว่าว หนังสือพิมพ์ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โรคเอสแอลอี และโรคไข้หวัดใหญ่

เล่มที่ 38 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2556 มีทั้งหมด 9 เรื่อง ลายไทย-ลายกระหนก บายศรี การอุดมศึกษา แก้วมังกร มะพร้าวหอม การผลิตยารักษาโรค รังสี โรคกระดูกและข้อในเด็ก และโรคพันธุกรรมในเด็ก

เล่มที่ 39 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2557 มีทั้งหมด 8 เรื่อง การศึกษาของสงฆ์ เพลงกล่อมเด็ก เรือไทย ภูมิสถาปัตยกรรม สุปุ่ดำ การประปา โรคเลือดออกง่าย ฮีโมฟีเลีย และศัลยกรรมตกแต่ง การอ้างอิงเนื้อหาของหนังสือภายในเล่ม มี 2 รูปแบบ คือ เล่ม 1- 26 จะบอกชื่อผู้แต่งใน

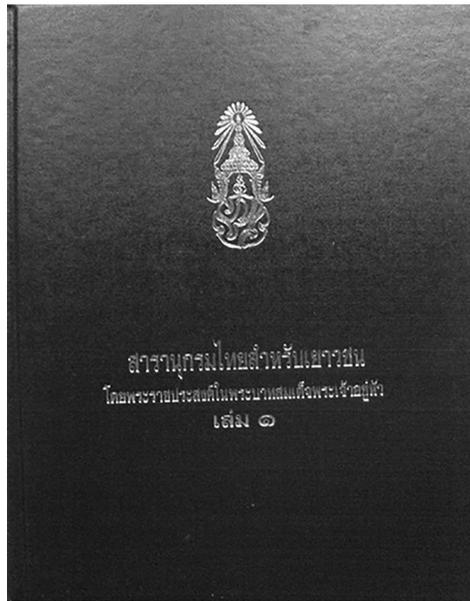
หน้าตอนท้ายของหนังสือ และมีบรรณานุกรมท้ายบทความบางเรื่อง ส่วนเล่มที่ 27-39 มีการบอกชื่อผู้แต่งในเนื้อหาเมื่อจบเนื้อหาแต่ละเรื่อง มีบรรณานุกรมท้ายบทความ

การจัดพิมพ์หนังสือ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ จัดพิมพ์ครั้งแรกเล่มที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2516 และเล่มที่ 39 จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2557 โดยโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และมีหน่วยงานมีส่วนร่วมจัดทำทุนดูแลถวายสมทบ ได้แก่ สโมสรไลออนส์สากลในประเทศไทย และมูลนิธิธนาคารไทยพาณิชย์ มีการพระราชทานหนังสือสารานุกรมให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งสโมสรไลออนส์ยังได้มีส่วนช่วยนำหนังสือสารานุกรมฉบับพระราชทาน ไปมอบให้โรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ

ลักษณะรูปเล่ม เป็นหนังสือรูปเล่มปกแข็ง กว้าง 22 เซนติเมตร ขนาดยาว 28 เซนติเมตร ปกหุ้มด้วยผ้าเร็กซันสีน้ำเงิน ไบรอนด์ใช้กระดาษสีน้ำเงิน ส่วนหน้าอื่น ๆ ของหนังสือใช้กระดาษอาร์ตมัน และเนื้อหาแต่ละเรื่องมีรูปภาพประกอบสีสี่ ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้และความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้โดยง่าย

วิธีใช้หนังสือสารานุกรม หนังสือมีส่วนประกอบที่จะช่วยในการสืบค้นได้โดยสะดวก คือ อักษรนำเล่ม (Volume guide) ซึ่งปรากฏที่สัน และปกหนังสือ รายชื่อเรื่อง เพื่อบอกให้ทราบว่า เรื่องที่ต้องการอยู่ในเล่มใด ดรรชนี (Index) ซึ่งอยู่ท้ายเล่มหนังสือของแต่ละเล่ม เพื่อบอกให้ทราบว่า เรื่องย่อหรือหัวเรื่องอยู่ในหน้าใด ดังนั้นในการใช้หนังสือสารานุกรม ผู้ใช้ทราบเรื่องที่ต้องการค้น แล้วจึงดูจากรายชื่อเรื่องซึ่งปรากฏที่ส่วนหน้าของหนังสือแต่ละเล่ม เมื่อทราบว่าเรื่องที่ต้องการค้นอยู่ในเล่มใด เปิดหาคำที่ต้องการจากดรรชนีท้ายเล่มและเนื้อหาที่ต้องการตามลำดับ

ดังนั้นสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ จึงเป็นหนังสือที่ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในทุกแขนงวิชา ให้คำอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียดทั้งในเชิงประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการ ตลอดจนความรู้ทั่วไป ข้อเท็จจริงในหนังสือสารานุกรมเชื่อถือได้ เป็นหนังสือที่เขียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ มีการจัดเรียงลำดับเนื้อเรื่องอย่างมีระเบียบ ผู้ใช้สามารถค้นหาคำตอบได้สะดวกและรวดเร็ว เพราะมีดรรชนีเป็นเครื่องมือช่วยค้น เหมาะที่จะทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นอกจากนี้สามารถใช้หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ออนไลน์ได้จาก [https : // www. Kanchanapisek.or.th/Kp6/](https://www.Kanchanapisek.or.th/Kp6/)



ภาพที่ 1 หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฉบับเสริมการเรียนรู้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์ที่ปรึกษาโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริ ให้จัดทำหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ที่มีขนาดเล็ก พกพาสะดวก ราคาไม่แพง เพิ่มขึ้นจากหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ที่ได้จัดพิมพ์เผยแพร่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีหนังสือที่เป็นแหล่งค้นคว้าความรู้ แพร่หลายในหมู่เยาวชนให้มากยิ่งขึ้น

ผู้รับผิดชอบในการจัดทำหนังสือ มีผู้เขียนแต่ละเรื่อง มีบรรณาธิการเล่ม บรรณาธิการเนื้อหา และศิลปกรรม เนื้อหาของหนังสือ เป็นหนังสือขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก กว้าง 14.5 เซนติเมตร ยาว 21 เซนติเมตร หนาประมาณ 200 หน้า ภาพประกอบสีสี่ทั้งเล่ม เนื้อหาบรรจุเล่มละ 3 เรื่อง โดยคัดเลือกเรื่องที่น่าสนใจจากหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มใหญ่ และเนื้อเรื่องสอดคล้องกันทั้ง 3 เรื่อง เรียบเรียงใหม่ ให้มีสำนวนเดียวให้อ่านง่าย เหมาะแก่เยาวชนอายุระหว่าง 10 - 15 ปี หรือนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ถึงมัธยมศึกษาตอนต้น จัดทำปีละ 3 เล่ม เล่มแรกออกเดือนพฤษภาคม เล่มที่สองเดือนกันยายน และเล่มที่สามออกเดือนธันวาคมของทุกปี

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ฉบับเสริมการเรียนรู้ มีจำนวน 20 เล่ม จัดพิมพ์เล่มแรกเมื่อปี พ.ศ. 2548 และเล่ม 20 ปี พ.ศ. 2557 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

เล่มที่ 1 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2548 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ ไม้ดอกหอมของไทย ไม้ในวรรณคดีไทย และสมุนไพร

เล่มที่ 2 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2548 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ อาหารไทย โภชนาการ และการปลูกพืชไร่ดิน

เล่มที่ 3 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2548 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ ลำดับพระมหากษัตริย์ไทย สังคมและวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาชาวบ้าน

เล่มที่ 4 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2549 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ การช่างและหมู่บ้านช่าง การละเล่นพื้นเมือง นิทานพื้นบ้าน

เล่มที่ 5 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2549 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สัตว์ในระบบนิเวศป่าชายเลน สวนพฤกษศาสตร์

เล่มที่ 6 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2549 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ ศิลปอาชีพ ตุ๊กตาไทย หัตถกรรมพื้นบ้าน

เล่มที่ 7 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2550 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ นก ผีเสื้อ ปลาสวยงาม

เล่มที่ 8 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2550 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ พระพุทธรูป ผ้าไทย การผลิตเครื่องทอง

เล่มที่ 9 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2551 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ แผ่นดินไหว สึนามิ บรรยากาศและการตรวจอากาศ

เล่มที่ 10 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2551 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ กล้วย ทุเรียน ส้ม

เล่มที่ 11 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2551 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ เครื่องถม เครื่องปั้นดินเผาและเครื่องถ้วย เครื่องจักสาน

เล่มที่ 12 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2551 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ ช้าง ม้า วัวควาย

เล่มที่ 13 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2552 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ บัว เฟิร์น กล้วยไม้

เล่มที่ 14 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2553 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ อากาศยาน รถไฟ รถยนต์

เล่มที่ 15 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2553 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ ลิเก เพลงลูกทุ่ง เพลงพื้นบ้าน

เล่มที่ 16 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2553 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง

เล่มที่ 17 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2554 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ แมลง ผึ้ง แมลงกินได้

เล่มที่ 18 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2555 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ หอย ปลาหมึก กุ้ง

เล่มที่ 19 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2556 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ วัดไทย วัดญวน วัดจีน

เล่มที่ 20 พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. 2557 มีทั้งหมด 3 เรื่อง คือ เปลือกโลกและหิน ซากดึกดำบรรพ์
อัญมณี

วิธีใช้หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ฉบับเสริมการเรียนรู้ มีอักษรนำเล่ม ประกอบด้วย คำหรือข้อความประจำเล่ม ปรากฏที่สันหนังสือ เพื่อบอกให้ทราบว่าเรื่องที่ต้องการอยู่ในเล่มใดของชุด เมื่อทราบเล่มที่ต้องการ เปิดที่สารบัญ ก็จะได้ทราบเรื่องที่ต้องการ



ภาพที่ 2 หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฉบับเสริมการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

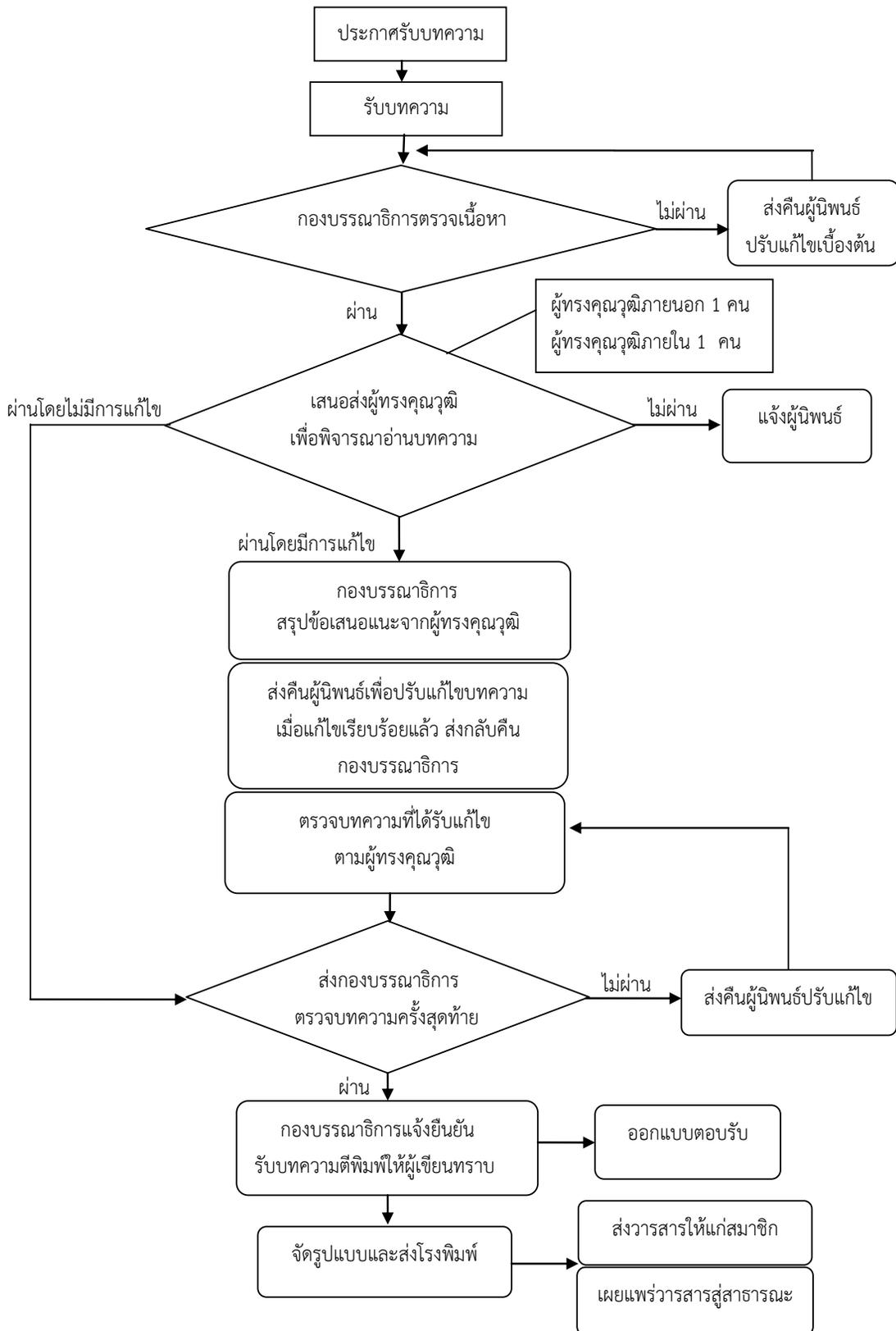
สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.

(2516-2557). 39 เล่ม. กรุงเทพฯ : โครงการสารานุกรมไทยสำหรับ เยาวชนฯ.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ฉบับเสริมการเรียนรู้. (2548-2557). 20 เล่ม. กรุงเทพฯ : โครงการสารานุกรมไทยสำหรับ
เยาวชนฯ.

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์



หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์
เพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

สถานที่ติดต่อ

สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้น 3 อาคาร 38 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32000 โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ตีพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้แต่ง (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการวิจัย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

1.9 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussions) ผสมผสานเปรียบเทียบและผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา

เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

11. เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style)

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดต่อมา

2.2 ผู้แต่ง (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style)

3. บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ

บทความที่ทบทวนและรวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือใหม่ วารสารใหม่ และการแนะนำเครื่องมือใหม่ที่น่าสนใจหรือจากผลงานประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบในบทความ

3.1 บทนำ (Introduction) เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาที่จะนำไปสู่การนำเสนอเนื้อหาสาระของบทความ

3.2 เนื้อหา (Content) แยกตามประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ครอบคลุม พร้อมการอ้างอิงเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.3 บทสรุป (Conclusion) เป็นการสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดอย่างชัดเจนและกระชับ

3.4 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style)

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ส่งด้วยตนเองทางไปรษณีย์ทางอีเมล Human_Journal@hotmail.com หรือทางออนไลน์ที่เว็บไซต์ <https://jhs.sru.ac.th/> ต้องประกอบด้วยแบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ พร้อมบทความต้นฉบับแบบพิมพ์ 3 ชุด ส่งมาที่สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้น 3 อาคาร 38 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32000 โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369 กรณีที่บทความได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์ จะแจ้งให้ผู้พิมพ์ส่งบทความต้นฉบับที่แก้ไขครั้งสุดท้าย พร้อมซีดีรอม (CD ROM) 1 แผ่น ทั้งนี้ผู้พิมพ์ต้องมีสำเนาเก็บไว้ด้วยเพื่อการอ้างอิง

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับทางสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร จะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ A4 โดยมีการตั้งค่าหน้ากระดาษความกว้าง 19 เซนติเมตร และความสูง 26.50 เซนติเมตร โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและล่าง 3.00 เซนติเมตร ด้านซ้ายและขวามือ 2.50 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือเนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 ทำกระดาษ ประกอบด้วยเลขหน้า ขนาดตัวอักษร 14 ตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 20 ตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะ ระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข ¹ เขียนไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และเพื่อระบุเชิงอรรถไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรก ที่มีเครื่องหมายเลข¹ กำกับไว้บนนามสกุล ผู้พิมพ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน ขนาดตัวอักษร 14 ชนิด ตัวธรรมดา

1.9 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษ ด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 ตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญภาษาอังกฤษแต่ละคำค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,)

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 18 ตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อ ย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้คำอธิบายอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ คำอธิบายให้อยู่ด้านล่าง

2. การเขียนเอกสารอ้างอิง

ใช้ตามรูปแบบของ APA (American Psychological Association citation style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. (and others) โดยจัดเรียงตามพยัญชนะ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.1 หนังสือ

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี).//เมืองที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

กฤษณา วงษาสันต์. (2542). **วิถีไทย**. กรุงเทพฯ : เจริญเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.

Cook, Robert D. (1995). *Finite Element Modeling for Stress Analysis*.

New york : John wiley & sons.

2.2 รายงานทางวิชาการ

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง.//เมืองที่พิมพ์.//หน่วยงานที่เผยแพร่.

ตัวอย่าง

อัคราพร สุขทอง. (2558). การพัฒนาเทคนิคการสอน “เรียมอันเร” จากภูมิปัญญา

ชาวบ้านสุรินทร์. สุรินทร์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Hickman, George A. (2010). *The Management of Teaching for Quality Improvement Chiang Mai Thailand*. Chiang Mai : Chiang Mai University.

2.3 วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อวิทยานิพนธ์.//วิทยานิพนธ์ระดับ (บัณฑิต, มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิตให้ระบุงให้ชัดเจน)//ชื่อสถานศึกษา.

ตัวอย่าง

คณิงนิตย์ ไสยโสภณ. (2554). *คุณค่าและความเชื่อตำนานนาครที่มีอิทธิพลต่อวิถีประชากรกลุ่มชนกลุ่มน้ำแม่โขงในเขตวัฒนธรรมศรีโคตรบูร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค (กลุ่มอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Napaporn Kaewnimitchai. (1996). *An Analysis of College Student Culture in Thai Higher Education Institutions*. Doctoral Dissertation Graduate School Chulalongkorn University.

2.4 รายงานการประชุม

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).// “ชื่อบทความ.”//ในชื่อรายงานการประชุม.// วันเดือนปีที่จัด.//เลขหน้า.//สถานที่:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

วิสูตร อยู่คง (2537). “การฟื้นตัวของป่าชุมชนดงใหญ่.” ใน *การบรรยายเรื่องการฟื้นฟูป่าโดยช่วยต้นไม้ให้สืบพันธุ์ตามธรรมชาติ*. วันที่ 11 เมษายน 2537. หน้า 10-11. กรุงเทพฯ : ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชน.

Paitoon Sinlarat. (1995). “Success and Failure of Faculty Development in Thai University.” In *Preparing Teachers for all the World’s Children : An Era of Transformation Proceedings of International Conference, Bangkok*. pp. 217-233. Bangkok : UNICEF.

2.5 วารสาร

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปี, เดือน/วันที่พิมพ์).// “ชื่อบทความ.”//ชื่อวารสาร./ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์)/: เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

ตัวอย่าง

จิรายุ ทรัพย์สิน. (2551, มกราคม-มิถุนายน). “ความสำคัญของการศึกษาวิชารัฐศาสตร์.” *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 13(1) : 49-52.

Cooray, V. (1992, July-August). "Horizontal Fields Generated by Return Strokes." *Radio Science*. 27(9) : 529-537.

2.6 หนังสือพิมพ์

ชื่อ/นามสกุลผู้เขียน.// (ปี,/เดือน/วันที่พิมพ์).// "ชื่อบทความ."// "ชื่อหนังสือพิมพ์."// เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

ตัวอย่าง

ปรียา เหล่าวิวัฒน์. (2549, พฤศจิกายน 6). "เกียรติอันภาคภูมิใจ." *กรุงเทพธุรกิจ*. หน้า 6.

Jewell, Mark. (2006, November 7). "Silent Aircraft' Spreads its Wings." *Bangkok Post*. p. B5.

2.7 สื่ออินเทอร์เน็ต

ชื่อ/นามสกุลผู้เผยแพร่.// (ปี).// "ชื่อบทความ."// [ประเภทสื่อที่เข้าถึง].// เข้าถึงได้จาก:/ แหล่งข้อมูลหรือที่อยู่เว็บไซต์// สืบค้น/วัน/เดือน/ปีที่สืบค้น.

ตัวอย่าง

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. (2548). "พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์." [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.moc.go.th/thai/dbe/ecoco/e-com 3.htm> สืบค้น 3 กรกฎาคม 2548.

Costello, M. (2002). "Sicl of Stocks? Here Are 7 Alterantives. W." [Online]. Available : http://momey.cnn.com/2002/07/09/pf/investing/q_alternatives/index.htm Retrieved July 11, 2002.

2.8 การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์.// (ปี,/เดือน/วันที่).// ตำแหน่ง(ถ้ามี).// สัมภาษณ์.

ตัวอย่าง

เกษม จันทร์แก้ว. (2554, สิงหาคม 1). นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. สัมภาษณ์.

Waterworth, Peter. (2003, December 1). Principal lecturer, Deakin University. Interview.

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกคนละ 1 ท่าน ส่วนบทความผู้นิพนธ์ภายในได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อและการสมัครเป็นสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ กรุณาติดต่อสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้น 3 อาคาร 38 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32000 โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369

อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 180 บาท ไม่รวมค่าส่ง

อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท



แบบฟอร์ม

การส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ลงวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วันที่เดือน..... พ.ศ.

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/น.ส.).....

2. วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด.....ตำแหน่งวิชาการ(ถ้ามี).....

3. สถานภาพผู้เขียน

อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน)

โปรแกรมคณะ.....

บุคคลทั่วไป (ชื่อหน่วยงาน)

4. ขอส่งนิพนธ์ต้นฉบับ (Original Article) ได้แก่

บทความวิจัย เรื่อง

บทความวิชาการ เรื่อง.....

บทความปริทรรศน์ เรื่อง.....

บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง

5. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี).....

6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เลขที่

แขวง/ตำบลเขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์มือถือ.....โทรศัพท์/โทรสาร.....

Email.....

7. สิ่งที่ส่งมาด้วย แผ่น CD ข้อมูลต้นฉบับ เอกสารพิมพ์ต้นฉบับทางอีเมล Human_Journal@hotmail.com

เอกสารพิมพ์ต้นฉบับทางออนไลน์ <https://jhs.sru.ac.th/>

ชื่อแฟ้มข้อมูล.....

หมายเหตุ

- กรณีส่งเอกสารต้นฉบับด้วยตัวเอง มีแผ่นซีดีต้นฉบับ 1 ชุด และเอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด
- กรณีส่งเอกสารพิมพ์ต้นฉบับ ส่งไฟล์ทางอีเมลทางออนไลน์ มีแบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์วารสารและไฟล์ต้นฉบับ
- ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อนและไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน

(.....)

วันที่...../...../.....

ใบตอบรับการเป็นสมาชิก
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วัน.....เดือน.....ปี.....

ชื่อ-นามสกุล.....

ที่อยู่ (สามารถติดต่อได้).....

.....

.....

.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail.....

มีความประสงค์จะขอรับเป็นสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

สมาชิกประเภทรายปี 1 ปี 2 ฉบับ ราคา 300 บาท

จัดซื้อวารสาร เล่มละ 180 บาท ปีที่.....ฉบับที่.....จำนวน.....เล่ม

รวมเป็นเงิน.....บาท

พร้อมนี้ข้าพเจ้าได้ชำระโดย

โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารกรุงเทพฯ จำกัด

ชื่อบัญชี เงินรายได้วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

เลขที่.....สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

โปรดนำส่งวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

สถานที่ติดต่อ ที่บ้าน ที่ทำงาน

เลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....

ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail.....

กรุณาส่งหลักฐานการโอนเงินและใบสมัคร

สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

เลขที่ 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32000

โทรศัพท์/โทรสาร 044-513369 e-mail : Human_Journal@hotmail.com

แนะนำผู้เขียน

คำหล้า สีนวน	นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
เบญจวรรณ วงษาดี	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
คณินนิตย์ ไสยโสภณ	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สังวาลย์ ตุกพิมาย	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สุภาสินี วิเชียร	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
จรัสศรี ยิ้มยวน	สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ละเอียด จันทินมาธร	นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ธีรวัตร ธีระภูรานรัชต์	อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สารภี วรรณตรง	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

แนะนำผู้เขียน (ต่อ)

รักษชัย ฉัตรเงิน	นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
ศักดิ์ดา พันธุ์เพ็ง	อาจารย์ประจำวิทยาลัยนครราชสีมา
อินทิรา ลังกาชัย	นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
ศรินยา บุญทัน	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาดี
นรवरราช คุ้มจั่น	สมาชิกเทศบาลตำบลศิขรภูมิ
โรจนินทร์ ศรีปองพันธ์	ประกอบธุรกิจส่วนตัว

